ISSN 1814—4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

Дім · Сад · Город

Передплатний індекс 74142

№3 БЕРЕЗЕНЬ 2009

Кабачок – "смугастик"

Гриби у підвалі

Розмножуємо лимони

Санаторно-курортний комплекс "Моршинкурорт"

вул. 50-річчя УПА, 11,
м. Моршин, Львівська обл., 82482
Відділ маркетингу та реалізації путівок: 8(03260) 6-05-00
e-mail: skk_morshyn@ukrpost.ua

Курорт "Моршин" – один з найвідоміших гастроентерологічних курортів України та зарубіжжя. Основним курортним лікувальним фактором є сульфатно-магнієві мінеральні води. Тут ефективно лікують захворювання органів травлення, особливо печінки та жовчовивідних шляхів, кишківника, різноманітні алергійні стани, порушений обмін речовин.

Показання до лікування:

• хронічні гепатити, холецистити, холангіти, панкреатити без схильності до загострення;

• дискінезії жовчовивідних шляхів і кишківника; • хронічні гастрити з пониженою, підвищеною і нормальною кислотністю; • хронічні гастродуоденіти в стадії ремісії;

• виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки в стадії ремісії; • хронічні коліти, ентероколіти; • хвороби оперованого шлунка; • стан після холецистектомії і перенесеного вірусного гепатиту; • хвороби обміну речовин (цукровий діабет, сечокислі діатези, ожиріння та інші); • **супутні захворювання:** остеохондрози, гінекологічні захворювання, захворювання сечостатевої системи (в т.ч. сексуальні розлади у чоловіків), опорно-рухового апарату, неврози, а також реабілітація потерпілих від аварії на ЧАЕС (дорослі і діти з батьками).

В арсеналі лікування: ***вживання мінеральних вод джерел*** №1, №6 та №4; ***мінеральні ванни, душі:*** гідролазерний, циркулярний, висхідний, душ Шарко; ***кишкові зрошення***, гінекологічні зрошення та спринцювання мінеральною водою; ***грязелікування:*** електрофорез з гряззю, грязеві ректальні та вагінальні тампони; озокеритолікування; масаж (звичайний, гінекологічний, простати); ***підводний душ-масаж***, релакс-масаж; ***фітотерапія; психотерапія; інгаляції:*** масляні, з відваром лікарських трав, лужний і мінерально-евкаліптовий аерозолі; лікування імпотенції методом від'ємного локального тиску; ***стоматологічне лікування;*** лікувальна фізкультура і механотерапія; широкий комплекс фізіотерапевтичного лікування; ***лабораторні методи дослідження:*** клінічні, біохімічні, бактеріологічні, імунологічні, цитологічні; ***функціональні методи дослідження:*** УЗД, ЕКГ, ГФС, РВГ та інші; консультації лікарів вузьких спеціальностей.

Харчування: триразове дієтичне, відповідно до захворювань органів травлення, нирок, обміну речовин.

Проживання: в одно- і двомісних номерах з усіма зручностями, одно-, дво- і трикімнатних "люксах" (підвищеної комфортності).

Санаторно-курортний комплекс "МОРШИНКУРОРТ", до складу якого входять санаторії: **"Світанок", "Дністер", "Перлина Прикарпаття", "Лаванда", "Черемош"**, радо зустріне вас на курорті "Моршин". Наші висококласні спеціалісти прикладуть усі зусилля для відновлення вашого здоров'я.

Усі перлічені санаторії розміщені в центральній частині курорту "Моршин", серед прадавнього екологічно чистого лісопарку, на відстані 200–300 м від бювету мінеральних вод та бальнеолікарні.

Місцезнаходження курорту "Моршин": 85 км від Львова, 14 км від ст. Стрий Львівської залізниці.

Їхати: до ст. Львів або Стрий. Далі з центрального вокзалу: маршрутним таксі до м. Моршин.

На правах реклами

Нині у світі налічується більш як 6 тисяч сортів та гібридів помідорів, і їхня кількість постійно збільшується. Тільки не кожного року вдається зібрати врожай. То лютує фітофтора, то перепад температур усе зводить нанівець.

Хочу дати поради городникам, як щорічно збирати високі врожаї овочевих культур, незважаючи на якість ґрунту та погодні умови. Деякі вчені радять під час вирощування помідорів після кожного поливу розпушувати ґрунт, але це по силі не кожному. А для того щоб подолати фітофтору, треба тримати рослини вкритими отрутохімікатами. Тому овочі і ґрунт заражені ними та продуктами їхнього розпаду.

Влітку застосовують лише контактні отрути, але вони легко змиваються водою. Отже, коли щодня дощить, то ніяка отрута не допоможе зберегти помідори. А що може допомогти? У моїй колекції є сорти, стійкі до фітофтори: Спринт таймер, Карлсон, Оранжеве диво, Резонанс, Дубок, Кемпбел, Персей, Тетяна, Чорний, а також Де Барао. Щодо інших сортів, то тут може допомогти зберігання насіння у піраміді. Дати розумне пояснення цьому феномену поки що ніхто не може. Вони розкидані по всьому світу, наприклад, в Америці, Китаї, у Мексиці, в Англії і навіть на Канарських островах. Можливо, піраміди були створені для постійного зв'язку з Космосом. І здійснювався він за допомогою стовпа могутньої пірамідальної енергії, спрямованої в одну точку, у сузір'ї Сіріуса. Хто першим здогадався зробити копію цих пірамід, я не знаю. Проте у кожній, навіть маленькій піраміді створюється пірамідальна енергія. Результат її дії очевидний.

Овочі на вузьких грядках

Енергія піраміди впливає і на самопочуття людей. Якось у мене страшенно розболівся зуб мудрості. Це сталося в суботу, коли стоматологічна поліклініка не працювала. Ось тоді я і згадав про піраміду, яка стоїть у мене в квартирі (висота 2 м 20 см). Посидів у ній двічі по півгодини, і біль зник. З часом зуб випав сам, отож не довелося його виривати. Середовище у піраміді підвищує імунітет людини, здійснює могутню антистресову дію.

Піраміда має бути точною копією єгипетської піраміди Хеопса, без жодної деталі з металу (гвіздка, шурупа). Лікувальну силу пірамід вже поставили собі на службу ділові люди. У Києві, Донецьку, Запоріжжі є великі піраміди, в яких бажаючі можуть пройти курс оздоровлення – 10 сеансів по 30 хвилин вартістю 100 гривень, а можливо, й дорожче.

У мене є шість пірамід: чотири висотою до 70 см, одна – 1 м 10 см і ще одна – 2 м 20 см. Вони потрібні для зберігання насіння (крім великої). Я продаю вирощене мною насіння багатьох культур. Одних помідорів маю більше 200 сортів.

Велику піраміду використовую для оздоровлення, а також для виготовлення "пірамідальної" води. Водопровідну воду пропускаю через фільтр, а потім добу витримую, у піраміді на висоті 2/3 її загальної висоти. Ця вода змінює свою структуру, набуває структури льоду, має великі бактерицидні властивості, отож знешкоджує бактерії (перевірено).

Широко використовую велику піраміду в процесі вирощування розсади, яка росте на балконі. Спочатку насіння помідорів барботую 48 годин. Потім перекладаю його у плоскі скляні чашки Петрі (їх використовують у лабораторіях). Чашки ставлю у піраміду, а через дві доби насіння вже накільчується. Помідори зберігають схожість 8 років, але енергія проростання дуже змінюється. Свіже насіння може прорости ще під час барботування, те, що зберігалося до 5 років – через дві доби, а старе – через тиждень. Накільчене насіння висіваю в ящички, накриваю плівкою і ставлю в піраміду, а через дві доби маю дружні сходи, і так з усіма 100 сортами.

Піраміда добре заточує леза. Пишуть, що і ножі, але я їх заточувати не пробував.

Переконаний, що копії піраміди Хеопса мають бути у кожному господарстві. Хіба ж погано, коли рослини не хворіють? Я одержую листи, в яких дописувачі просять докладно розповісти, як зробити піраміди і що та скільки в них тримати. Саме тому написав брошуру про піраміду. Як її зробити, описано детально, а інше визначайте самі, як роблю я. Бо це – комерційна таємниця, і її ніхто не розголошує.

Вузькі грядки

Як одержати здорові рослини, ми вже знаємо. Тільки нам потрібний і добрий урожай. Як же його одержати? Адже багатьом дачі давали на землях, не придатних для сільськогосподарського виробництва. Це яруги, заболочені ділянки, мертві кар'єри тощо. У нас на Миколаївщині гумусовий шар на дачних ділянках – 20–30 см, а під ним глина, та ще й солона вода, непридатна для поливу. Вода із свердловин засолює ґрунти. Невміле господарювання в минулому призвело до розбалансування поживних речовин у ґрунті. Отже, його треба удобрювати, але чим і як? У кого в стайні стоїть корова, проблем менше. А що робити іншим? На жаль, і гній не завжди гарантує врожайність. Саме так сталося у мене на Полтавщині в Лубнах. Я удобрював помідори біогумусом, але з часом урожай зменшився. Рослинам не вистачало якогось мікроелемента, але якого саме? Де його взяти і як вносити? Саме тоді мені потрапила на очі книга Міттлайдера "Курс овочівництва". Її автор, який 40 років був науковцем, мав 11 патен-

Редиска на вузьких грядках

тів США. З 1964 р. доктор Міттлайдер почав навчати своїй технології у багатьох країнах земної кулі і був визнаний як міжнародний експерт з сільського господарства. З 1989 по 1991 роки він навчав своєму методу овочівників в учбовому господарстві при Заокській духовній семінарії християн-адвентистів сьомого дня в Тульскій області (Росія). Там пройшли навчання і одержали диплом овочівника сотні мешканців Закарпаття та Західної України.

Міттлайдер встановив, що для живлення рослин потрібно 17 елементів, три з них вони беруть із повітря й води, а 14 – із ґрунту. Їхній запас потрібно весь час поновлювати, а чи будуть вони одержані внаслідок розкладання органіки, чи це мінеральні добрива, для рослини не має значення. Головне, щоб їх було достатньо. І засвоюються вони в певних співвідношеннях азоту, фосфору і калію: 1,8:1:1,8. Такого співвідношення немає у жодного добрива, які виробляє наша промисловість. Щоб досягти цього, потрібно готувати Суміш 2, але давати її в таких дозах, щоб рослина могла засвоїти все без залишку.

Я зробив брошуру з ксерокопій: "Питание растений удобрительной смесью", в якій наведено 140 рецептів виготовлення Суміші 2 з добрив промислового виробництва. Технологія вирощування овочів на вузьких грядках за методом Міттлайдера дає змогу одержати високий урожай з малої площі. Ось її переваги: зведення до мінімуму витрат часу і сил в процесі вирощування овочів; економне витрачання води; зведення до мінімуму прополювань; правильне підживлення рослин.

Отже, якщо ви вирощуєте овочі на вузьких грядках на багатих чи бідних ґрунтах, рослини отримують всі необхідні елементи живлення. При цьому матимете подвійну вигоду: високі врожаї і високу поживну цінність продукції. Такі овочі не лише багаті на мінеральні речовини, але в них більше цукрів, білків, вітамінів та багато інших біологічно активних речовин, які виявляють лікувальну дію для людського організму.

Другий аспект якості – рівень забруднення овочів речовинами, шкідливими для здоров'я людини: важкими металами, пестицидами, радіонуклідами. Внаслідок діяльності людини ґрунти, вода і повітря майже повністю забруднені, тож марно чекати, що і овочева продукція буде вільна від небажаних домішок. А от ступінь забруднення може дуже відрізнятися. Як правило, технологічне забруднення ґрунту, води і повітря вище поблизу міст і промислових селищ, вздовж автомагістралей. Плями радіоактивності супроводжують об'єкти атомної промисловості, але можуть траплятися у найнесподіваніших місцях.

Сучасне сільське господарство теж вносить свій внесок у забруднення ґрунтів і води. Тому наше завдання – одержати якомога чистіші овочі. Технологія овочівництва на вузьких грядках з використанням пірамід допомагає успішно вирішити це завдання. Насамперед, ми не отруюємо овочі, бо не використовуємо на своїй ділянці пестициди. Зведено до мінімуму як пасивне, так і активне поглинання токсичних елементів корінням. Цьому сприяє система живлення на вузьких грядах: на мінімальній площі рослини отримують достатню кількість необхідних їм поживних речовин, отож їхнє коріння не надто розростається у пошуках поживи.

Рослини на вузьких грядах мають підвищену здатність до самоочищення від токсичних речовин. Особливість технології вузьких гряд за Міттлайдером сприяє максимальному (для даних погодних умов) фотосинтезу, а відтак – і максимальному самоочищенню.

Ми щотижня підживлюємо рослини мінеральними речовинами: це Суміш 2. А як же нітрати? Адже їхній надлишок шкідливий для здоров'я людини. Інколи вони утворюються внаслідок надмірного внесення азотних міндобрив у ґрунт. Проблема нітратів – це ще і розбалансування природного середовища, порушення балансу поживних речовин у ґрунті.

При вирощуванні на вузьких грядах створюються оптимальні умови для перетворення нітратів в амінокислоти.

Овочі, вирощені за цією технологією, багаті на білки, амінокислоти, вітаміни та інші сполуки, що містять азот, а вільних нітратів у них не більше, ніж потрібно для здійснення життєвих процесів у рослинах, що доведено сотнями аналізів овочевої продукції.

Тепер трохи про "хімізацію". Адже Суміш 2 складається виключно з мінеральних добрив. Проте вони збалансовані і вносять їх стільки, скільки рослини можуть засвоїти, без залишку. При внесенні Суміші 2 в такій кількості на погонний метр вузької грядки залишку не буває, все засвоюється рослинами (це підтверджено безліччю аналізів).

Схема підживлення деяких рослин

Культура	Доза добрив, грамів на погонний метр										Кількість підживлень
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
Кабачки, гарбузи	25	25	25	40	40	40	40	40	40	25	10
Редиска	25	25									2
Огірок	25	25	25	25	40	40	40	25			8
Помідор	25	25	40	40	40	40	40	40	25	25	10

Ну, а як же з нашими комплексними добривами (нітроамофоска, азофоска, діамоній фосфат)? Міттлайдер встановив, що рослини засвоюють мінеральні елементи не як доведеться, а в певному співвідношенні азоту, фосфору і калію: відповідно 1,8:1:1,8. У комплексних добрив співвідношення дещо інше. Тому, використовуючи їх, потрібно додавати інші добрива та мікроелементи. Детальніше про це можна довідатися з брошур, які я підготував. У них наведено 140 рецептів Суміші 2, розповідається про сівбу насіння і висаджування розсади на вузьких грядах, догляд за рослинами, підживлення, полив, боротьбу з бур'янами, змішані насадження, агротехніку вирощування різних культур. Бажаючі можуть замовити їх.

В.В. Беспалов,
вчений агроном,
вул. Васляєва, 4а, кв. 102, м. Миколаїв, 54018
8 (0512) 22-95-27, 8 (0978) 017264

Новинки російської селекції, і не тільки

Напевно, я не помилюся, якщо скажу, що немає такої людини, яка не любить або не вживає томатів. Ось і я, з головою зануришись в "океан" сортів, шукаю щось особливе в кожному новому сорті – чого немає в інших, які вже продегустовані мною. Як і багато овочівників-аматорів, я маю свою невелику колекцію сортів перцю, картоплі і баштанних культур. Але такої різноманітності кольорів, форм і маси плодів немає ні в однієї овочевої культури. Отож, щоб знайти "свій" сорт томатів, доводиться перепробувати щось нове – незвичайне.

Капризні погодні умови нашого регіону навесні, та і весь період вегетації томатів, примушують підбирати витривалі і загартовані сорти. Я вибирала сорти російської селекції (на мій погляд, вони стійкіші до фітофторозу та інших вірусних захворювань).

Хочу зупинитися на деяких з них. **Сніжна королева, Сніжний барс** і **Північна королева** – скоростиглі сорти для відкритого грунту (придатні для вирощування і в плівкових теплицях). Від сходів до початку достигання плодів – 90–95 днів. Рослини заввишки 45–60 см, напіврозлогі, середньооблистнені. Плоди в технічній стиглості практично білі, а в повній – червоного кольору. Плід Сніжної королеви плоскоокруглий, рівний, 4-6-гніздий, масою до 150 г, смачний, стійкий до розтріскування Плоди Сніжного барса круглі, злегка витягнуті, масою до 250 г, щільні, з добрими смаковими якостями. А ось Північна королева, хоча має менші (до 130 г) плоди овально-сплюснутої форми, але тугі і доволі приємного смаку. Вони добре транспортуються. Молоді сіянці цих сортів витримують короткочасні заморозки, а також посуху і невеликі похолодання навіть у період цвітіння. Стійкі до вірусних захворювань, практично не уражуються фітофторозом. Завдяки дружній віддачі врожаю, гарній лежкості і високим смаковим якостям ці сорти стали нашими улюбленцями.

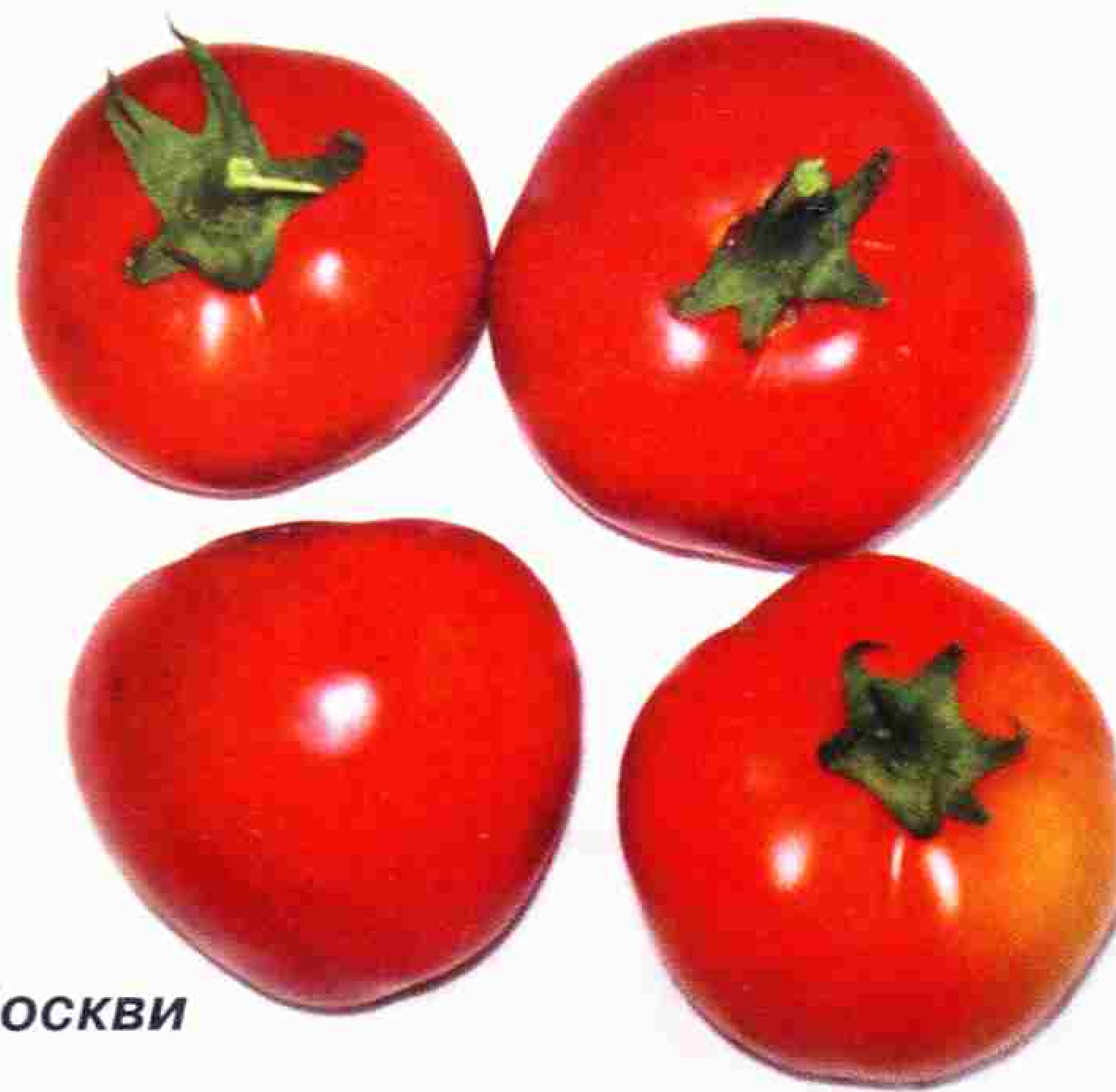
Сніжний барс

Вискочка – надранній сорт для відкритого грунту і теплиць. Раннє, дружне достигання (85–87 днів) великої кількості плодів дає змогу реалізувати продукцію, коли вона ще в ціні. Кущ заввишки 40–45 см з вирівняними, круглими, тугими плодами масою 120 г приємного солодкого смаку. Спека позаминулого літа не вплинула на розвиток і плодоношення цього сорту.

Вискочка

Вогні Москви – ще один сорт скоростиглих томатів. Вражає своєю дружною віддачею врожаю. Від сходів до достигання плодів минає 85–90 днів. Красиві, вирівняні, круглі плоди масою до 200 г можна реалізувати тоді, коли на ринку ще мало конкурентної продукції. Кущ заввишки 50 см, не потребує пасинкування і густого садіння.

Вогні Москви

А ось сорт цієї ж селекції **Московський ультраранній** достойний уваги, бо він стійкий до фітофторозу і весняних короткочасних заморозків, а також інших капризів

ДІМ·САД·ГОРОД **№3** **2009 р.**
Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

природи (вистояв проти стихії з градом у липні 2007 р.). Висота куща – 60 см. Тугі плоди масою 180 г мають округло-сплющену форму, і тому їх зручно щільно укладати для транспортування на далеку відстань без втрат смакових і товарних якостей.

Надранній (85 днів) сорт **Санька** заслуговує особливої уваги, оскільки його плоди масою 120–150 г дуже зручні для консервації: щільні, червоні, без зеленої плями біля плодоніжки, відмінного смаку, лежкі. Дозрівають у розпал ринкового сезону. Кущ заввишки 50 см, слабо розлогий, тому потребує не густого (60 х 60 см) висаджування розсади для нормального прогрівання міжрядь і плодів у рядах.

Гідний похвали і надранній сорт **Король ринку № 7**, що відповідає своїй назві. У нього червоні, тугі плоди масою до 300 г з приємним відмінним смаком. На ринку користується великим попитом для засолювання і консервування. Кущ висотою до 50 см, встигає віддати урожай у томатному сезоні.

Король ринку № 7

Порадували й індетермінантні високорослі сорти російської селекції від фірм "Віта флора" та "Сибірський сад": Санта Клаус, Слов'янський шедевр, Перцеподібний, Вождь краснокожих, Цукровий бізон, Червоний трюфель, Дуся, а також інших фірм.

Сучасний середньостиглий сорт **Санта Клаус** зарекомендував себе прекрасним зав'язуванням плодів за умов високої температури. Хоча рослина малооблистнена, це не завадило їй зберегти великі плоди витягнутої серцеподібної форми, масою до 700 г. Забарвлення плоду – від малинового до рожевого. М'ясисті плоди відрізняються чудовим смаком завдяки оптимальному поєднанню цукрів і органічних кислот. Сорт стійкий до розтріскування. Висота куща – 150–200 см.

Вождь краснокожих, Цукровий бізон – дуже пластичний сорт. Він великоплідний (від 250 до 600 г) за досить ранніх термінів достигання в поєднанні з детермінантним (низькорослим) типом куща: до 80–100 см. Сорт зачарував нас дуже смачними, м'ясистими, цукристими плодами червоно-рожевого кольору, стійкістю до розтріскування і несприятливих погодних умов, а також до багатьох грибних захворювань. Вирощували його в 1–2 стебла, підв'язували кущ, а також пасинкували зайві стебла, що відростали у пазухах листя, залишаючи маленький пеньок, який гальмував відростання нових.

Червоний трюфель

Чудові плоди у **Червоного трюфеля**: красива грушоподібна форма, слаборебристі, червоні, масою 100–180 г, приємний солодкий смак. Їх можна використовувати як у свіжому вигляді, так і засолені, а також консервувати цілі плоди. Висота куща – 90–150 см, отож не важко вирощувати цей сорт у відкритому ґрунті. Пасинкують в 1–2 стебла. Плоди не розтріскуються. Спекотне літо не змогло внести свої корективи в плодоношення цього прекрасного сорту. Кущі були обвішані червоними трюфелями без зеленої плями при повному достиганні.

Щедро обдарував нас своїм урожаєм **Слов'янський шедевр**. Це середньостиглий сорт з червоними округло-плоскими плодами масою від 250 до 400 г. Кущ невисокий, 130–150 см, потребує густого підв'язування через

Прекрасний Бонні

Данко

велику кількість плодів. Вони смачні, щільні, лежкі, не схильні до розтріскування.

У деяких овочівників є принцип: видаляти якомога більше листя на високорослих сортах для прискорення достигання плодів, але я не поділяю такої думки. Усім відомо, що листя потрібне рослинам як для дихання й обміну поживних речовин, так і для захисту плодів від сонячних опіків. У мене були такі великоплідні сорти: **Прекрасний Бонні**, **Біг-Бой** і **Данко**, їх доводилося додатково захищати від прямих сонячних променів.

Цікавий середньопізній сорт російської селекції – **Диво світла**, плоди якого формою і кольором нагадують лимон. У нього формуються нарядні грона. Для кращого зав'язування плодів необхідно струшувати суцвіття. Плоди масою 80–100 г мають гарні смакові

Диво світла та Сонце піднебесної

якості у свіжому вигляді, й особливо у засолі. Кущ високорослий, до 2,5–3 м, ліаноподібний. Цікавий тим, що замість підв'язування треба лише допомогти йому обплестися на опорі. Формування куща в 1–2 стебла сприяло одержанню урожаю до 10–12 кг з куща.

На знімку поряд з сортом Диво світла – сорт **Сонце піднебесної**. Як бачите, плоди у нього дуже великі, до 450–500 г, тугі. М'якуш зефірно-медового, ніжного смаку,

Сен-П'єр

зернистий. Могутній кущ висотою до 120–140 см потребує густого підв'язування, оскільки стебло прогинається під масою плодів. Цей сорт не був мені відомий – його надіслали в подарунок (з однією тільки назвою сорту на пакеті, без жодного слова характеристики). І я вдячна за нього (судячи з назви, цей сорт китайської селекції).

Американський ребристий

Середньопізній великоплідний високоврожайний сорт французької селекції **Сен-П'єр** – для відкритого і закритого ґрунту. Плоди червоні, округло-сплюснуті, з відмінними смаковими якостями, придатні для соління (особливо бурі) і цілоплідного консервування. Маса плодів – 200–250 г. Кущ висотою до 1,5 м потребує підв'язування і формування в одне стебло. На ринку сорт користується особливим попитом за вирівняність і великоплідність.

Екзотичні плоди сорту **Американський ребристий** своєю формою викликають захоплення. Великі складчасті томати схожі на квіти. За відмінної врожайності на кущах ростуть цілими букетами. Ними можна не тільки красиво сервірувати стіл, а й здивувати гостей. Намилувавшись плодами дивної форми, мимоволі відчуваєш спокусу спробувати їх. На смак вони такі ж приємні, як і на вигляд. Насіння в плодах дуже мало. Кущ росте заввишки 150 см і потребує підв'язування до опори, оскільки стебло не в змозі витримати масу "букетів" (один плід важить до 500 г), а в "букеті" може бути до 4–5 плодів.

Дивними у гроні здаються дрібні (до 25 г) плоди сорту **Черрі**, а також барвисті плоди сорту **Чіо-Чіо-Сан**. Дивовижно солодкі на смак плоди **Мідас (Медок)**.

Я описала лише декілька сортів із своєї колекції, оскільки не можливо вгадати інтереси кожного овочівника, проте сподіваюся, що допоможу визначитися з вибором уподобаного сорту. Звичайно, вони не завжди є або й взагалі не з'являються на прилавках магазинів, тому можу поділитися з охочими додати їх до своєї колекції.

В. І. Чебаненко,
овочівник-аматор,
с. Бреусівка, Козельщинський р-н,
Полтавська обл., 39150
тел. 8 (05342) 98119, моб. 8 (067)300-61-48

Теплиця XXI століття

Останнім часом про теплиці говорять і мріють не тільки затяті дачники, але все частіше вони стають невід'ємною частиною навіть найменшого присадибного господарства. Раніше їх майстрували з підручних матеріалів і такі тепличні витвори, зазвичай, більше нагадували циганські будки, ніж рослинний рай під куполом. Експлуатація таких саморобних теплиць вимагає від господаря чималих зусиль та марно витраченого часу. І все лише тому, що готовий "дім для зелені" не було де придбати. Нині теплиця з дефіцитного предмету та елементу розкоші перейшла у розряд доступного і корисного. А ще, саме у теплиці ви можете створити й поринути у світ, який належить тільки вам, світ, який хоча б на деякий час відволіче вас від повсякденних турбот. Там ви станете по-справжньому потрібні. Адже рослини залежать лише від вас: якщо їх вчасно не полити, не підживити і не пересадити – вони загинуть.

"Прародичі" теплиці для рослин з'явилися ще на початку XVI століття на півдні Франції. Спершу їх виготовляли зі скла, оскільки це був єдиний доступний матеріал, який не перешкоджав надходженню світла до рослин. Однак цей матеріал вже залишився у минулому.

У скла чимало переваг: висока прозорість і здатність поверхні зберігати бездоганний зовнішній вигляд необмежений час. Але, серед істотних недоліків скляних теплиць – крихкість, "пристойна" вага, висока теплопровідність, дорожнеча матеріалів і виготовлення. І цього досить, щоб зрадити своїм " старим, як світ" звичкам й смакам, обираючи те, що практичніше, дешевше й надійніше. І зовсім не йдеться про якісь експерименти з новим матеріалом. Адже, наприклад, **полікарбонат** чудово зарекомендував себе не лише на теплицях, але й як укриття для альтанок, басейнів, автомобільних стоянок. Тому експериментувати ви будете тільки з рослинами.

Легкі панелі з полікарбонату – ідеальний варіант для перекриття теплиць. Вони пружні і не ламаються – їх можна згортати в рулон. Ударна міцність такого матеріалу у 200 разів вища, ніж у скла. Гарантія виробника – 10 років. Фактичний же термін використання полікарбонату – вдвічі більший. А ще – невисока вартість порівняно з іншими пластиками. Крім того, полікарбонат визнаний ефективним теплозберігаючим прозорим матеріалом невипадково. Навіть найтонші панелі за своїми теплоізоляційними властивостями вчетверо перевершують звичайну "скляну шапку". Таке укриття вам не доведеться знімати взимку. Адже, полікарбонат чудово витримує температуру, навіть від -50° до +120°.

Спекотного літа новий пластик також демонструє та підтверджує свою унікальність і універсальність. У зимових садах, оранжереях і теплицях, де дах зроблений із полікарбонату, ультрафіолетові промені проходять на 90%, що значно покращує мікроклімат. А отже овочі достигають набагато швидше, а квіти дивують різнобарвністю і свіжістю.

До речі, ще один новий винахід в тепличному виробництві – це каркас теплиці арочного типу, зроблений із оцинкованого профілю, який не потребує періодичного фарбування і може застосовуватись понад 20 років. Мобільні, але надійні конструкції, розраховані на покриття як полікарбонатом, так і плівкою. У таких теплиць гарний і сучасний вигляд, вони легко збираються, транспортуються в легковому автомобілі, встановлюються в будь-якому місці, на будь-якому грунті і не потребують фундаменту.

Вже перевірено часом, що **теплиці із оцинкованого профілю** набагато практичніші в експлуатації, ніж ті, які виготовлені з інших матеріалів. Дерев'яний каркас – недовговічний і потребує постійного догляду. Теплиця з дюралюмінію – непоганий варіант, але легка нажива для людей, які збувають кольорові метали. Теплиці зі сталевого кутника справді міцні, термін їх використання майже необмежений, але каркас досить

важкий і, щоб запобігти іржі, вам доведеться постійно займатися профілактичним оглядом, ґрунтовкою і фарбуванням. І, нарешті, що стосується теплиць з пластика, то, як показує практика, – за кілька сезонів вони під впливом сонячних променів стають крихкими і ламаються. Та, найголовніше: з якого матеріалу ви б не зробили теплицю власноруч, вона вам обійдеться значно дорожче, ніж заводський варіант. Для прикладу, парник під плівкою шириною 2,5 м і довжиною 5 м коштує лише 700 гривень. А теплицю під полікарбонат із накриття та каркасу шириною 3 м, довжиною 6 м і висотою 2 м ви придбаєте за 5 200 гривень.

Виявляється, якщо добре зважити всі "за" і "проти", то виходить, що ідеальний варіант – це **теплиця арочного типу** будь-якого потрібного вам розміру з оцинкованого профілю, вкрита полікарбонатом. Це і є **супер-теплиця XXI століття**, з якою ви забудете про непотрібні турботи, які відволікають від найголовнішого.

І, насамкінець, де ж взяти таку необхідну у господарстві річ? Саме такі сучасні теплиці в Україні створює **компанія "Профіль-М"**. Вже три роки її вироби представлені на українському ринку. За цей час фахівці фірми сконструювали, виготовили і випробували близько 600 різних моделей і матеріалів. В результаті було відібрано найміцніші. Сьогодні їх можна побачити на всій території України – від Карпат до Криму, а також за її межами.

В асортименті виробника не лише теплиці під стільниковий полікарбонат, але й парники та теплиці під плівку різних розмірів та форм з гарантією 10 років. Така продукція розрахована не лише на дачників-любителів. Для тих, хто займається рослинами професійно, є спеціальні моделі з **унікального** запатентованого **профілю "Хвіст ластівки"** під подвійну плівку.

У комплекті з кожною теплицею є докладна інструкція. Але, якщо ви не можете або не хочете витрачати час на збирання, то на цей випадок в компанії працює бригада, яка привезе, збере і встановить обрану вами модель. До речі, доставка по Вінниці і Вінницькому району безкоштовна.

Що вирощувати в теплиці – вирішувати лише вам. Адже, це ще одна нагода отримати від садівництва додаткове задоволення, тому, чи варто від цього відмовлятися?!

З питань придбання звертайтесь:

Моб. **8 066 136 64 75**
8 050 461 04 15
8 098 131 58 77

Детально про теплиці і ціни дивіться на сайті:

profil-m.vinnitsa.com

Теплиці під полікарбонат	Розміри моделі	Каркас	Комплект полікарбонату 4 мм	Комплект полікарбонату 6 мм
"Удачна-2-4м"	3×4×2 м	2 300 грн.	1 800 грн.	2 500 грн.
"Удачна-2-6м"	3×6×2 м	2 800 грн.	2 400 грн.	3 200 грн.
Дод. секція 2 м	3×2×2 м	900 грн.	600 грн.	800 грн.
"Удачна-3"	4×6×2,5 м	4 000 грн.	3 300 грн.	4 600 грн.
Дод. секція 2 м	4×2×2,5 м	1 500 грн.	700 грн.	900 грн.
"Перчик-М"	1,5×4×1,75 м	900 грн.	1 200 грн.	1 600 грн.
Дод. секція 2 м	1,5×2×1,75 м	500 грн.	600 грн.	800 грн.

Теплиці під плівку	Розміри моделі	Каркас
"Дачна"	3×6×2	1 400 грн.
Додаткові двері		150 грн.
Дод. секція 2 м	3×2×2	300 грн.
"Удачна" (зміцнена)	3×6×2	1 700 грн.
Дод. секція 2 м	3×2×2	450 грн.
"Перчик"	1,5×5×1,75	600 грн.
Дод. секція 2 м		200 грн.
"Помідорчик"	2,5×5×1,75	700 грн.
Дод. секція 2 м		250 грн.
"Огірочок"	0,9×5×0,9	450 грн.
Дод. секція 2 м		200 грн.
"Редисочка"	2×4×0,4	200 грн.
Дод. секція 2 м		100 грн.

Кабачок – "смугастик"

Якось я придбала на виставці насіння кабачка італійської селекції з назвою "Смугастий італійський". У той момент подумала, що, може цього разу мені, нарешті, поталанить і він виявиться ідеальним сортом, про який я давно мріяла. Що поробиш, але з кабачками, які я дуже люблю, у мене якось не складалося. Вирощувала переважно вітчизняні, звичайні цуккіні. Пробувала розводити й зарубіжні сорти, але вони не припадали мені до душі: то дуже маленькі плоди, то надто швидко перезрівають і стають твердими, то багато насіння, а м'якуша мало. Напевно, з такими проблемами стикаються багато городників.

І ось після багатьох років безуспішних пошуків мені таки пощастило : Смугастий італійський порадував і мене, й моїх рідних високим урожаєм та відмінним смаком плодів. А відбулося це так. Купили ми в тому сезоні багато зарубіжних новинок кабачка і висіяли їх на початку травня у відкритий ґрунт по дві насінинки в лунку. Рослини дружно зійшли і почали рости. Ось тут-то і виявився серед них явний лідер – кабачок італійської селекції, який буквально затьмарив усі інші. Він значно обігнав у рості своїх побратимів (адже їх було посіяно кожний у свій строк) і видав найранніший урожай, що нас невимовно порадувало. Та й плоди у нього – просто диво: темно-зелені в чітку смужку і ростуть більше в довжину, ніж у ширину, особливо коли молоді. Виходить такий довгий (з півметра), в міру "вгодований" кабачок, який довго не старіє. Та й урожайність у нього висока. Як тільки зриваєш молоденькі плоди, так незабаром з'являється нова зав'язь.

Хочу також відзначити, що рослини кабачка я нічим не підживлювала, мінеральних добрив не люблю, а органічні тоді у нас закінчилися. По-справжньому здивував нас і смак італійського кабачка. Раніше вважала, що всі кабачки на один смак, але я помилялася. Плоди нового сорту виявилися дуже смачними, і це помітили мої рідні, коли я пригощала їх смаженим кабачком, запанірованим у сухарях з часником. Усі одноголосно сказали, що такого кабачка повинно бути багато, і порадили на майбутній рік посадити більше. Ось відтоді і став Смугастий італійський – "Смугастиком", улюбленим сімейним овочем.

Ще я хочу поділитися своїми "секретами" вирощування ранніх кабачків, щоб якомога раніше одержувати продукцію. Цю проблему легко вирішити, якщо вирощувати кабачок розсадним способом. Для цього я використовую торф'яні таблетки. Їхня перевага в тому, що торф добре тримає кореневу систему кабачка і не розпадається, потрібно тільки не забувати поливати таблетки в міру освітлювання їх. Рослини, висаджені у торф'яні таблетки, не хворіють на чорну ніжку та інші бактеріальні хвороби, ростуть абсолютно здоровими, що позбавляє від зайвих клопотів. Якщо торф'яних таблеток немає – можна взяти городню землю і трохи додати до неї піску. Сіяти насіння кабачків потрібно за два тижні до висаджування розсади в ґрунт. Це важливо, адже переросла розсада приживлюється гірше, отож не уникнути втрат. До того ж, якщо рослина витрачає багато часу на приживлювання, то ваш виграш у часі зводиться до нуля.

Як ємкість для висіву насіння я використовую одноразові стаканчики, заповнюю їх ґрунтом (його треба заздалегідь полити слабким розчином марганцівки) і сію насіння кабачка, заглибивши на 1–1,5 см, залежно від його розміру. Що ж до торф'яних таблеток, то їх я замочую в теплій воді (так, щоб вони плавали) на 5 хвилин. Після цього беру таблетку, злегка віджимаю її в руці і ставлю у стаканчик. Таблетка діаметром 42 мм якраз заповнює весь стаканчик. Коли насіння висіяно, я накриваю кожний стаканчик одноразовим пакетиком (надягаю його на стаканчик) і ставлю у затінку.

Насіння кабачка проростає дуже швидко, за 4–5 днів. Як тільки з'являються паростки, пакетик треба зняти, в ньому більше немає потреби, а рослину поставити в краще освітлене сонцем місце. Весь догляд тепер зводиться до своєчасного поливу. Поливати треба з відчуттям міри, краще недолити, ніж перелити.

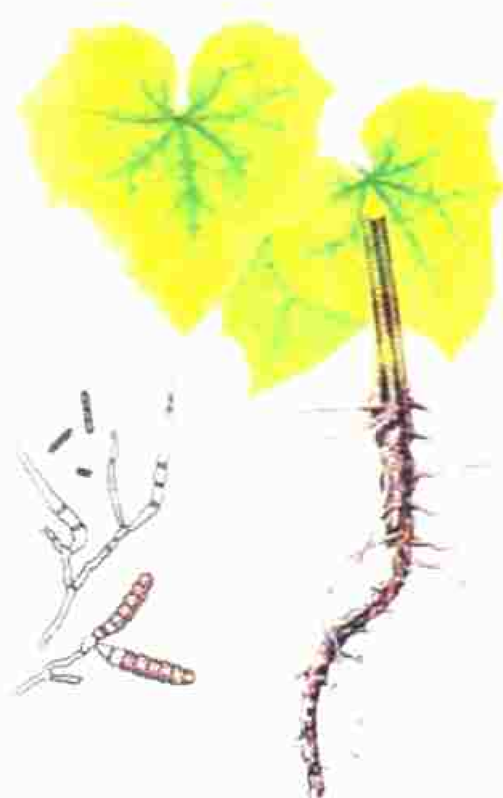
За тиждень рослинки виростають досить великими. Тільки-но з'являться два справжні листки – пора висаджувати кабачок у ґрунт. Висаджену розсаду я накриваю половинками одноразових пляшок. Для цього розрізую пляшку навпіл, нижню частину використовую як стаканчик для садіння кімнатних рослин, а верхню – як "мінітеплицю" для накриття розсади кабачка. Верхня частина пляшки має бути закрита пробочкою.

Кожний кабачок я накриваю окремою "міні-теплицею" з пляшки, злегка втиснувши її в землю. Перш ніж накрити кабачок, полийте гарненько землю. Кришку на "міні-теплиці" потрібно відкручувати повністю, коли ви бачите, що теплиця дуже "запітніла". Коли ж вона підсохне, надіньте кришку знову. На ніч кришки краще закрутити. Через тиждень теплицю можна прибрати зовсім, кабачок уже вкорінився і може рости самостійно. Підживіть рослину будь-яким органічним добривом: перегній-сипець, пташиний послід або препарат Байкал ЕМ-1. І щедрого вам урожаю!

С.А. Рябова,
а/я 50, м.Українка
Київська обл., 08720.
Фото автора

Здорова розсада – високий урожай!

Кореневі та стеблові гнилі уражують огірки, гарбузи, томати, капусту та інші овочеві культури. Проявляється ця хвороба на розсаді і дорослих рослинах, що плодоносять. У розсади гине кінчик головного кореня, буріє коренева шийка та корені. На уражених тканинах з'являється білий або рожевий наліт. Дорослі рослини відстають у рості, листя стає жовтим та засихає. Якщо висмикнути з грунту хворі рослини, то побачимо бурі з темним нальотом корені (мал. 1). Невдовзі вся рослина засихає.

Мал. 1

Мал. 2

Основні причини ураження рослин кореневими та стебловими гнилями – це ослаблення внаслідок тривалого похолодання, полив холодною водою, різкі коливання температури повітря і грунту, надлишкова вологість у теплицях, підсипання до коренів холодного грунту, висока концентрація добрив при підживленні, надлишкова щільність грунту, перегрів його до 30-35 °С та інші несприятливі фактори.

Тим, у кого розсада вже вилягла з цієї причини, залишається лише поспівчувати.

Всім іншим радимо при вирощуванні розсади, разом із застосуванням агротехнічних заходів (проріджування посівів, раціональний полив теплою водою, розпушування грунту, регулювання кислотного, теплового, світлового режиму і інше) обов'язково використовувати препарат **ПРЕВІКУР®**, якому немає аналогів в Україні.

Превікур® — це системний фунгіцид з властивостями стимулятора росту для захисту розсади овочевих культур (огірки, томати, перець, баклажани, капуста) та кавунів від кореневої та стеблової гнилей.

Превікур® потрапляє в рослину не тільки через листя, але і через корені, і період захисної дії триває не менш ніж 10-14 днів.

Для захисту розсади проти кореневої та стеблової гнилей застосовується 0,15%-ний розчин препарату (15 мл препарату розчиняють в 10 л води), яким поливають грунт в момент висіву насіння або при появі сходів, використовуючи 2-4 л на 1 м кв., з наступним поливом через 4-6 тижнів.

Полив розсади слід проводити і при відсутності ознак хвороби з метою лікувальної профілактики.

Слід пам'ятати, що попередити захворювання значно легше, ніж потім його лікувати.

Необхідно застосовувати препарат тільки при вологому субстраті, що сприяє легкому проникненню в кореневу зону рослин.

Також **Превікур®** використовують на огірках в теплицях та у відкритому грунті проти несправжньої борошнистої роси (мал. 2). В період вегетації, проводять обприскування листя рослин 0,2% розчином **Превікуру**, з нормою витрати робочої рідини до 10 л на 1 сотку. Інтервал між обприскуваннями 8-14 днів в залежності від ступеня ураження.

Мал. 3

Унікальною особливістю **Превікуру** є також «ефект стимуляції» росту та розвитку рослин, завдяки якому ми отримуємо здорову та стійку до захворювання розсаду (мал. 3). Значно зменшується «стрес» у рослин при пересаджуванні з парників у теплиці або у відкритий грунт.

Для зручності використання в парниках і теплицях торгова марка «Зелений Світ» компанії «Байєр» розробила «фірмову» упаковку — багатошарові полімерні пакети ємкістю 10 мл та флакони з пластику квадратного перерізу ємкістю 60 мл, 500 мл.

Ліцензія Мінагрополітики України, Серія АБ № 216539 від 01.04.2005

www.zelenysvit.com

Обрізування плодових дерев у дачних і присадибних садах

(Продовження. Початок у № 2, 2009 р.)

Основні способи і правила обрізування плодових дерев – загальні для всіх порід

У різних плодових порід – різні системи обрізування: різні технології вирішення його задач, різні параметри крон, різні відстані між гілками різних порядків, ступені їх обрізування тощо. Про це буде сказано в подальших статтях. Але, разом з тим, є й загальні способи та правила, які слід застосовувати і дотримувати в обрізуванні будь-яких порід, у будь-які вікові періоди тощо. Які ж ці загальні способи і правила?

1. Основних способів обрізування два: вкорочування та проріджування.

При вкорочуванні відрізують верхню частину гілки, стимулюючи цим появу на ній нових бокових пагонів з нижче розташованих бруньок. Розрізнюють три ступені вкорочування: слабке – зрізують 1/5–1/4 частину гілки; середнє – 1/3–1/2; сильне – 1/2–2/3 гілки. Найбільший вплив укорочування – поблизу зрізу (в зоні приблизно 15–30 см). Із збільшенням ступеня вкорочування його вплив посилюється і розширюється. За слабкого вкорочування прирости слабкі і їх мало. За середнього – помірні. За сильного – вони сильні і їх багато.

При проріджуванні повністю вирізують гілку при її основі – "на кільце" (по зовнішній кромці кільцьового напливу при основі гілки). В загущеній, затіненій кроні, залишеній без проріджування, листки дрібнішають, їх стає менше, скорочується їхня загальна фотосинтетична площа, що спричиняє нестачу продуктів фотосинтезу. А це призводить до передчасного відмирання плодових і обростаючих гілочок, до оголення гілок.

Проріджування полегшує проникнення в крону сонячного світла, стимулюючи цим розростання листкового апарату, підвищує інтенсивність фотосинтезу, збільшує довговічність і продуктивність плодових гілочок, покращує їх живлення, підвищує якість плодів. Але проріджування не стимулює ріст пагонів, нових плодових гілочок, а звідси, і стійкого підвищення врожаю.

Проріджування також буває трьох ступенів: сильне – видаляють 1/4 частину великих або 50–60% обростаючих гілок; середнє – 1/5–1/6 частину великих або 40–50% обростаючих; слабке – 1/8–1/10 великих або 20–30% обростаючих гілок. Перш за все видаляють сухі, хворі, старі, ослаблені, оголені, зайві, невдало направлені, надмірно сильні гілки (котрі порушують підпорядкування). А якщо в кроні є дуже довгі, малорозгалужені гілки або крона в цілому дуже зріджена – необхідне сильніше вкорочування. Сорти ж з густим гілкуванням потребують сильнішого проріджування (див. фото 8 а, б).

Але ні вкорочування, ні проріджування не слід застосовувати однобічно. Оптимального співвідношення процесів росту і плодоношення можна добитися лише тоді, коли зі знанням справи поєднувати ці два способи обрізування стосовно до особливостей кожної породи, вікового періоду, сорту.

2. Нахил гілок – досить ефективний спосіб регулювання процесів росту і плодоношення, який застосовується у поєднанні з вкорочуванням і проріджуванням. Різними способами відхилення доцільно виправляти кути відходження закладених гілок 1-го порядку у молодих дерев. Менш ефективно і трудоємкіше нахиляти гілки 2-го і 3-го порядків. І зовсім малоефективно, досить трудоємко нахиляти однорічні пагони на дорослому дереві.

Від кута відходження гілок залежить не тільки їх ріст і плодоношення, але й міцність їхнього зростання зі своїми носіями (стовбуром або гілкою, від якої вони відходять). Гілки, що ростуть вертикально і близько до вертикального напрямку – ростуть сильно, але погано плодоносять і неміцно зростаються зі своїми носіями (легко відламуються). А гілки, що ростуть близько до горизонтального положення, рясно плодоносять, але погано ростуть. Але між плодоношенням і ростом має бути відповідність. І якщо ріст згасає, то виникає нестача продуктів фотосинтезу і стає поганим плодоношення. Крім того, надмірні нахили гілок викликають у них бурхливий ріст відновлюючих пагонів, вовчків, що згубно позначається на врожаї (і не тільки) (див. фото 9 а, б). Оптимальні кути відходження – 50–60°, у тому числі і для міцності зростання (В.Н. Черепахін, 1983). Вони не провокують наростання вовчків, сприяють рівномірному обростанню гілок боковими відгалуженнями і збільшенню виходу плодів високої якості (див. рис. 1). Це є наслідком того, що оптимальний кут нахилу сприяє досягненню відповідності між ростом і плодоношенням, підсилює диференціацію бруньок в генеративні, обростання гілки плодовою деревиною, оптимізує розподіл листкового апарату, поліпшує проникнення світла всередину крони, стимулює фотосинтетичну активність листків у всьому об'ємі крони і тим поліпшує плодоношення. Крім того, оптимальні нахили гілок прискорюють товарне плодоношення на 2–5 років, стимулюють раннє закінчення росту пагонів, визрівання деревини, зміцнення стійкості до несприятливих факторів, у тому числі до морозів.

***Фото 8.** Від самого початку кроні було потрібне: а – сильніше проріджування; б – сильніше вкорочування.*

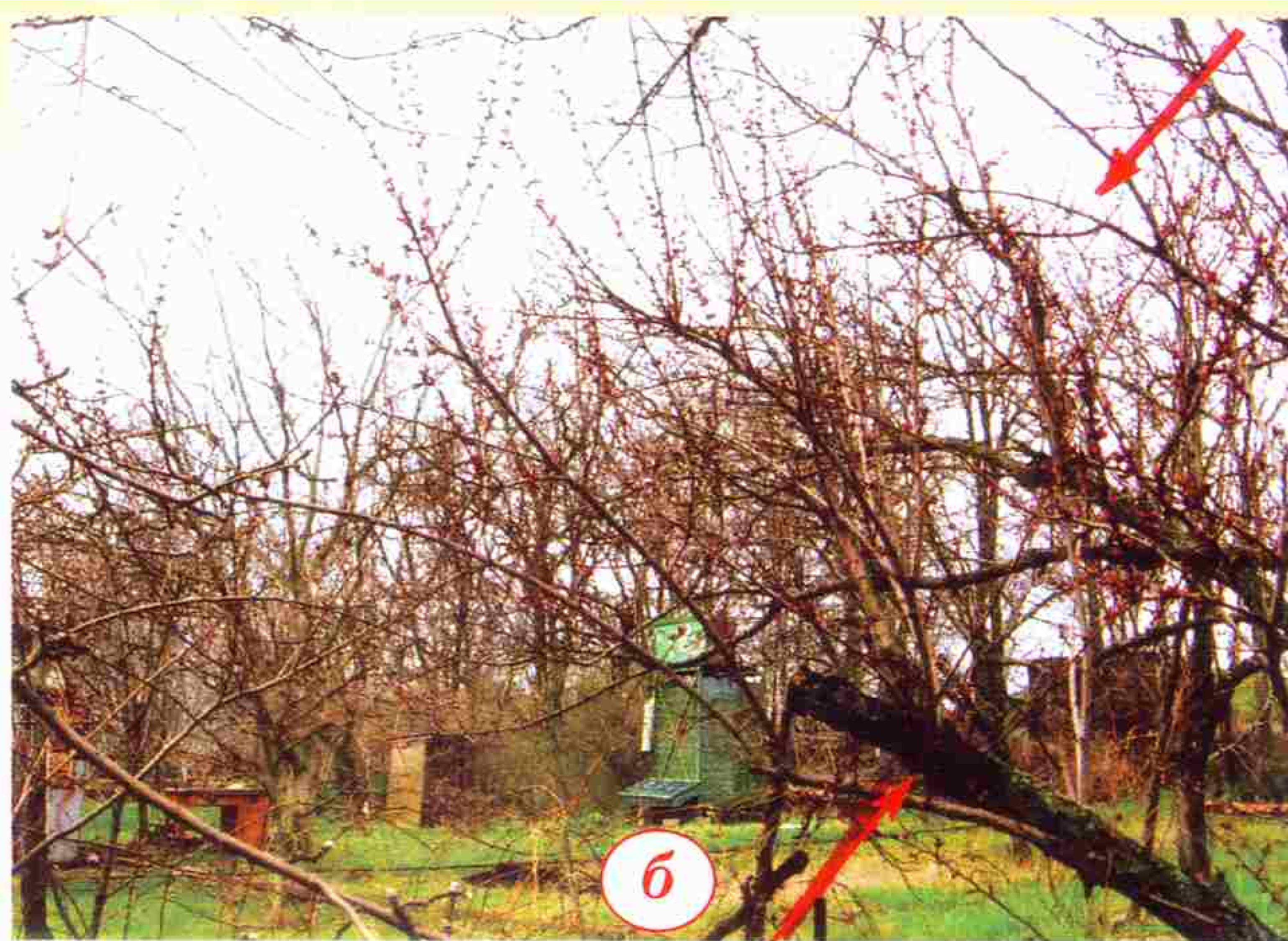

Фото 9. *Надмірний нахил гілок: а – навіть на дорослому дереві спричиняє ріст вовчків; б – сильніше вовчки наростають за надмірного вкорочування гілок.*

при основі або з того боку, куди заплановано відгинати. Надпилювання роблять через 3–5 см одне від одного. За товщини гілки 3–5 см достатньо 6–8 надпилювань, а за товщини 5–7 см їх уже потрібно 12–15. Якщо бачимо, що гілку доведеться дозгинати зі значним зусиллям і вона може зламатися, то надпилювань потрібно зробити більше. Гілки, товстіші за 7 см, погано піддаються відгинанню, їх ліпше видаляти. Щоб підпиляні гілки не відламалися вітром, їх слід зафіксувати двома розтяжками з протилежних боків.

Правда, при виборі кута нахилу доводиться враховувати й інші обставини. Наприклад, нижні скелетні гілки краще закладати з кутом відходження 45–50° – менше заважають при обробітку пристовбурних кругів. А для напівскелетних гілок верхньої частини крони кращі кути відходження 70–80°, щоб не завищували крону і гальмували верхівковий ріст.

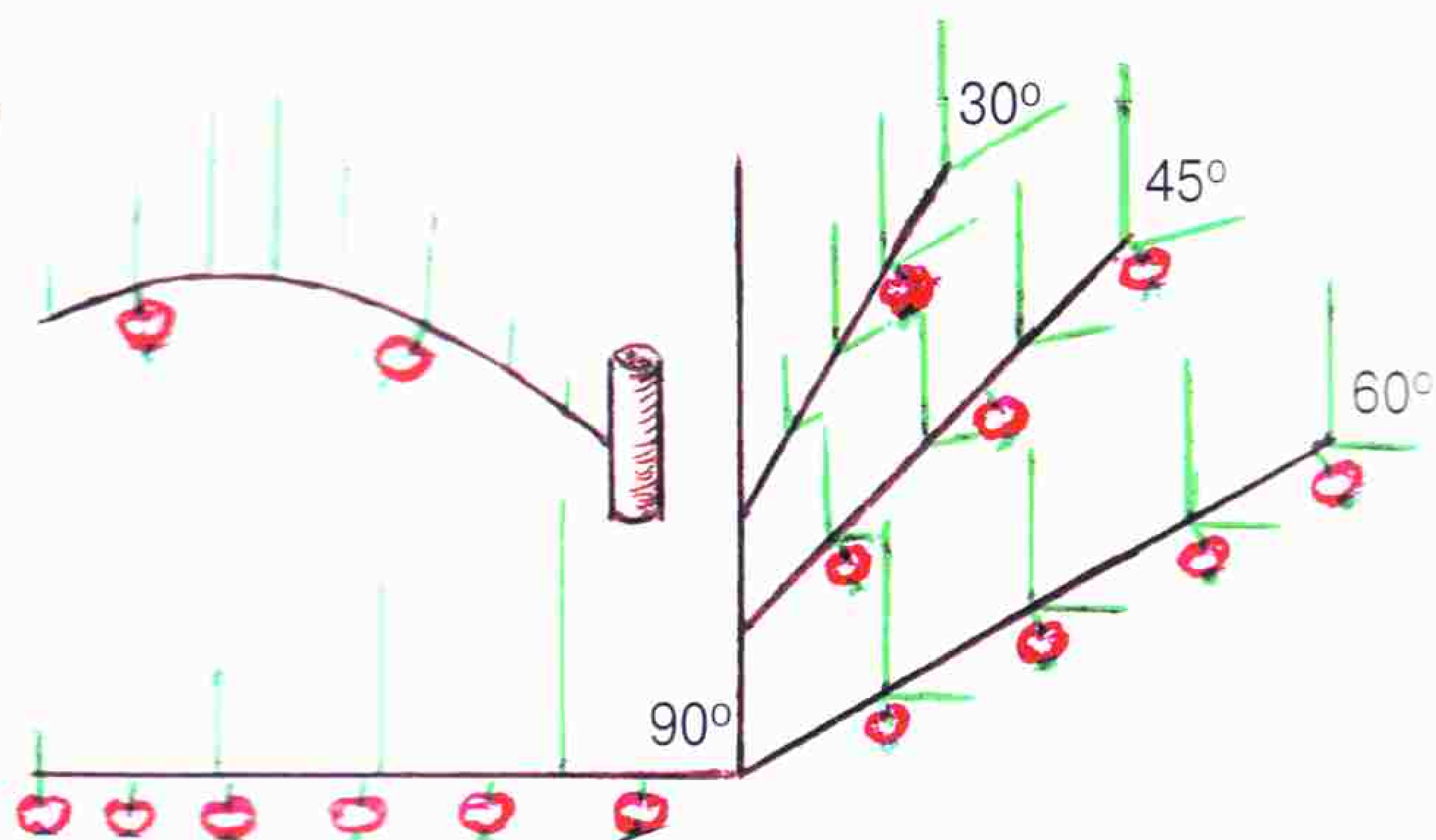

Рис. 1. *Обростання гілок пагонами та їх плодоношення в залежності від кутів їх нахилу, а також від прямолінійності (зліва вгорі).*

Для відхилення гілок користуються різними засобами: розпірками, підвішуванням важків, відтягуванням за допомогою мотузок з прив'язуванням до нижче розташованих гілок, стовбура, кілків, закріплених у кроні палиць, заплітанням за сусідні гілки – основні і ті, що підлягають видаленню, але тимчасово залишені для цієї мети (див. рис. 2).

Під час відгинання гілок дуже важливо зберегти їхню прямолінійність. Для цього точка відтягування, розпирання тощо, має бути вибрана від основи гілки на 1/3 її загальної довжини (уточнюється шляхом ручного опробування). Якщо ж при нахиленні допустити згинання гілки – вона обростає по довжині нерівномірно, а на вершині згину наростають вовчки (рис. 1).

При нахиленні гілок можливі поломи. Щоб зарадити їм при відгинанні гілок, їх попередньо "тренують" багаторазовими, із зростаючою амплітудою нахиляннями. А товстіші за 3 см – і серією надпилювань до 1/3 товщини гілки з нижнього боку

3. Слід враховувати, що нижні гілки – це основні гілки крони: на них має формуватися основна маса врожаю, вони найдоступніші для його збирання. Вони ж є регуляторами росту дерева у висоту. Більш розвинуті і компактно розміщені гілки нижнього ярусу гальмують ріст дерева у висоту. Тому їм не слід дозволяти відставати в рості від верхніх. Навпаки, вони мають бути могутнішими за верхні. Ось чому нижні гілки вкорочують і проріджують слабкіше, дають змогу їм сильніше розростатися, оберігаючи від пошкоджень. А гілки верхнього ярусу обрізують сильніше, щоб не допустити їхнього розростання і порушення підпорядкування нижнім. Якщо ж вони все-таки стали сильнішими нижніх, то верхні сильно вкорочують з переведенням на слабкіше гілкування (зовнішнє або бокове). При цьому треба мати на увазі: чим менше гілок закладено у нижньому ярусі, чим рідше вони розташовані на стовбурі і чим сильніше їх обрізують, тим сильніший ріст дерева у верхній зоні. І навпаки, сильне обрізування у верхній зоні крони стимулює підсилення і розростання нижніх гілок. Але й неприпустимо перестаратися: надмірне підсилення нижніх гілок не повинне порушувати їх підпорядкованості стовбурові, що призводить до пригнічення і навіть відмирання його та верхньої частини крони (див. фото 10).

І при цьому слід враховувати: чим триваліший час нижні гілки послаблювались через розростання верхніх, тим менше шансів підсилити їх і врятувати від засихання.

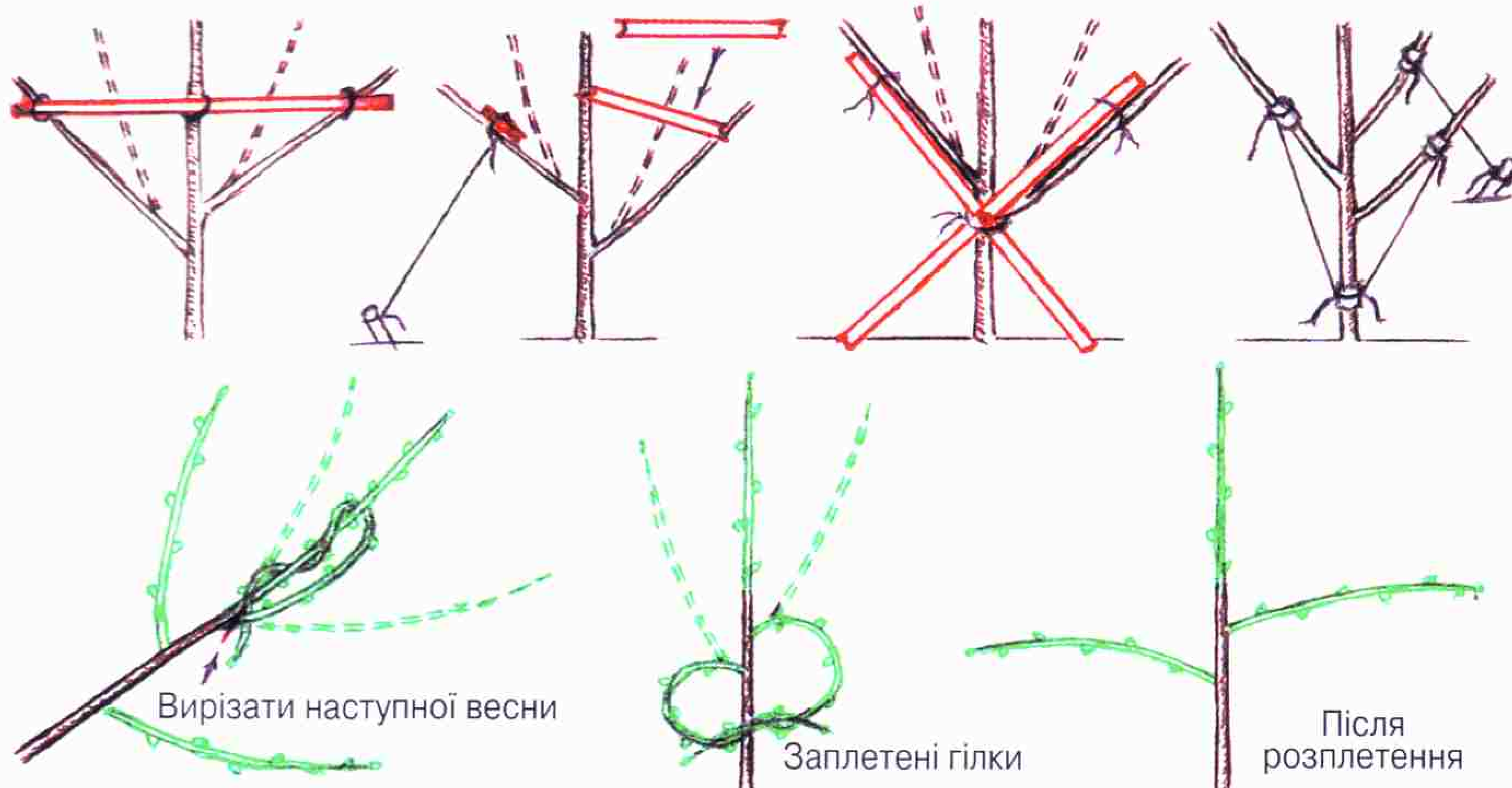

Рис. 2. *Деякі способи відхилення гілок (гілки заплітають, щоб змінити напрямок росту або кут нахилу. Роблять це у другій половині літа і тримають впродовж одного місяця).*

Фото 10. *Скелетні гілки сильніші за центральний провідник, до того ж ще й розташовані скупчено. Це пригнічує дерево і призводить до всихання.*

Тому належних заходів для підпорядкування верхніх гілок нижнім слід вживати своєчасно – із самого початку формування крони.

4. Слід також добиватися рівномірного розростання гілок нижнього ярусу. Тому із самого початку його формування обрізування саджанців треба починати із найслабкішої гілочки, зрівнюючи з нею решту в ярусі. Якщо вона відстає в рості від інших, то її не вкорочують або ж вкорочують слабкіше, а за верхівку ще й припіднімають (для стимулювання росту за законом полярності). Решту гілок ярусу обрізують на рівні закінчення або зрізу найслабкішої з них. А надмірно сильні ще й відгинають до 60° і зріз у них роблять нижче, ніж у найслабкішої. Це стосується і до зерняткових, і до кісточкових порід. Якщо ж допустити велике послаблення гілки в ярусі – вона може відмерти **(див. фото 11 а, б)**.

5. При формуванні крони слід витримувати конкретні параметри закону підпорядкування гілок різних порядків. Товщина скелетних гілок 1-го порядку має становити 0,6–0,8 від товщини стовбура в місці їх відходження. Приблизно стільки ж має становити товщина верхніх скелетних гілок від товщини нижніх. Товщина скелетних гілок 2-го порядку має становити 0,6–0,7 товщини власних гілок-носіїв і вони на 0,5–1 м мають бути коротшими (див. фото 12). Напівскелетні гілки – 0,5 товщини своїх гілок-носіїв і мати довжину не більше 1,5 м. А верхівки гілок більш високого порядку мають бути нижчими своїх гілок-носіїв: у сортів з розлогими і круглими кронами – на 15–20 см, а з пірамідальними – на 25–30 см.

6. При обрізуванні не можна залишати поза увагою кореляцію надземної частини дерева з його кореневою системою, тобто їхню взаємозалежність і взаємодію. У молодих дерев у перші роки корені розвиваються значно швидше надземної частини. Тому остання щедро постачається водою, поживними речовинами і сильно росте. Але зі збільшенням об'єму крони поступово досягається її рівновага із кореневою системою. Наслідком цього є закладання квіткових бруньок і плодоношення.

За формуючого обрізування частина гілок видаляється і цим порушується рівновага надземної частини з кореневою системою. Але без формування крони всеодно не обійтися. Адже занедбаність крони згубно позначається і на плодоношенні, і на самій життєздатності дерева (про це буде сказано пізніше у спеціальному розділі). Інша річ, якщо обрізування для даного вікового періоду надмірне і порушення кореляції значне – це може затримати початок плодоношення на кілька років і послабити його. До того ж сильне обрізування продовжує ріст пагонів, вони не повністю визрівають і тому підмерзають навіть за несуворої зими. Ось чому обрізування молодих дерев, як правило, має бути слабким.

Але обмеження обрізування має бути не довільним, а зі знанням справи. У кроні має бути оптимальна кількість (через оптимальні відстані) скелетних гілок першого порядку (на стовбурі). На них – гілок другого порядку. А на всіх них – напівскелетні, обростаючі. І безперспективно

Фото 11. *Закладені слабкі гілки в ярусі: а – від слабких залишились лише сучки; б – слабка гілка в ярусі відмерла ще в молодому віці.*

Фото 12. *Пагубні наслідки порушення параметрів закону підпорядкування гілок у кроні.*

чекати, що всі вони наростуть стихійно, потрібної сили і в потрібних місцях. Їх треба закладати на основі знання відповідних прийомів обрізування. (Про них конкретно буде сказано в наступних розділах про обрізування конкретних порід у різні вікові періоди). І при цьому не обійтися без вкорочування і без проріджування. Адже вкорочування (як ми знаємо) викликає бокове гілкування. Але при цьому стихійно виростають не тільки необхідні для формування крони гілки, але й багато зайвих, котрі загущують потрібні інтервали, надто слабких, надмірно сильних й інших непридатних – їх видаляють. А при цьому не обійтись без проріджування.

Належні способи, засоби обрізування вироблені наукою і практикою і багаторазово ними перевірені. Оволодіння ними дозволяє раціонально сформувати крону, підтри-

Фото 13. Негативні наслідки від бездумного обрізування: а – омолодження; б – знищення крони.

мувати її в життєздатному і продуктивному стані. Довільні ж відступи від перевірених технологій (наприклад, зниження або омолодження крони) якраз і призводять до порушення кореляції і шкідливих наслідків (див. фото 13 а, б).

7. В обрізуванні неприпустимий шаблон. Ми усвідомили, що є загальні способи, правила, котрі застосовуються при обрізуванні всіх порід. Але інтервали між гілками різних порядків, між ярусами в кроні, ступінь обрізування у різних порід різні. Є відмінності в обрізуванні різних груп сортів. І особливо вони великі за різних вікових періодів. Конкретно про них буде сказано в подальших розділах в міру викладання системи обрізування кожної плодової породи.

Тут ми обмежимося лише деякими ілюстраціями, що мають відношення до всіх порід. Шаблон неприпустимий навіть в обрізуванні різних частин крони одного і того ж дерева. Одна справа обрізування верхньої і зовнішньої зони крони й інша – нижньої і внутрішньої її частини. Так, прирости на верхівках гілок вкорочують сильніше, ніж бокові. А це викликає і більше їх обростання новими боковими пагонами. Це призводить до перенесення зони більш інтенсивного росту до зовнішньої частини крони, її загущення, що перешкоджає доступу сонячного світла всередину крони з витікаючими звідси наслідками.

Ось чому проріджуванню зовнішньої і верхньої зон крони слід приділяти особливу увагу (ще раз придивіться до фото 1 а). Проріджування в цих зонах завжди має бути сильнішим. Видаляють усіх конкурентів. Залишають лише пагони подовження, або ті, що їх замінюють (більш придатні за силою росту, ліпше спрямовані тощо). Серед бокових пагонів видаляють усі ті, що загущують необхідні інтервали. До того ж у зовнішній і верхній зонах бокові залишають через максимально допустимі інтервали: обростаючі гілочки через 20 см (а не через 10 см, як можна допустити в нижній частині і всередині крони); напівскелетні – через 40 см, а не 20. А на верхніх гілках усі сильні пагони видаляють. (Повніше про інтервали між гілками різних порядків буде сказано у подальших розділах). Таке проріджування забезпечує доступ світла всередину крони, запобігає передчасному відмиранню обростаючих гілочок і оголенню гілок всередині крони і в нижній її частині, створює умови для наростання великих листків, сприяє кращому фотосинтезу.

Щоб спростити і прискорити ці роботи, іноді видаляють 2–3 великих гілки (за весну). Але на залишених всеодно необхідне таке ж проріджування, як сказано вище. Крім того, таке проріджування сприяє підвищенню ефективності обприскувань, збирання врожаю, обрізування тощо.

Але в проріджуванні необхідно мати міру. Надмірне видалення гілок може призвести до зрідження крони, що згубно позначиться на врожаї і може спровокувати наростання вовчків, викликати опіки крони і плодів. Плоди високої якості і яскравого забарвлення досягають не в повністю відкритих місцях, а в деякому розрідженому оточенні гілок і листків. Кожна категорія (порядок) гілок мають розташовуватися на відповідній відстані одна від одної (конкретно про це буде в наступній статті). Слід також враховувати, що видалення гілок – це втрати пластичних речовин, для вироблення яких дерево затратило роки. Тому видаляти слід лише те, що завідомо заважає, шкодить. А що саме заважає – вирішувати слід лише на основі знань, а не зручностей для прогулянок у саду.

Існує навіть різниця у виконанні зрізів. У периферійній і верхній зонах крони зрізи на обростаючих гілочках можна виконувати менш ретельно (секатором). Адже регенерація тканин тут активніша і зрізи заростають порівняно легко. А всередині і внизу крони регенерація тканин відбувається слабкіше і зрізи заростають значно важче, особливо на великих гілках. Тому тут вони мають виконуватися ретельніше. Ще важче вони заростають на черешні і, особливо, на абрикосі і персику. Тож на деревах цих порід виконання зрізів має бути гранично акуратним.

Недоречним є шаблон і в обрізуванні на переведення. Не будемо "ломитися у відкриті двері" і переказувати довідника – що це таке і як воно виконується. Нагадаємо лише, що без обрізування на переведення обійтись неможливо, якщо потрібно розкрити крону, досягти підпорядкування гілок, освітлити крону (якщо вже видалено три великих гілки, бо більше видаляти за один раз не можна, а залишені ще затінюють), (див. фото 14). До того ж, без обрізування на переведення неможливо здійснити зниження крони, її обмеження або омолоджування (ці технології будуть висвітлені у відповідних статтях). Але слід звернути увагу на те, що при переведеннях на важкі гілки рекомендується залишати захисну ланку висотою 30–50 см, яка закінчується слабкою 2-3-річною гілочкою, хоч би кільчаткою. Без захисної ланки послаблюється міцність кріплення бокової важкої гілки із стовбуром, що може призвести до розлому у місці зрізу (особливо від

Фото 14. *Приклад обрізування на переведення.*

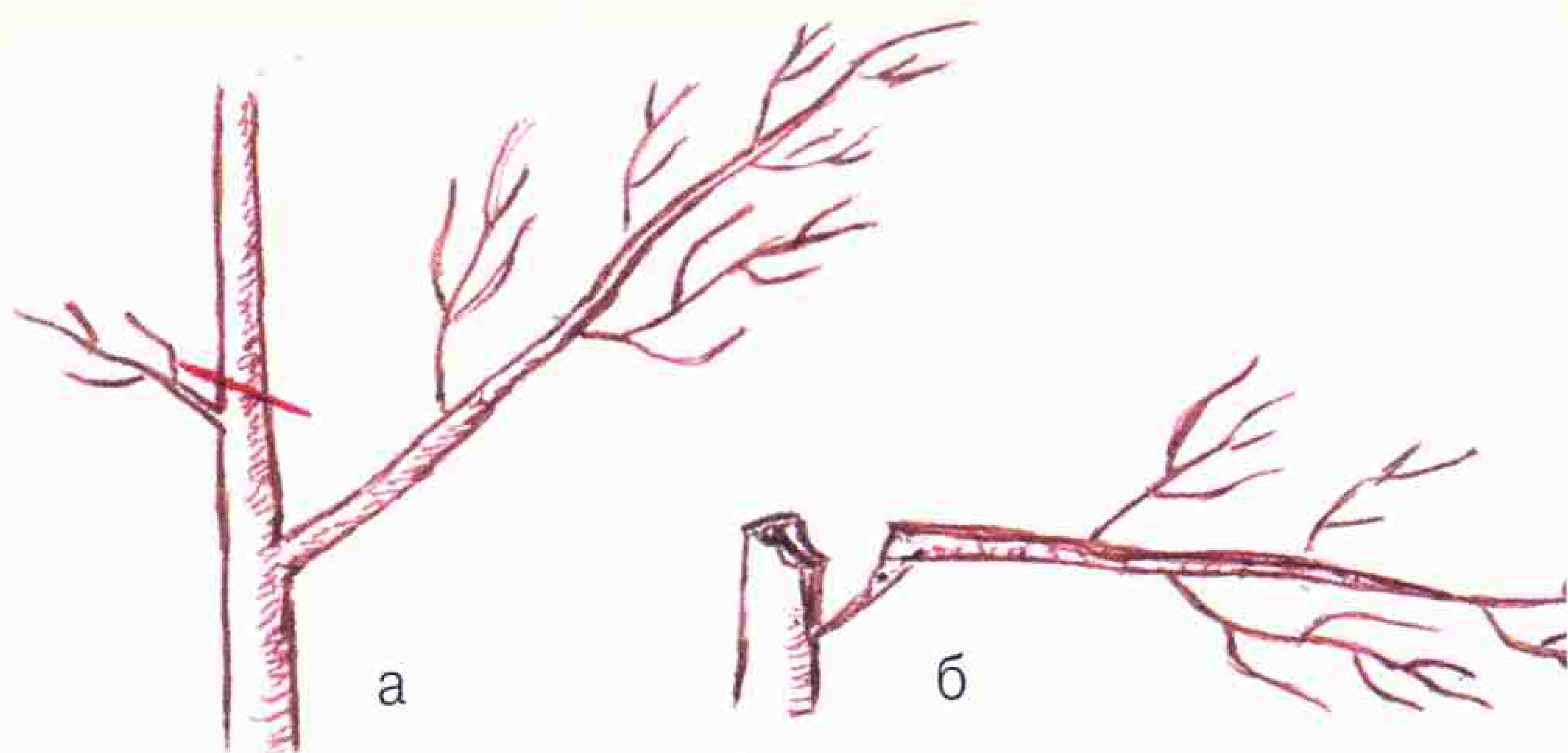

Рис. 3. Обрізування на переведення: а – із захисною ланкою, що захищає від розлому; б – без захисної ланки, що призводить до відламування, якщо гілка надто важка.

перевантажень урожаєм, буреломів, злив, сильних снігопадів тощо), (див. рис. 3).

Шаблон повертається шкодою і в інших ситуаціях.

8. В ущільнених насадженнях при змиканні крон в рядах допускається входження гілок одного дерева в ряду у вільний простір крони сусіднього. Таким чином створюється суцільна плодова стіна, ширина якої не повинна перевищувати 2,5 м. В міру розростання і загущення взаємопроникаючі гілки проріджують і вкорочують. При цьому гілки сусідніх дерев, котрі ростуть назустріч одна одній, переводять на бокові гілкування, що розходяться у різні боки.

9. На світловий режим в кронах великою мірою впливає затінення деревами сусідніх рядів. Ступінь такого затінення визначається відношенням висоти дерев до ширини світлового коридору (відстань між кронами сусідніх рядів). Воно не має перевищувати 1,3–1,5. А оптимальний кут нахилу бокової площини крони до вертикалі – 20°. Для нормального функціонування фотосинтезуючого (листкового) апарату в нижній частині і всередині крони необхідно, щоб пряме сонячне світло надходило туди не менше 3–3,5 годин на добу. За дефіциту світла листя дрібнішає, його стає менше. Знижується ефективність фотосинтезу. Від цього передчасно відмирають плодові гілочки, а нові не наростають. Урожаї знижуються. А проникнення світла всередину і до нижньої частини крони та залучення всіх її частин до інтенсивного фотосинтетичного процесу визначається не тільки конструкцією саду, але й грамотним формуванням крон і їх обрізуванням. У тому числі – підтримуванням оптимальної висоти і ширини крон в рядах і ширини світлового коридору. Дослідженнями встановлено, що для дерев на зерняткових підщепах оптимальна ширина крони або плодової стіни становить 2,5 м (за більшої ширини світло недостатньо проникає до середини крони), а висота – не більше 3,5 м. Ширина міжрядь в ущільнених насадженнях 5 м. А це означає, що світловий коридор між кронами сусідніх рядів має підтримуватися обрізуванням 2–2,5 м. Коли розростання крон звужує його до 1 м – це сигнал для обмежувального обрізування крон в рядках (див. рис. 4).

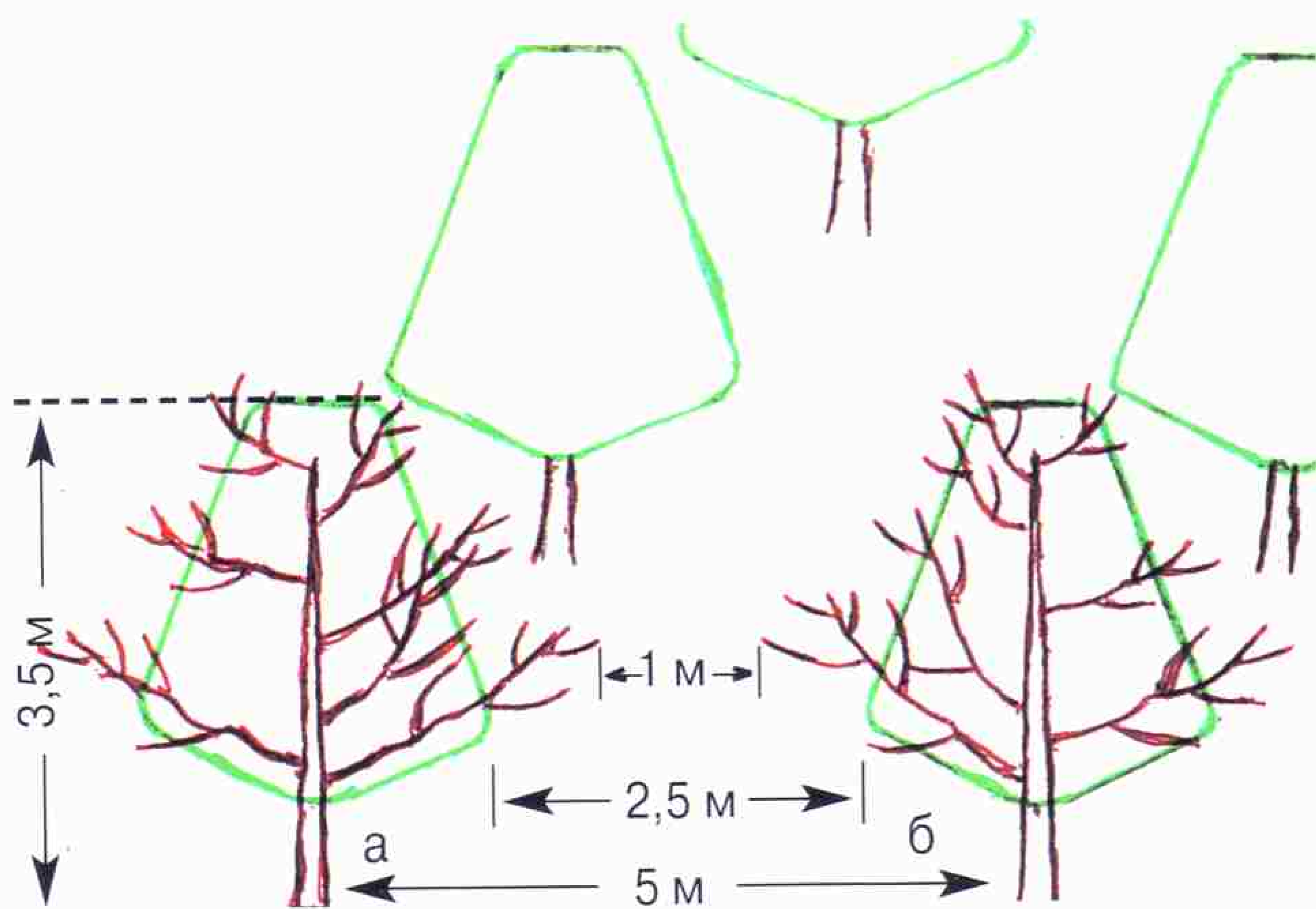

Рис. 4. Оптимальне співвідношення висоти дерев до ширини світлового коридору (1,3–1,5) підтримується обмежувальним обрізуванням (див. наведені контури).

Оптимальні строки обрізування – від середини лютого до середини квітня. Але коли у ці строки вкластися немає змоги, то допустимими є: через кілька тижнів після листопаду – до початку травня. Після листопаду закінчується відтік запасних поживних речовин із периферійних частин крони до її остова, штамбу, скелетних коренів. Отже за поточного обрізування втрата запасних поживних речовин і її негативний вплив на зимостійкість будуть мінімальними.

Проте це, по суті, вірне судження не можна застосовувати огульно. Істина завжди конкретна – її слід застосовувати з урахуванням явищ і конкретних умов. З кінця осені і початку зими у південному Степу можна обрізувати яблуні, потім груші, спочатку найзимостійкіші, потім все менш зимостійкі, а з-поміж однакової стійкості – спочатку більш ранні (у них раніше і повніше визріває і загартовується деревина), а потім осінні, зимові сорти. Але осінь і перша половина зими – неприйнятний строк для обрізування кісточкових, і особливо для таких видів обрізування, як пониження крони, її омолоджування, що супроводжуються нанесенням великих ран.

У південному Степу обрізувати можна і взимку, виключаючи дні з сильними вітрами, опадами, морозами, сильнішими за мінус 5°С. Проте навіть на півдні, тим більше в середній смузі, у кісточкових і ослаблених дерев зерняткових порід після обрізування, виконаного восени і в першій половині зими, морозостійкість знижується. В суворі зими посилюється висушування тканин, розтріскується кора з камбієм, з'являються тріщини на великих зрізах, сильніше підмерзають бруньки і тканини. А навесні такі дерева повільніше пробуджуються, мають пригнічений вигляд, що є наслідком підмерзання.

Лише наприкінці лютого – на початку березня приступають до обрізування кісточкових: спочатку обрізують вишню, потім сливу, черешню, абрикос, персик.

У середній смузі, тим більше у північній, кількість днів, придатних для обрізування, зменшується. І впоратися з великим об'ємом робіт по обрізуванню за 1–1,5 місяця ранньої весни буває нереально. А починати обрізування з кінця осені – дуже ризиковано. Що робити? Слід завчасно планувати можливість "маневру". Наприклад, обрізування зерняткових у цих зонах можна продовжити до початку червня (тобто обрізувати і після кісточкових). Санітарне прочищування (включаючи видалення вовчків) можна робити і влітку. А зелені операції (про них мова піде в наступному розділі) вирішують основну частину завдань по обрізуванню. Все це вивільнює час для вирішення решти завдань по обрізуванню в оптимальні строки. Але обрізування молодих неплодоносних дерев слід закінчувати ранньої весни до початку вегетації (набубнявіння бруньок). А обрізувати молоді плодоносні дерева кісточкових порід – навіть краще у фазу набубнявіння бруньок: це дещо затримує розпускання і дозволяє врятувати їх від пізніх весняних заморозків, сприяючи їхньому збереженню. Але за такої фази розвитку дерев працювати слід дуже акуратно – набубнявілі бруньки легко обламуються.

Ф.Г. Білека,
м. Дніпропетровськ

(Далі буде)

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Складані граблі

Якось, скproducing скородячи грядку між деревами, зачепив за корінь і виламав один, а потім – ще два зубці. До цього металеві граблі втратили теж три зубці і тепер практично стали не придатними для роботи. Покинув ті граблі й заходився робити дерев'яні.

Брусок на гребінку у мене був, а зубців наколов з в'яленого клена і почав свердлити в гребінці отвори на зубці та граблище. Насвердлив дірок через кожних 8 см, а коли забив зубці і заплішив їх, зробив висновок: рідко. У металевих граблях зубці були через 5 см, а якщо врахувати товщину зубця, то просвіт – 4 см.

Задумався: а чи не краще зробити граблі складаними? Розділити гребінку на чотири частини, до двох середніх прикріпити граблище, а дві крайні частини шарнірно з'єднати з середньою частиною валка гребінки. А коли ще вдало розрахувати відстань між зубцями на боковинах, щоб ці зубці у складених граблів припадали на середину прогалини, граблі будуть удвічі густішими.

Непокоїло одне. Якщо такі складані граблі в роботі тягнути на себе, бокові гребінки упираються в середню, і все гаразд. А коли подати від себе, боковинки стають під кутом.

Та згодом вирішив і цю проблему. На кінцях гребінок зробив зарізи – замок з отворами і, вставивши туди кілочок або цвях, можна було фіксувати складені гребінки.

Ось так це виглядало теоретично. А на практиці, коли граблі були вже готові і я почав випробовувати їх на грядці, з'ясувалося, що шарнірні з'єднання не дають змоги впритул з'єднати гребінки. Між ними збирається земля, а коли вона волога – налипає, гальмує хід, граблі стають важкими і майже непридатними для роботи.

Щоб уникнути цього, замість шарнірних зарізів довелося прикріпити металеві кватиркові петлі, вигнувши їх до середини. Тепер валки добре приставали до середньої частини гребінки, зазору між ними не було і граблі стали цілком придатними для роботи. А фіксувалися боковинки тим самим кілочком, який з'єднував отвори.

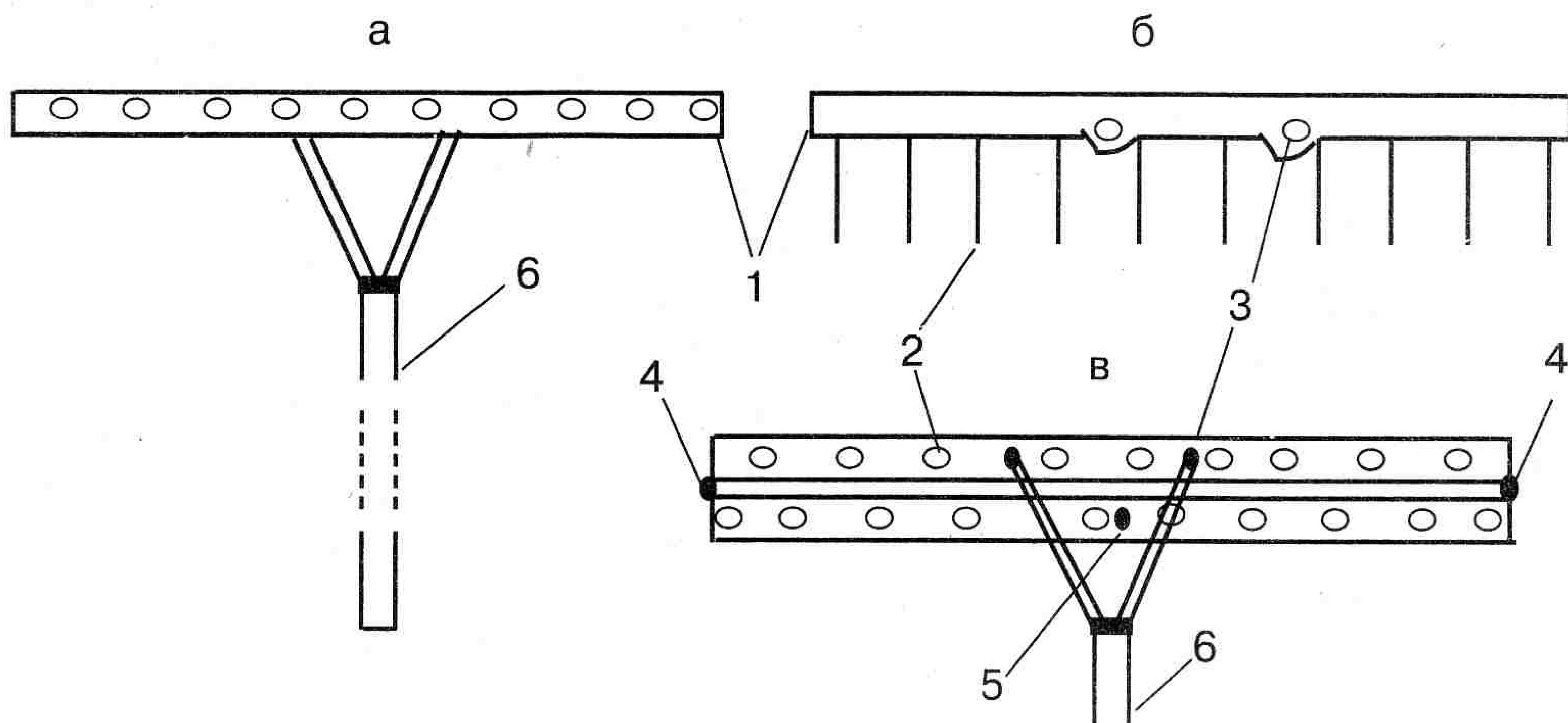

Схема звичайних та складаних граблів:

Рис. а, б, в:

1 - гребінка; 2 - зубці; 3 - кріплення граблища; 4 - шарніри; 5 - замок; 6 - граблище.

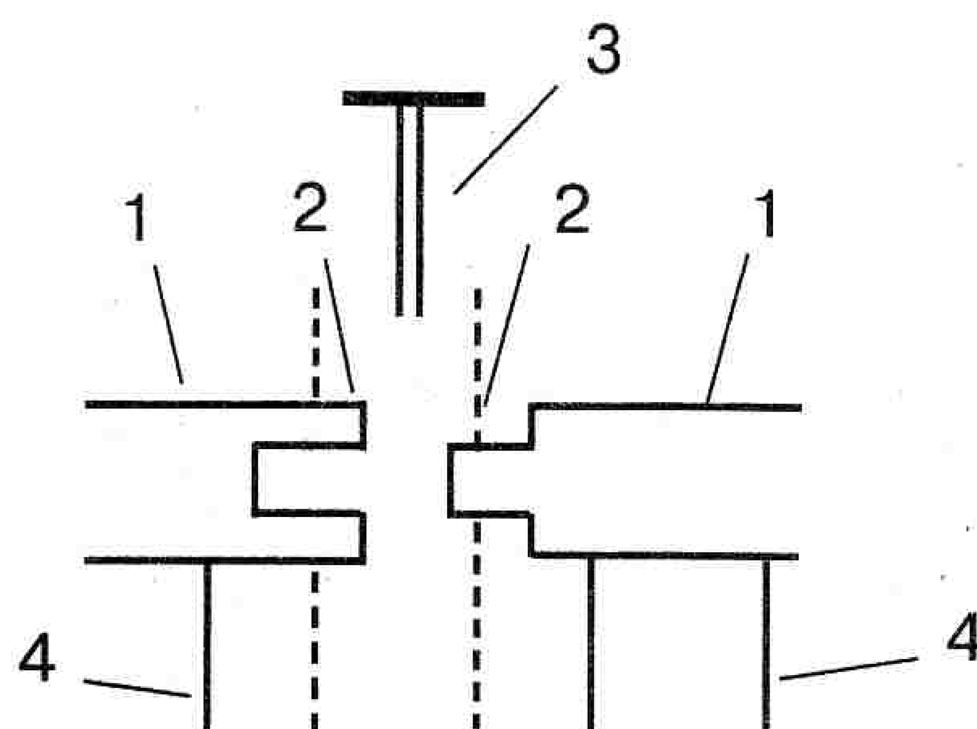

Рис. г.

1 - складні гребінки; 2 - замок, 3 - фіксатор; 4 - зубці грабель.

Г.А. Скоряк

Коли між сусідами паркан, то й дружба вічна...

Так мовиться у народній українській приказці. І, мабуть, праві були наші прадіди, які вважали, що інколи чудові стосунки з сусідами можна зберегти протягом багатьох років лише тоді, коли між ділянками споруджено паркан. Тож не важливо, яким він буде – оригінальним маленьким парканчиком чи справжньою "берлінською" стіною. Головне, щоб огорожа була, тоді й житиметься спокійніше. Бо, як у народі кажуть: "Хороший сусід сьогодні – ще не гарантія хорошого сусіда завтра".

Окрім того, огорожа – це важливий елемент благоустрою та дизайну присадибної або дачної ділянки. Вона необхідна житловому будинку так само, як рамка для картини. Крім того, вдало підібраний варіант та якісно виготовлений паркан підкреслять красу самого будинку, одночасно захистивши його мешканців від тварин і сторонніх людських поглядів.

Вибір матеріалу для огорожі залишається за господарями і обмежується нині лише їхньою фантазією та коштами. Однак дамо практичну пораду: вибір тієї чи іншої конструкції паркану має визначатися його призначенням і відповідністю загальному архітектурному оформленню будинку. Тобто зовсім недоцільно, скажімо, для задніх частин саду або городу робити огорожу з дорогого різьбленого штахетника або споруджувати паркан на високому цегляному фундаменті для невеликого дерев'яного будинку тощо. Для захисту огорож і парканів від атмосферних впливів, гниття та іржі їх необхідно фарбувати.

Пофарбовані огорожі, крім того, поліпшують зовнішній вигляд присадибної ділянки. Ефективний засіб від впливу атмосферних опадів – покриття конструкцій креозотом, що надає поверхням характерного "цегляного" забарвлення. Варто тільки мати на увазі, що покриту креозотом поверхню не можна фарбувати, бо креозот неминуче виступить через фарбу.

Конструктивно огорожу можна розділити на несучу (опори, стовпи) і огороджувальну (безпосередньо сам паркан) частини.

Несуча частина – це опори (стовпи), на яких тримається паркан, його огороджувальна частина. Її роблять із дерева, металу, бетону, цегли. Найприйнятніший матеріал для несучої частини – метал. Це пов'язано з великою довговічністю металевих опор порівняно з дерев'яними і значно меншою вартістю й трудомісткістю по встановленню порівняно з бетонними й цегляними опорами. Вибір конкретної марки труб для конструкції несучої частини того чи іншого виду паркану залежить від конструкції його огороджувальної частини. Тобто, чим більша вага останньої, тим потужнішою має бути опора. Так, для паркану з сітки "рабиця" застосовують звичайно металеві труби діаметром 41 мм, а для однобічної огорожі із струганої дошки необхідні профільні труби 40х80 мм, для такого ж двобічного паркану рекомендується профільна труба 60х80 мм, бо вага однієї секції може сягати 150 кг.

Аби надати паркану більшої стійкості та запобігти його руйнуванню, при встановленні опор, крім заглиблення на 1 м (нижче рівня промерзання ґрунту), їх необхідно ще й зацементувати.

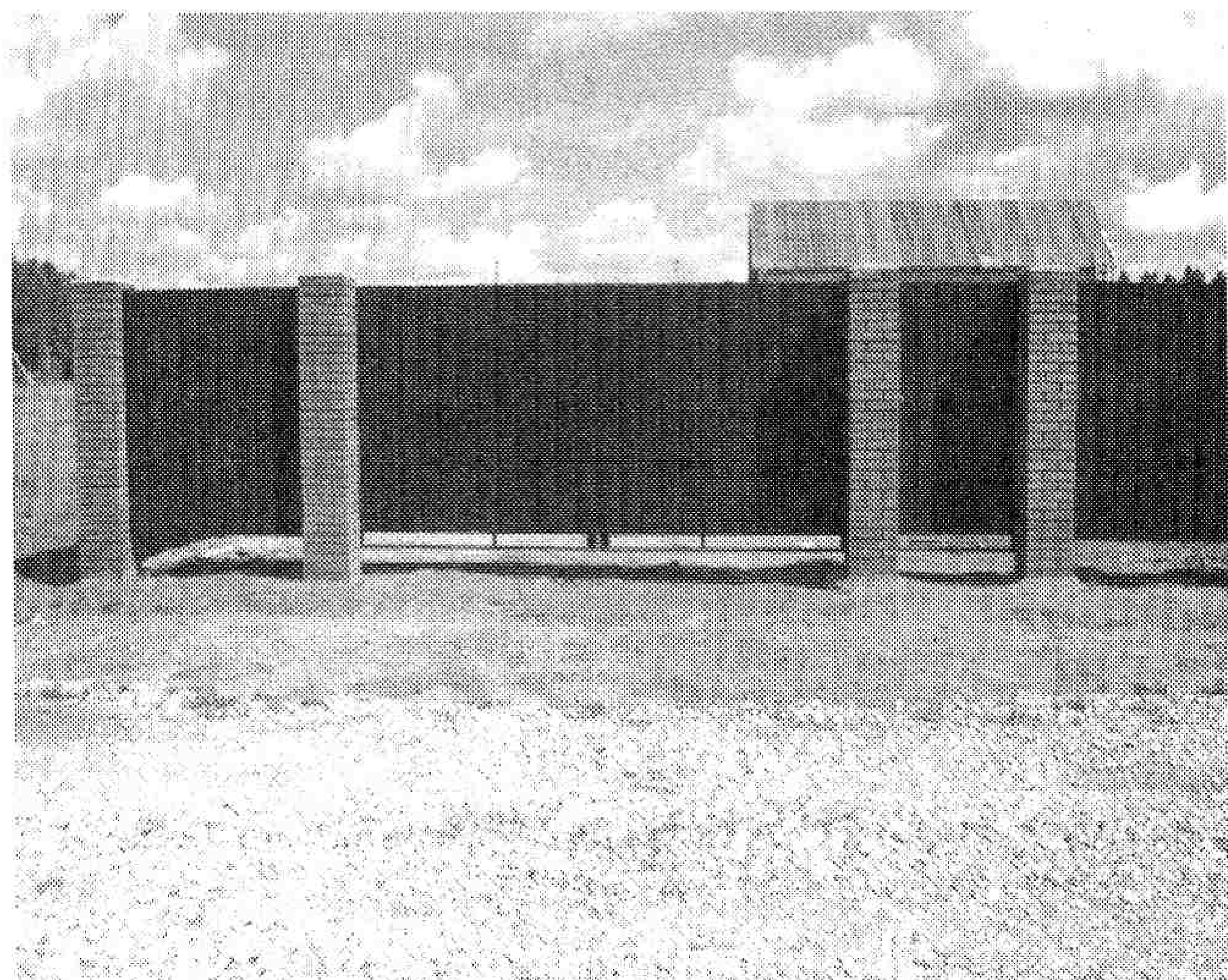
Огороджувальна частина – це безпосереднє заповнення між опорами, яке так само може бути виконане з дерева, металу, бетону або цегли. За бажанням господарів можна також комбінувати зазначені матеріали під час будівництва паркану.

Окремо необхідно зупинитися на антикорозійному захисті побудованої огорожі. Нині у торговельній мережі є широкий вибір різноманітних захисних речовин, якими потрібно обробляти конструкції. Виняток становить хіба що профільний лист, який надходить до продажу після відповідної обробки.

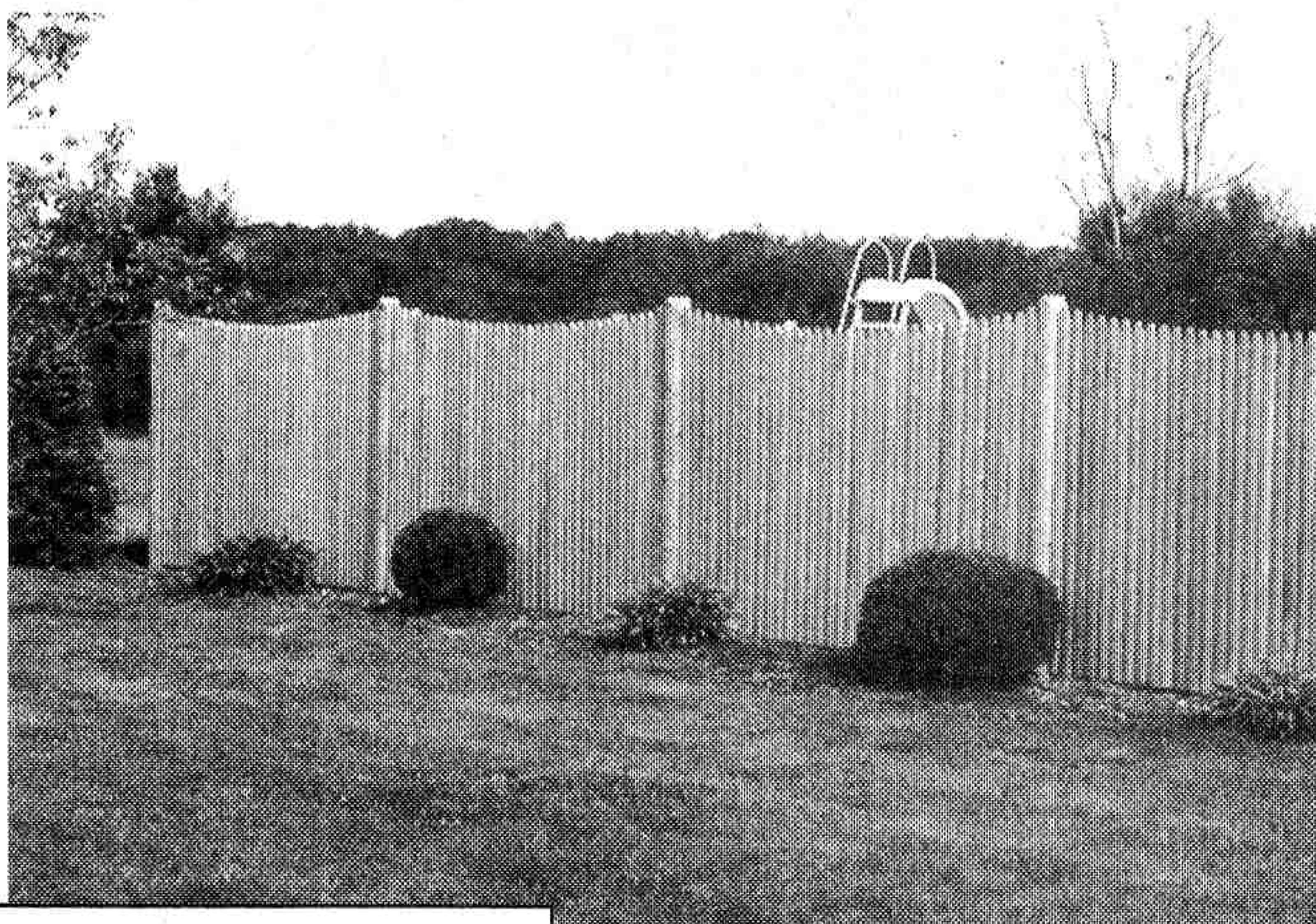
Для захисту дерев'яних парканів застосовують спеціальні захисні речовини: біотекс, пінотекс тощо. Крім антикорозійного захисту, вони надають деревині насиченішого кольору, зберігаючи при цьому видимість структури дерева, бо є прозорими за своїм складом. Можливе також застосування олійної фарби.

Цегляний паркан

Паркан із цегляними стовпами має доволі солідний і навіть монументальний вигляд, однак у той же час він чи не найдорожчий з усіх поширених варіантів. Витрати на його спорудження збільшуються через необхідність будівництва стрічкового фундаменту по периметру всього паркану. А це пов'язано із виконанням великого обсягу земляних, бетонних і армувальних

робіт. Щодо самого цегляного стовпа й цоколя, то їхнє зведення також доволі трудомістка робота.

Та якщо ви все ж таки вирішили побудувати саме таку огорожу, то спочатку необхідно вибрати ґрунт під стрічковий фундамент, який має бути завглибшки 20–50 і завширшки 20–40 см. У місці встановлення стовпів із цегли ґрунт вибирають на глибину щонайменше 1 м, з невеликим розширенням донизу. Тоді можна сформувати опорну бетонну тумбу для стовпа.

Якщо конструкцією передбачено цоколь, то роблять опалубку на висоту цоколя – від 10 до 50 см.

Другий етап роботи – армування та його в'язання по всьому периметру огорожі, після чого заливають бетон. На третьому етапі виконують цегляну кладку стовпів та цоколя, якщо останній, звичайно, передбачено.

Огороджувальна частина паркану, як зазначалося вище, може бути виконана з дерева, металу або цегли.

Дерев'яний паркан

Слід зазначити, що різновидів дизайну дерев'яних парканів існує чимало. Однак за видом виконання огороджувальної частини їх можна поділити на дві групи: із штахетника (20x40 мм) та із струганої дошки (20x100 мм).

За способом кріплення огороджувальної частини до несучої також можна виділити два способи – нахлистом і кріплення між опорами. У першому варіанті огороджувальна частина повністю приховує за собою несучі опори і з лицьового боку паркан має вигляд суцільного полотна.

Недоліком даної конструкції, хоча і незначним, є не дуже естетичний вигляд з боку внутрішньої частини паркану, де видно несучі опори, тож паркан звідси вже не такий красивий, як із зовнішнього боку.

У другому варіанті огороджувальну частину кріплять у стик до несучих опор, тому їх видно і з лицьового, і з внутрішнього боку паркану. Виходить так званий двобічний паркан.

Інколи, щоб надати дерев'яному паркану естетичнішого вигляду, кожну опору "одягають" у дерев'яний кожух, що виконує винятково декоративну функцію.

Паркан із сітки "рабиця"

Чи не найдешевший за вартістю – паркан із сітки "рабиця", натягнутої на металеві стовпи. До того ж, він найпростіший за виготовленням.

Сітка може бути чорною, оцинкованою або з полімерним покриттям (зазвичай, зеленого кольору). Висота такої огорожі, як правило, становить 1,5, 2 або 3 м.

Однак, обравши його, господарі повинні врахувати кілька важливих особливостей – паркан із сітки "рабиця" неважкий і при його встановленні практично повністю відсутня парусність. Тож інколи опори для нього встановлюють без цементування, лише забиваючи їх у ґрунт. Це, звичайно ж, значно здешевлює будівництво, хоча попередньо бажано було б все ж таки зробити аналіз ґрунту, щоб остаточно вирішити, цементувати опори чи ні.

І ще кілька важливих моментів. Сітку треба натягнути між стовпами так, щоб її низ був на 5–7 см піднятий над ґрунтом. Це необхідно, аби запобігти швидкій корозії матеріалу.

Паркан із "рабиці" легко пошкодити, просто обіпершись на нього зверху. Сітка при цьому розтягнеться і відновити її вже не вдасться. Тому верхній край сітки прикріплюють до туго натягнутого міцного дроту. Низ сітки рекомендується закріпити так само, це запобігатиме розтягуванню "рабиці" знизу, зокрема свійськими тваринами.

Існує чимало варіантів виготовлення паркану із сітки "рабиця" – можна просто суцільно натягнути її на опори, а можна встановити секції, контур яких виконують із металевого каркаса у вигляді кутника. У цьому випадку сітку спочатку наварюють на каркас, який уже кріплять до опор.

Отже, якщо паркан із сітки "рабиця" встановлений правильно, він може прослужити вам кілька десятків років.

К. Василенко

ДЕКОРАТИВНА ВОДОЙМА... із старої ванни

Інколи достатньо кількох маленьких штрихів, аби зробити сад нестандартним. При цьому не обов'язково додатково витрачати багато грошей, можна скористатися підручними засобами. До речі, це стосується як великих садів, так і найменших.

Водойми в саду рідко кого залишають байдужими. Але не завжди є можливість влаштувати ставок або фонтан, як кажуть, за всіма законами. Чудовий міні-ставок для саду можна зробити із старої ванни. Нерідко у старих чавунних ваннах, вивезених господарями на дачі як непотріб, звичайно гріють на сонечку воду для поливу рослин у саду.

Виглядають вони громіздко й непрезентабельно. Краще використати їх по-іншому: перетворити на казкові водойми серед каміння, квітів і чагарників.

МАЛЬОВНИЧЕ БОЛІТЦЕ

Корпус ванни обшивають вагонкою і розписують акриловими фарбами. У ній можна влаштувати мальовниче болітце: насипати у ванну землі, налити води й усе розмішати, щоб одержати болотяний ґрунт. У такому середовищі приживуться м'ята водяна, жовтець довголистковий, рогіз карликовий та інші вологолюбні рослини.

Протягом літа воду слід регулярно доливати, щоб болітце не пересохло. Цю процедуру доведеться робити рідше, якщо ванну поставити у затінку. Землю щороку варто міняти на нову.

МІНІ-СТАВОК

Міні-ставком може стати й стара оцинкована ванна. Важливо тільки підібрати й встановити її так, щоб інші елементи ландшафту, розташовані поряд із нею, не "звучали" стильовим дисонансом.

Варіантів розташування такої міні-водойми чимало. Так, можна "сховати" ванну в землю. Для цього наглухо забивають нижній зливальний і бічний переливний отвори. Риють яму точно такого ж об'єму, що й ванна. Тут важливо не помилитися, бо у випадку неточності краї ями важко буде декорувати камінням і рослинами.

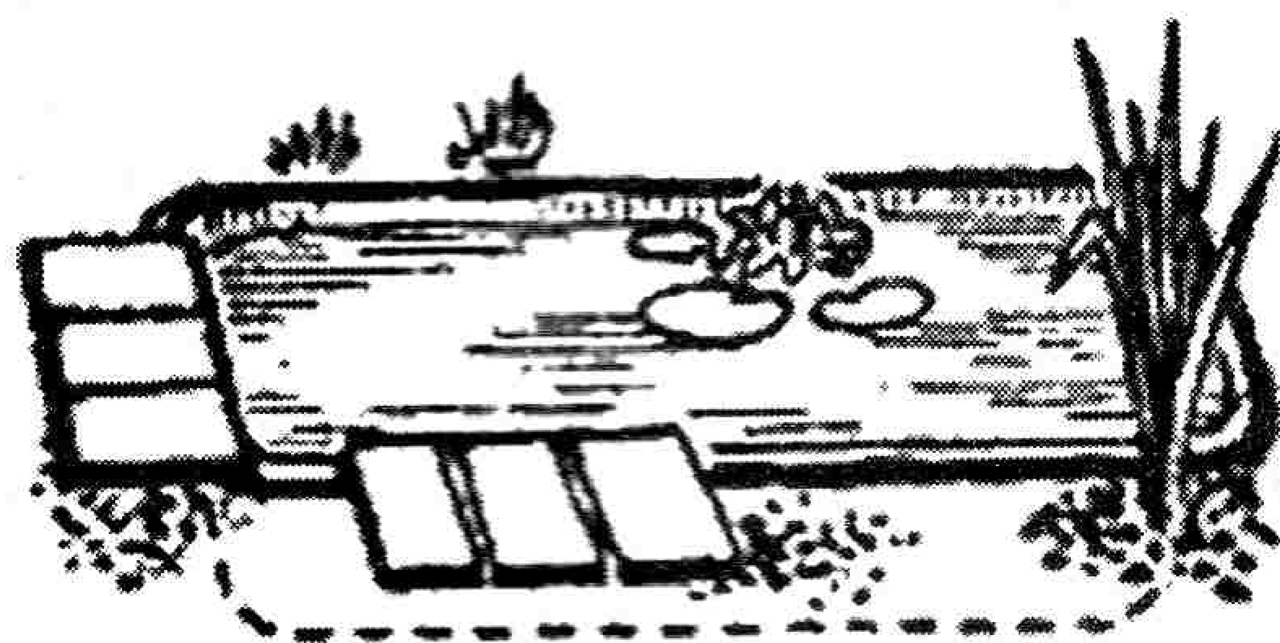
Краї ванни маскують. Укладають великі пласкі камені так, щоб вони нависали над водою, або використовують річковий пісок із розчином цементу й утисненими у сирий розчин дрібними камінчиками.

Якщо маєте багато місця, можна зробити композицію з кількох ванн – замаскувати їхні краї великими каменями й невисокими насипами з дрібних камінців.

Встановлену ванну доверху заповнюють водою, поступово заселяють різними маленькими мешканцями, і водойма починає жити власним життям.

Можна посадити в ній болотяні рослини, наприклад ряску, запустити маленьких рибок. А її "береги" засадити низькорослими ґрунтопокривними рослинами, мохами, не дуже високими рослинами типу хости, фіалки, медунки цукрової, астильби, примули.

Воду в такій ванні-водоймі не чистять, потрібно лише не забувати підливати її у спекотні дні. Цікаво, що вода в такій водоймі ніколи не псується.

Навколо ванни розміщують гарні високі рослини – папороть, ірис болотяний та ін., а в самій водоймі можна влаштувати ще й фонтан.

ТА ЩЕ Й З ФОНТАНОМ...

Щоб у саду зазвучала мелодія води, зовсім необов'язково споруджувати ставок із фонтаном. Достатньо вкопати в землю балію з водою й невеликим насосом, накрити її ґратами, а на ґрати поставити декоративну ємкість, доверху наповнену камінцями. Залишилося вирішити, як підвести воду.

Можна зробити це прямо з будинку – за допомогою шланга, прокладеного у стіні будинку. Вода надходитиме у виступаючу із стіни трубу, а з неї, мелодійно дзюркочучи, – у ємкість і, переливаючись через край, стікатиме назад у балію.

Як бачимо, нестача площі на присадибній ділянці аж ніяк не тупик для фантазії. Це, швидше за все, – виклик її творчому польоту. Інколи саме на малій ділянці вдається досягти максимальної виразності та оригінального втілення цікавої ідеї. Тож дайте волю фантазії, і ваш зелений оазис набуде неповторності.

Л. Марченко,
м. Київ

Юридичні консультації

Рубрику веде Б.І. Дегтярьов, юрист

Шановна редакціє "ДСГ", будь ласка, поясніть, хто має право на земельний пай. Чи має право на земельний пай колгоспний пенсіонер, який вийшов на пенсію у 1986 році?

Г.М. Філик,
м. Яворів, Львівська обл.

Паювання земель недержавних сільськогосподарських підприємств здійснювалося відповідно до вимог Земельного кодексу України та відповідних Указів Президента України. Зокрема, Указом Президента України від 8 серпня 1995 року №720/95 "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським організаціям" визначено, що право на земельну частку (пай) мають члени сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського акціонерного товариства, в тому числі пенсіонери, які раніше працювали в ньому й залишаються членами зазначеного підприємства, кооперативу, товариства, відповідно до списку, що додається до державного акта на право колективної власності на землю. Тобто підставою для надання членам недержавного сільськогосподарського підприємства земельного паю із врученням сертифіката є членство в цьому господарстві.

Список громадян, як додаток до державного акта, формується самим підприємством відповідно до статуту, розглядається і затверджується загальними зборами (зборами уповноважених) членів підприємства та підписується головою колективного сільськогосподарського підприємства та головою місцевої ради.

Створений під час передачі земель у колективну власність резервний фонд використовується для передачі у приватну власність або надання у користування земельних ділянок переважно громадянам, зайнятим у соціальній сфері на селі, а також особам, яких приймають до членів сільськогосподарських підприємств або які переселяються до сільської місцевості для постійного проживання.

Відповідно до п. 1–2 статті Земельного кодексу України громадяни, зацікавлені в одержанні безкоштовно у власність земельної ділянки, подають заяву до відповідної сільської, селищної ради за місцем розташування земельної ділянки. Сільська, селищна рада за наслідками розгляду заяви щодо приватизації земельної ділянки надає дозвіл на розроблення проекту її відведення.

Проект відведення ділянки розробляється на замовлення громадян організаціями, які мають відповідні дозволи (ліцензії) на виконання цих робіт у строки, що обумовлюються угодою сторін. Угодою також визначається вартість робіт, виконаних розробником документації із землеустрою.

Проект відведення земельної ділянки, після виконання усіх робіт, передбачених Законом України "Про землеустрій", подається на розгляд відповідного органу місцевого самоврядування, який у місячний строк розглядає його та ухвалює рішення про передавання земельної ділянки у власність.

У разі відмови органу місцевого самоврядування у передаванні земельної ділянки у власність або залишення заяви без розгляду, питання розв'язується у судовому порядку.

Ринок ягід

Неодмінною умовою раціональної організації роботи в тій чи іншій галузі сільського господарства є формування повноцінного ринку збуту продукції. Це стосується і садівництва, функціонування якого не можливе без найповнішого врахування особливостей цього ринку.

А чи не замислювалися ви, шановні читачі, що таке ринок взагалі? Під ринком ягід слід розуміти сукупність взаємовідносин між суб'єктами ринку (виробниками, посередниками та споживачами) з купівлі-продажу ягідної продукції.

Попит і пропозиція

Сучасний вітчизняний ринок ягід в Україні можна визначити як "агрегативний". Складається він з багатьох подібних за походженням субринків. Зокрема, на першому рівні цей ринок розподіляється на ринки свіжих ягід, продукти їхньої харчової та технічної переробки, а ті, в свою чергу, складаються з субринків нижчих ієрархічних рівнів (рис. 1).

Будова ринку ягід характеризується за двома критеріями – кількісним та якісним. За першим з них він є вільним, оскільки торгівля здійснюється багатьма незалежними товаровиробниками (переважно господарствами населення), жоден з яких не спроможний впливати на рівень цін. За якісним критерієм ринок ягід має біполяризовану будову, де на шляху надходження ягід від виробника до споживача розміщено порівняно небагато посередників.

Ні для кого не секрет, що в наш час за несприятливої екологічної ситуації у світі, лікарі радять вживати якомога більше різних ягід, багатих на вітаміни та мінеральні сполуки. Це – надзвичайно поживний харчовий продукт і чудовий лікувальний засіб. Повноцінне забезпечення ним споживачів залежить від ефективного функціонування внутрішнього ринку ягід в Україні. Тому нині з метою встановлення сучасного стану даного ринку та впливу певних чинників на його розвиток науковцями було проведено чимало досліджень основних показників попиту, пропозиції та цін.

Пропозиція на внутрішньому ринку ягід формується сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення (табл. 1). Так, у 2007 р. за всіма категоріями господарств вироблялося 96,7 тис. т ягід, у тому числі господарствами населення переважна частина – 94,6%, або 91,4 тис. т. Основна питома вага в загальній пропозиції на ринку ягід припадала на суницю – 42,1% (40,7 тис. т), смородину – 25,4 % (24,5 тис. т) та малину – 23,4% (22,7 тис. т).

До інших ягід, які рідше потрапляють на міські ринки, належать малопоширені – аґрус, журавлина, чорниця, суниця лісова, обліпиха, горобина (аронія) чорноплідна, айва звичайна, актинідія, калина звичайна тощо. Їхні насадження зосереджені переважно на ділянках садівників-аматорів.

Найпитомішу вагу у вітчизняному виробництві України за 2003–2007 рр. займав аґрус – 7,6 %, або 7,5 тис. т. Його площі плодоносних насаджень зосереджені у господарствах населення здебільшого в східних областях України – Дніпропетровській, Донецькій, Луганській, Харківській і становлять 1 тис. га.

На Поліссі традиційним і досить поширеним є збір населенням лісових ягід – журавлини й чорниці. Особливо цін-

Табл. 1. Динаміка площ, урожайності, валового збору ягід в розрізі категорій господарств України

Роки	Усі категорії господарств	В тому числі: с.-г. підприємства	у % до всіх категорій господарств	господарства населення	у % до всіх категорій господарств
Площа плодоносних насаджень, тис. га					
2003	19,6	3,5	17,8	16,1	82,1
2004	19,5	3,3	16,9	16,2	83,1
2005	19,8	3,6	18,2	16,2	81,8
2006	19,7	3,5	17,8	16,2	82,2
2007	19,9	3,6	18,1	16,2	81,9
Урожайність, ц/га					
2003	42,2	9,1	21,6	49,3	116,8
2004	49,3	12,6	25,6	56,7	115
2005	55,4	12,5	22,6	64,9	117,1
2006	54,2	20,1	37,1	61,5	113,5
2007	48,6	14,4	29,6	56,3	115,8
Валовий збір, тис. т					
2003	82,5	3,2	3,9	79,3	96,1
2004	96,2	4,2	4,3	92,1	95,7
2005	109,8	4,5	4,1	105,3	95,9
2006	106,8	7	6,6	99,8	93,4
2007	96,7	5,3	5,4	91,4	94,6

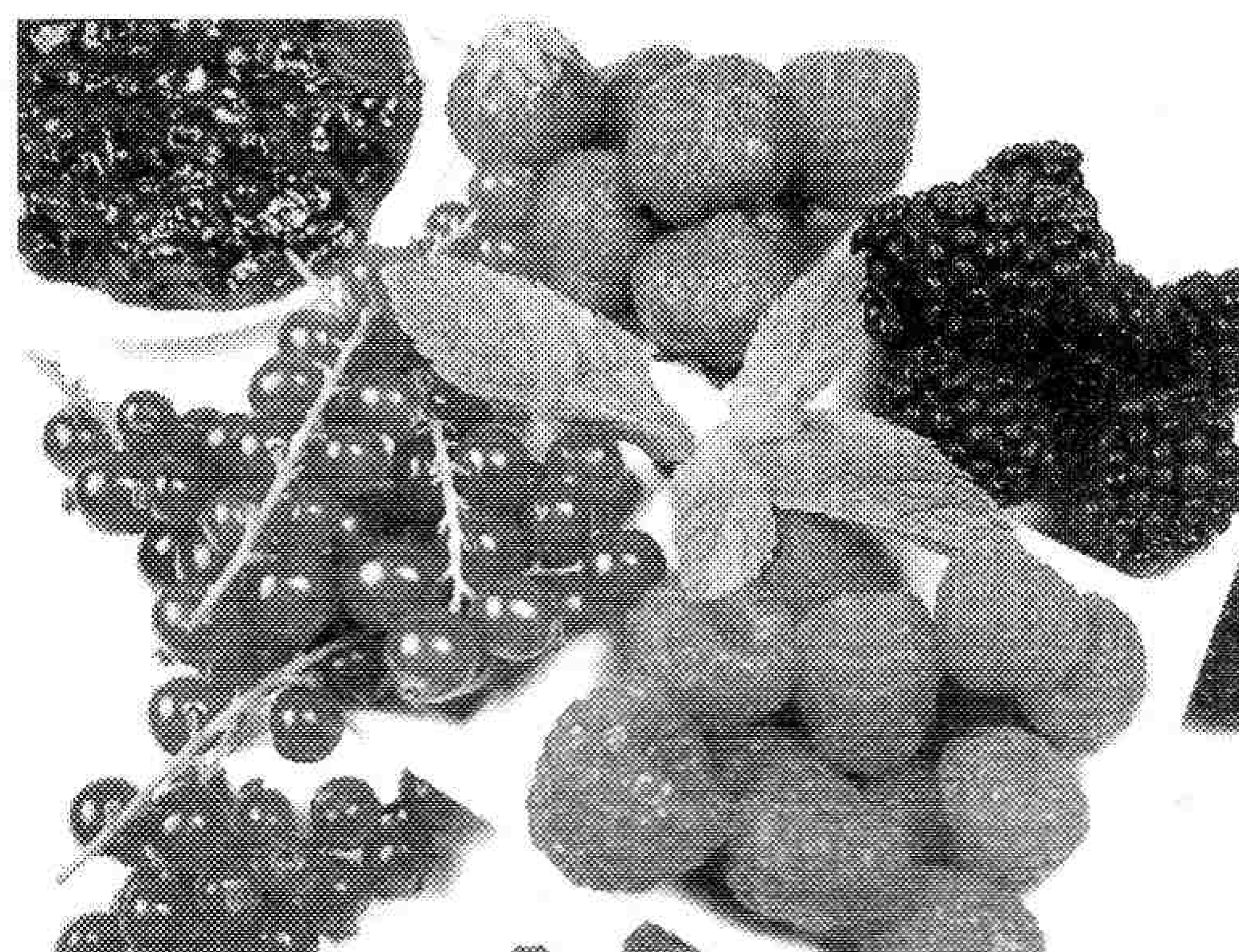
в Україні: проблеми та перспективи

Рис. 1. Розподіл ринку за ієрархічними рівнями

ною вважається журавлина, яка зберігається майже цілий рік у свіжому вигляді і має високу транспортабельність.

Рівень виробництва – недостатній

У 2007 р. рівень виробництва ягід на душу населення збільшився у 1,2 рази порівняно з 2003 р. і становив 2,1 кг. Однак він залишається недостатнім для забезпечення оптимальної норми споживання – 4 кг на особу в рік. Навіть не враховуючи інші напрями використання чи втрат ягід, сучасні обсяги валових зборів покривають лише 52,5% потреб населення України.

Протягом 2003–2007 рр. промислове виробництво ягід займало лише 4,5–6,5% (3,2–7,0 тис. т) у загальному виробництві. Площі плодоносних насаджень скоротилися до 3,6 тис. га. Урожайність ягід у 2,5–6 разів нижча за нормативну і становить 9–20 ц/га. До основних причин скорочення пропозиції сільськогосподарськими підприємствами належать: низький платоспроможний попит населення, диспаритет цін на продукцію сільського господарства і промисловості, недостатня інвестиційна база, слабка матеріально-технічна база переробних підприємств та торгівельних організацій, недостатньо розвинена інфраструктура ринку, майже повна відсутність державної підтримки.

Основна товарна маса ягід реалізується господарствами населення на ринку. Сільськогосподарські підприємства реалізують 94,1% виробленої продукції ягід за такими напрямками: у 2007 р. за іншими каналами (комерційним структурам) – 38,1% (1,6 тис. т), на міських ринках, через власні магазини, кіоски – 16,7% (0,7 тис. т) (табл. 2).

Гальмує розвиток ринку ягід в Україні і те, що закупівля ягід, яку тривалий час здійснювали заготівельні організації, з 2002 р. взагалі припинилася. Вагома частина ягідної продукції реалізується переробним підприємствам, зокрема, в 2007 р. було реалізовано 45,2% (1,9 тис. т) загального обсягу продажу ягід.

На підставі складеного балансу ягід в Україні визначено рівень їх споживання населенням на одну особу в рік – 1,7 кг, що становить лише 42,5% від норми споживання 4 кг (табл. 3). Слід відзначити, що незначне підвищення попиту на плоди та ягоди на одну особу в рік, яке спостерігається в Україні протягом останніх років, свідчить не про поліпшення добробуту. На жаль, це відбувається через скорочення чисельності населення, зокрема, на 2,1 млн. чол. у 2007 р. порівняно з 2001 р. За рахунок імпортних поставок загальна пропозиція формується на 1,7%. Експорт займає лише 14,4 % (14,0 тис. т) від виробництва. Експортуються переважно журавлина, чорниця та інші ягоди роду Vaccinium – 75% у Францію, Німеччину, Литву, Польщу, США.

Перш за все – ціна

Важливою складовою у регулюванні ринкового середовища виступає ціна, яка формується залежно від співвідношення попиту й пропозиції, якості продукції, строку і місця продажу, конкурентних переваг, податків, ринкових зборів, витрат на виробництво та реалізацію продукції. Слід зазначити, що на міських ринках України спостерігаються річні та помісячні коливання цін

Табл. 2. Реалізація ягід сільськогосподарськими підприємствами України в 2003–2007 рр., тис. т

Напрямки реалізації	2005 р.	%	2006 р.	%	2007 р.	%
Всього реалізовано, в т.ч.:	3,9	100	3,9	100	4,2	100
– переробними підприємствами	1,6	41	1,6	41	1,9	45,2
– на ринку, через власні магазини, кіоски, палатки	0,9	23,1	1	25,6	0,7	16,7
– населенню (в рахунок оплати праці, через систему громадського харчування)	0,1	2,6	0,1	2,6	0	0
– пайовикам в рахунок орендної плати за землю та майнових паїв	0	0	0	0	0	0
– за іншими напрямками реалізації	1,3	33,3	1,2	30,8	1,6	38,1

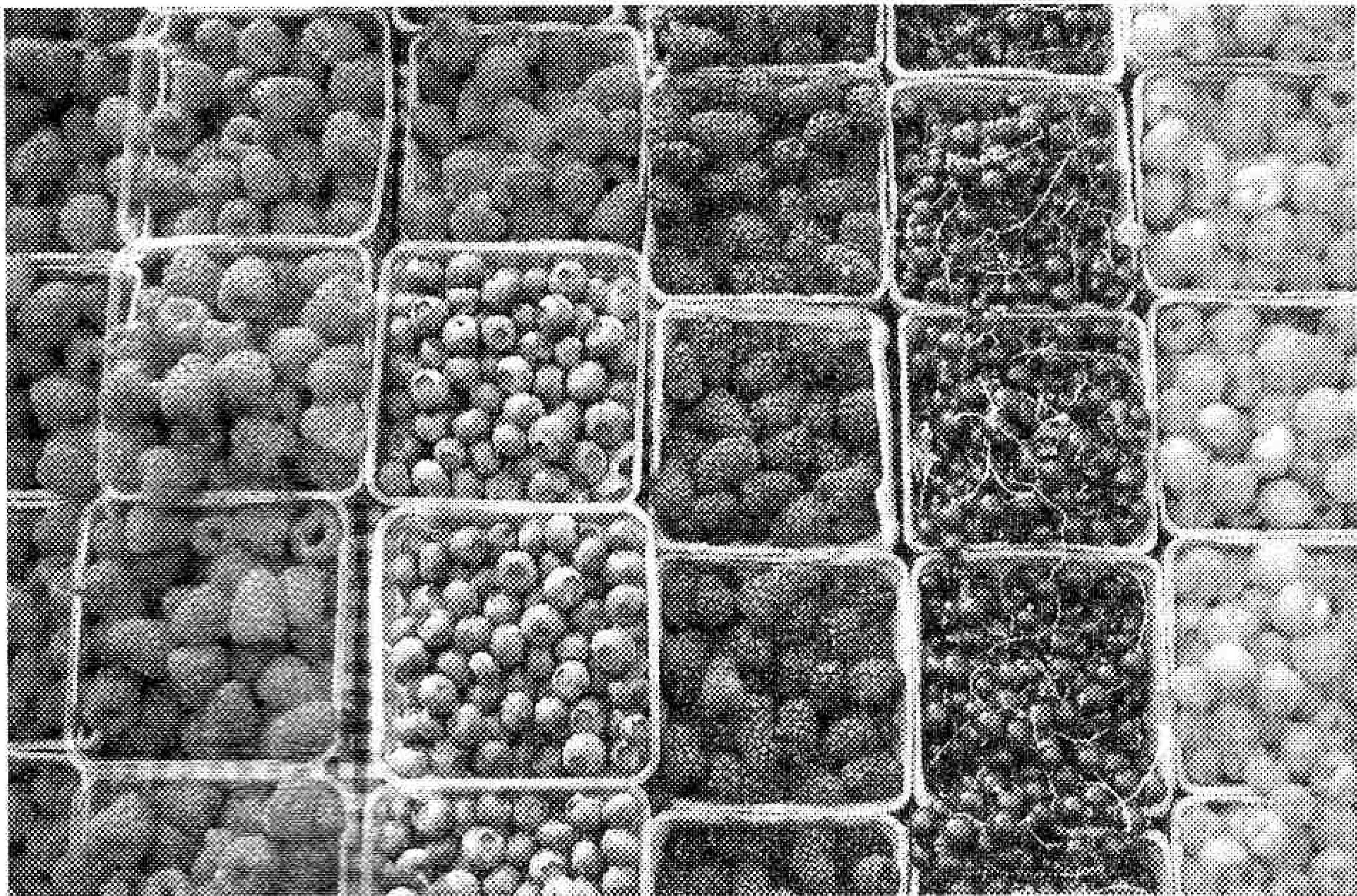

*Табл. 3. Баланс ягід в Україні за 2003–2007 рр., тис. т**

Показники	2003 р.	2004р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Загальна пропозиція:	88,1	102,8	117,5	114,6	104,6
Запаси на початок року	5,5	6,4	7,2	6,9	6,4
Виробництво	82,5	96,2	110	106,8	96,7
Імпорт	0,1	0,2	0,5	0,9	1,7
Загальний попит	81,7	95,6	110,1	108,3	97,9
внутрішній попит, у т.ч.	65,9	77	87,6	89,2	84
– продовольство	58,6	68,5	77,9	79,3	74,6
– корми	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
– втрати	3,3	3,9	4,4	4,5	4,2
– переробка на нехарчові потреби	4	4,6	5,3	5,4	5
Експорт**	15,8	18,6	22,5	19,1	14
Залишок на кінець року	6,4	7,2	7,4	6,4	6,8
Співвідношення кінцевих залишків до попиту	0,08	0,08	0,07	0,06	0,07
Фонд споживання	64	74,9	85,1	86,2	81
Рівень споживання на одну особу населення в рік, кг	1,3	1,6	1,8	1,9	1,7

* Розраховано за даними Державного комітету статистики України, FAO та за матеріалами досліджень автора.

** Консервована продукція перерахована на свіжу.

(табл. 4). Так, ціни протягом травня–жовтня істотно змінюються. Зокрема, у перші тижні (кінець травня–початок червня) надходження суниці на ринки ціна досить висока – 15–20 грн./кг. Згодом, у період найбільшого достигання й збирання врожаю (червень) ціни знижуються приблизно до 13 грн./кг, тобто в 1,5 раза.

Ягоди смородини та малини надходять у продаж майже в один і той же час – наприкінці червня. Максимальні ціни на них були на початку дозрівання врожаю і становили: на смородину – 10,50 грн./кг, на малину – 15,00 грн./кг. Мінімальні ціни спостерігалися в липні і становили відповідно – 8,40 грн./кг і 14,50 грн./кг.

На початку серпня надходження ягід на ринки припинилося аж до початку вересня, доки не з'явилися ремонтантні сорти суниці та малини. Середня ціна суниці становила – 13,70 грн./кг, а малини – 18–20 грн./кг. У жовтні ціни досягли найвищого рівня і становили: на суницю – 32,00 грн./кг, на малину – 20–25 грн./кг. Протягом року досить високими залишалися ціни на журавлину – в січні-квітні 16,50–18,50 грн./кг, у травні–грудні – 24–27,70 грн./кг. Отже, очевидною є циклічність змін ціни на ягоди, яка зумовлена сезонністю продажу продукції.

Табл. 4. Роздрібні ціни сільгосппідприємств на ягоди на міських ринках України, грн./кг

Роки / Місяці	2003	2004	2005	2006	2007	Індекс 2007 р. до 2003 р.
Квітень	8	11,25	13,95	14,2	19,65	2,5
Травень	12,6	11,25	13,95	14,2	19,65	2,5
Червень	6,55	6	5,85	7,85	13,1	2
Липень	4,75	5,1	6	8,85	12,1	2,5
Серпень	4,35	5,1	6,55	7,85	14	3,2
Вересень	4,9	5,8	6,6	10,25	13,1	2,7
Жовтень	4,6	0,8	6,95	9,45	12,45	2,7
Середня ціна	**5,5**	**5,65**	**6,25**	**8,7**	**13**	**2,4**

Що приніс вступ до СОТ?

Останнім часом доволі актуальним є питання щодо наслідків від вступу України до СОТ для внутрішнього ринку ягід. Нами здійснювалося порівняння вітчизняної та імпортованої ягідної продукції та її конкурентоспроможності за цінами. При цьому ми використовували граничний тариф на рівні – 12,53% від митної вартості продукції за даними спільного звіту Світового банку й Організації економічного співробітництва та розвитку. Для досліджень обрали суницю – основну ягідну культуру в Україні, яка в 2007 р. в загальному виробництві ягід займала 42%, у промисловому – 64% (табл. 5).

Табл. 5. Показники товарного виробництва та реалізації суниці в Україні за 2003–2007 рр.

Роки	Промислове виробництво ягід, тис. т	В тому числі суниця			
		Промислове виробництво, тис. т	Імпорт, тис. т	Внутрішні ціни, грн./кг	Ціни на імпортну продукцію, грн./кг
2003	3,2	1,3	0	6,45	6,02
2004	4,2	2,3	0	5,94	17,25
2005	4,5	2,4	0,1	5,89	8,85
2006	7	3,6	0,2	8	9,55
2007	5,3	3,4	0,2	13,06	10,5

Слід зазначити, що напередодні вступу до СОТ Україна зобов'язалася перейти на використання виключно адвалерних імпортних ставок, окрім товарів, що підлягають акцизному миту. Через це ставки специфічних імпортних тарифів конвертовані нами у адвалерні еквіваленти.

Протягом останніх п'яти років внутрішні та імпортні ціни на суницю значно коливалися. Необхідно врахову-

a Ціна завезеної суниці при імпортному тарифі 20% (серпень–квітень)

b Ціна вітчизняної суниці на внутрішньому ринку (серпень–квітень)

c Ціна завезеної суниці при імпортному тарифі 0,6 євро/кг (травень–липень)

d Ціна вітчизняної суниці на внутрішньому ринку (травень–липень)

e Ціна завезеної суниці при граничному імпортному тарифі 12,53%

f Ціна вітчизняної суниці на внутрішньому ринку (прогноз)

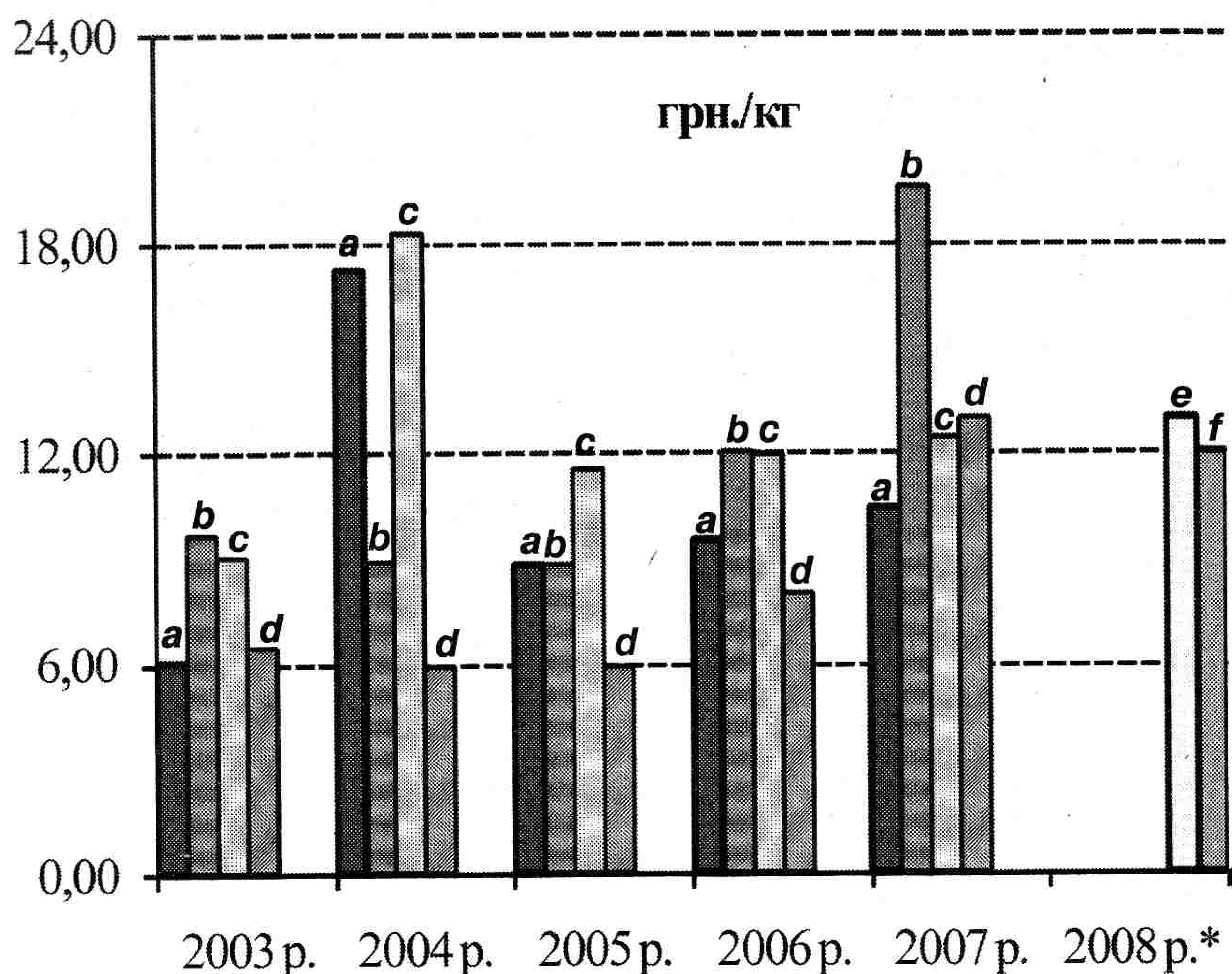
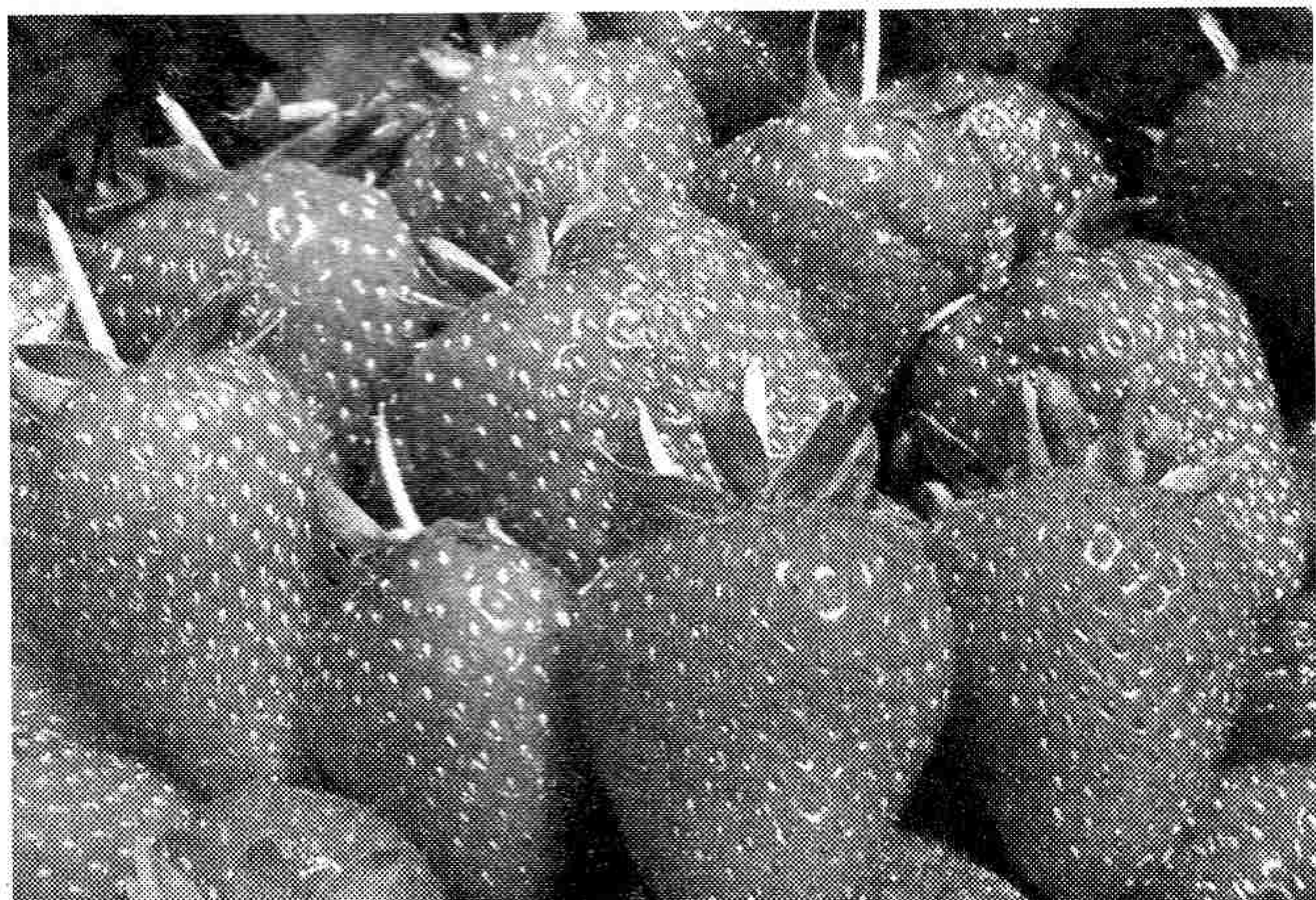

Рис 2. Порівняння цін за різних рівнів імпортного тарифу на суницю

вати, що суниця на внутрішньому ринку користується високим попитом. Однак через відсутність промислових партій товару вона практично не експортується, імпортна ж суниця з'являється на ринку переважно у міжсезоння (з листопада по квітень) і реалізується вона через посередників за досить високими цінами – 50–60 грн./кг. У цей час імпортний тариф на суницю значно перевищує граничний – на 7,5% і становить 20%. У сезон масового надходження вітчизняної продукції на ринок (з 1 травня по 30 липня) ввізний тариф становить 0,6 євро за 1 кг (30–80% у перерахунку на адвалерну ставку). Відповідно, обсяги імпортних поставок значно скорочуються. За умов зменшення в цей період ввізного мита, можна очікувати зростання імпорту, що негативно позначиться на бюджеті приватних та невеликих фермерських господарств, які традиційно є основними виробниками суниці – 93,6%, або 38,1 тис. т за 2003–2007 рр. Прогнози на 2008–2009 рр. засвідчили, що різниця між внутрішніми та імпортними цінами має від'ємне значення, а отже конкурентоспроможність імпортованої суниці при граничному тарифі 12,53% буде нижчою. А відтак негативного впливу від вступу України до СОТ на розвиток внутрішнього ринку суниці не буде.

Деякі висновки

Як бачимо, одержання прибутку – основної мети товарного виробництва досягається лише за умов реалізації на ринку продукції, на яку є попит. А відтак необхідно постійно аналізувати й оцінювати ринки збуту всіх конкретних видів сільськогосподарської продукції, зокрема ягідної.

Щодо проблем розвитку внутрішнього ринку ягід в Україні, то чи не найголовнішими з них залишаються: скорочення промислового виробництва ягід, а відтак відсутність великомасштабних партій стандартної продукції; недостатньо розвинена інфраструктура; неефективне функціонування цінового механізму. За таких обставин і враховуючи вступ України до СОТ, вкрай необхідною є державна підтримка вітчизняного ринку ягід згідно встановлених правил та діючих норм цієї міжнародної організації.

Особливо важливою є підтримка так званих "зеленого" й "жовтого" кошиків, які передбачають заходи, не пов'язані з торгівлею та виробництвом, а також заходи внутрішньої підтримки з непрямим впливом. Це, зокрема, наукові дослідження, підготовка й підвищення кваліфікації кадрів, інформаційно-консультаційне обслуговування, сприяння збуту плодоягідної продукції через збирання, обробку й розповсюдження ринкової інформації; забезпечення гарантованого доходу товаровиробникам та вдосконалення землекористування, сприяння структурній перебудові виробництва, дотації на плодоягідну продукцію, компенсація частини витрат на мінеральні добрива й засоби захисту рослин, цінова підтримка, пільгове кредитування товаровиробників, списання боргів, пільги на транспортування плодоягідної продукції тощо. Тож є над чим замислитися усім відповідним структурам та гілкам влади. Адже прийшов час визначити пріоритети і почати діяти, особливо це потрібно сьогодні – у період складної економічної кризи.

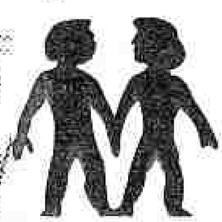
І.А. Сало,

кандидат економічних наук,

Інститут садівництва УААН

Біодинамічний календар

Весна для городника – гаряча пора, адже збільшується й без того чималий обсяг робіт, які необхідно виконати на ділянці. "Весною годину упустиш – роком не надолужиш", – кажуть у народі. Тому на дачі все треба зробити своєчасно, не пропустити термінів робіт. Слід враховувати ще один чинник, який суттєво впливає на якість та врожайність городини й садовини. Йдеться про місячний календар. Так, від Молодика до Повного місяця рослини йдуть активно в ріст, і тому дерева, кущі й квіти рекомендують саджати саме у цей період, а між Повним місяцем і Молодиком – картоплю, моркву і буряк.

Близнята 30.03 (16:36) – 1.04 (19:30)

Очищають дачні й присадибні ділянки від сміття, на городі готують ґрунт для висівання й висаджування овочевих культур. Знімають обв'язування та укриття з плодових дерев та ягідних кущів, обприскують їх проти хвороб і шкідників. Якщо земля у садку підсохла, розпушують ґрунт у пристовбурних колах. Починають висаджувати плодові дерева й кущі.

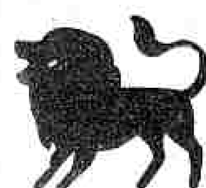
У перші дні квітня по талому снігу корисно підживити азотними добривами багаторічні овочеві й квіткові культури, у т. ч. й цибулинні.

Рак 1(19:30) – 3 (22:32)
Перша чверть Місяця – 2 (17:35)

Рак – водяний знак Зодіаку, що позитивно впливає на салати, шпинат, капусту та інші рослини, в яких споживають листя. Ось чому в ці дні у напівтеплі парники, на лоджії та балкони можна висіяти такі культури, як петрушка, кріп, редиска, салат спаржевий, селера листова, салат качанний, шпинат, капуста білоголова, брюссельська, цвітна, крес-салат, цибуля ріпчаста на зелень, майоран, м'ята, портулак, редька літня, фенхель, шавлія та інші культури.

На початку квітня, якщо не зробили цього в березні, копають рівчачки для відведення талих вод від теплиць, парників, будівель, місць зберігання овочів.

Лев 3 (22:32) – 6 (2:01)

Дні, коли Місяць перебуває у сузір'ї Лева, сприятливі для висаджування плодових рослин, а також "найпримхливіших" овочів та кущів.

Продовжують пересаджувати кімнатні рослини. Поливають їх спочатку дуже помірно, регулярно обприскують і притіняють від сонячних променів. З появою нових сильних пагонів рослини виставляють на світле місце і збільшують полив.

Однак слід пам'ятати, що весняне сонце може виявитися надто сильним для багатьох кімнатних рослин, особливо тих, які розміщують на вікнах з сонячного боку. Тому інколи їх доводиться притіняти, застосовуючи марлю, тюль, поліетиленову плівку. Щільні штори для цього непридатні, бо пропускають дуже мало світла.

Діва 6 (2:01) – 8 (6:22)

Місяць у сузір'ї Діви позитивно впливає на картоплю, цибулю, моркву, редьку та інші культури, плоди яких формуються у землі.

Продовжують також доглядати за розсадою: поступово збільшують поливи, ґрунт періодично розпушують, з настанням теплої погоди частіше провітрюють приміщення й привчають рослини до зовнішнього повітря. У квітні ящики з розсадою можна залишати на лоджії або балконі на ніч, але при зниженні температури до 0°С рослини прикривають плівкою чи іншим відповідним матеріалом. За необхідності пікірують розсаду недавно посіяних культур.

З початку квітня можна щепити й перещеплювати плодові дерева.

Якщо за певних обставин ви не встигли раніше виконати санітарне, омолоджувальне й формуюче обрізування дерев і кущів, можна зробити це тепер.

Терези 8 (6:22) – 10 (12:23)
Повний Місяць – 9 (17:56)

Враховуючи, що час, коли Місяць перебуває у сузір'ї Терезів, збігається з Повним Місяцем, не варто чекати від садових і городніх рослин, висаджених 8–10 квітня, відмінних результатів. Краще приділити увагу упорядкуванню присадибної ділянки – побудувати альтанку або міні-водойму в саду, зробити альпійську гірку тощо. Так ви використаєте свій час значно продуктивніше.

Скорпіон 10 (12:23) – 12 (21:01)

Скорпіон належить до водяних знаків Зодіаку, впливає він на листяні рослини. Тому в ці дні особливо ефективні полив садових культур та вологий обробіток кімнатних і овочевих рослин. До речі, про нестачу живлення найпершим, зазвичай, сигналізує листя, яке в'яне, никне й опускається донизу. Такі ознаки зникають лише після достатнього насичення ґрунтового шару вологою.

У першій половині квітня завершують сівбу на розсаду скоростиглих і ультраскоростиглих сортів помідорів. Висаджену раніше розсаду помідорів у перший період вирощування притіняють від яскравих сонячних променів. Висівають на розсаду насіння огірків, кабачків, патисонів, декоративних гарбузів.

На городній ділянці як ущільнювач до бобових культур висівають листкову гірчицю, огіркову траву, ріпу.

Стрілець 12 (21:01) – 15 (8:27)

Щоб висаджені у квітні дерева й кущі розвивалися якнайкраще, потрібен добрий ґрунт. Чим він щільніший і важчий, тим більша потрібна посадкова яма. Викопують її так, аби вона була на 15–20 см ширша й глибша грудки землі з корінням саджанця. Дно й стінки розпушують, розбиваючи великі грудки землі. Заповнюють яму родючим ґрунтом і компостом.

Слід враховувати, що молоді плодові дерева можуть погано рости й розвиватися, якщо раніше на їхньому місці росли дерева тієї самої породи. Причина – втомлений ґрунт. Тому варто періодично міняти місце садіння дерев або замість зерняткових культур садити кісточкові чи ягідні культури, і навпаки.

Передплатний індекс журналу "Календар садівника і городника" – 30203

Квітень

Козеріг 15 (8:27) – 17 (21:19)
Остання чверть Місяця – 17 (16:38)

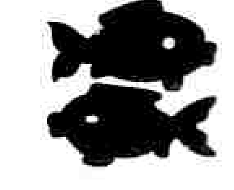
Не варто забувати про розсаду перцю й помідорів, які вирощують на підвіконні. Ці рослини у фазі 1–2 справжніх листочків необхідно підживити 1%-ним розчином нітрофоски або кристаліном. Інші комплексні добрива, які містять усі необхідні для рослин елементи живлення, також можуть стати у пригоді. У цей же період рослини пікірують. При цьому слід пам'ятати, що дуже раннє пікірування ослабить їх, а пізнє пересаджування на більшу площу живлення призведе до уповільнення розвитку розсади. Уникнути цих проблем можна при вирощуванні розсади без пікірування. Вдаються до цього, зазвичай, у тих випадках, коли запізнилися із висівом насіння на розсаду і вкрай необхідно прискорити її ріст.

Водолій 17 (21:19) – 20 (8:55)

Водолій, за твердженням астрологів, – неплідний знак Зодіаку. Тому в цей період не рекомендується сіяти й садити садові, городні та квіткові культури. Але в ці дні можна доглядати за посівами, знищувати шкідників. Не забудьте також ретельно обробити грядки, протрушуючи ґрунт через садові вила, щоб видалити корені осоту, кореневища пирію та інших бур'янів.

Підготуйте або придбайте секатори для обрізування садових культур. Адже хороший, гострий інструмент – запорука здоров'я не тільки ваших рук, а й дерева.

Риби 20 (8:55) – 22 (17:09)

Риби – сприятливий знак для рослин, які потребують інтенсивного розвитку кореневої системи.

У другій половині квітня, зазвичай, розкривають клематиси та іриси. З середини місяця висаджують укорінені в березні живці жоржин і хризантем. В останній декаді квітня висівають на розсаду в парник або теплицю чи на підвіконні теплолюбні однорічники – чорнобривці, жоржини, цинію, амарант, бальзамін, колеус, целозію, хризантему однорічну та інші. Висаджують хвойні рослини, декоративні дерева і кущі, багаторічні ліани і квіткову розсаду.

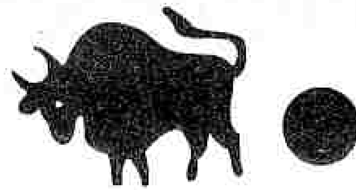

Овен 22 (17:09) – 24 (21:46)

На прогрітих ділянках починають садити пророщені бульби картоплі ранніх сортів.

Після 20 квітня висівають на розсаду середньостиглі сорти капусти. Ділянки, де посіяні редька, ріпа, редиска, до сходів або по сходах вранці обпилюють тютюновим пилом або попелом, аби зашкодити появі хрестоцвітої блішки.

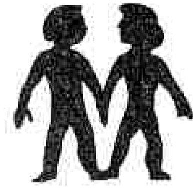
Наприкінці квітня можна продовжити висаджування й пересаджування ягідних кущів і плодових дерев. Особливу увагу приділяють суницям, які потребують ретельної обробки та догляду.

Телець 24 (21:46) – 27 (0:02)
Новий Місяць – 25 (6:24)

Досвідчені квітникарі знають, що кактуси від тривалого впливу прямих сонячних променів у квітні потрібно захищати. У пригоді може стати "пересувний" затінок, який легко влаштувати за допомогою картону або аркуша цупкого паперу, у якому попередньо прорізують щілини чи невеликі квадратні отвори.

Починають підживлювати пересаджені або квітуючі кімнатні рослини, застосовуючи повне мінеральне добриво (0,1–0,3%-ний розчин) або настій коров'яку (1:20). Підживлюють рослини кожні 2–3 тижні, щоразу перед цим рясно поливаючи ґрунт відстояною водою.

Близнята 27 (0:02) – 29 (1:38)

Наприкінці місяця, щойно дозволить ґрунт, висівають моркву для раннього споживання, насіння цибулі на сіянку та ріпку, петрушку, а також боби звичайні, горох, гірчицю, коріандр, пастернак, редиску, салат-латук, спаржу, цикорій кореневий, шпинат, чабер тощо. Прогрівають цибулю-сіянку, яка зберігалася за низьких температур, і починають її висаджувати.

До речі, дуже ефективним є комбіноване вирощування моркви, цибулі й шпинату, які добре уживаються між собою. До того ж цибуля захищає моркву від морквяної мухи. Позитивно реагує морква і на сусідство з салатом, майораном. При вирощуванні моркви й майорану в змішаних посівах останній розміщують не тільки між рядами моркви, а й через 1 м у самому рядку моркви. Це дає змогу заготовити на зиму багато моркви й насушити дуже корисної зелені майорану.

Рак 29 (1:38) –1.05 (3:56)

У квітні на ландшафтних дизайнерів очікує чимало роботи. Зокрема, кінець квітня – початок травня, коли в ґрунті достатньо вологи, – сприятливий час для висівання газонних трав, які дружно сходять, утворюючи густий дерен до того, як на ділянці масово з'являться бур'яни.

Слід зазначити, що більшість бур'янів не витримують частого й доволі низького скошування, тому не забувайте косити свій газон, аби протягом літа він радував вас густою зеленою травою без "залисин".

Сприятливі дні для висівання та висаджування овочевих і садових культур у квітні:

Посів насіння на розсаду:

капусти, баклажану, помідорів – 2, 3 (до обіду), 6, 7, 26, 29, 30;
перців – 10 (після обіду); 11–17, 20–21; 22 (до обіду).

Посів насіння у відкритий ґрунт:

бобових культур – 2, 3 (до обіду), 6, 7, 26–28, 29, 30;
кукурудзи, соняшнику – 2, 3 (до обіду), 4–7, 26, 29, 30;
салатів – 2, 3 (до обіду), 6, 7, 8, 26–30;
цибулі-сіянки (на ріпку) – 10 (після обіду), 11–12, 13–17, 23, 24 (до обіду);
моркви – 10 (після обіду), 11, 12, 13–17, 23, 24 (до обіду);
буряків – 10 (після обіду), 11–12, 13–17, 23, 24 (до обіду).

Пророщування бульб картоплі – 2, 3 (до обіду), 6, 7, 26, 29, 30.

Висаджування у відкритий ґрунт пророщених бульб картоплі – 13–17, 22 (після обіду), 23, 24 (до обіду).

Висаджування саджанців:

смородини, порічок, аґрусу – 2, 3 (до обіду), 6, 7, 26, 29, 30;
малини – 2, 3 (до обіду), 26, 29, 30;
висаджування розсади суниць – 2, 3 (до обіду), 26, 29, 30;
висаджування саджанців плодових дерев – 2, 3 (до обіду), 6, 7, 26, 29, 30.

Гриби і овочі у підвалі

Якось в одному з журналів прочитав, що у підвальних умовах можна вирощувати овочі. Якщо це справді так, розкажіть докладно, які саме. Хотів би спробувати зайнятися цим.

М.А. Арутюнян,
Запорізька обл.

Слід зауважити, що практично це можливо лише для деяких культур, оскільки більшість овочевих – світлолюбні, хоча деякі з них, головним чином вигінкові, – тіньовитривалі. Зверніть увагу: витривалі, але не полюбляють нестачу освітлення. Можна, звичайно, використовувати й дозарювання томатів (коли вони бурі, достигають у темряві), прикопування саджанців, дорощування цвітної капусти, але короткий час, тоді як у запитанні автора йдеться саме про вирощування.

Розпочнемо з грибів. У повній темряві ростуть гриби лише окремих груп (печериця двоспорова, рос. – "шампиньйон"). Технологія його вирощування доволі складна, потрібно вміти готувати якісний компост, та й надалі існує чимало тонкощів. Значно простіше вирощувати гриби групи ксилотрофних (дереворуйнівних), але вони вже потребують розсіяного світла. Якщо ж у вас є віконце у фундаменті, вони цілком підійдуть для такої технології (можливо, про це і йшлося у згадуваній вами статті).

Найбільш поширені два гриби цієї групи: глива (рос. – "вешенка"), або плеврот, і шиїтаке. Придбавши їхній міцелій, візьміть свіжозібрані чурбаки листяних порід дерев (хвойні не підійдуть), бо на свіжих ще не оселилися конкурентні гриби і вони достатньо зволожені. Існує кілька способів засівання їх міцелієм. Можна дрилем зробити отвори, в які покласти міцелій шиїтаке (його продають у вигляді паличок). Або зробити сокирою зарубки, покласти в них міцелій, який слід захистити від пересихання. Іноді посипають міцелій поверх чурбака, поставивши на нього другий, верх якого також пересипають ним, зробивши з пеньків піраміду. Лишається чекати появи грибів. Зауважимо, що можна це робити і в прохолодному сараї, під навісом тощо.

Бажано удосконалити цю систему, попередньо провівши дезінфекцію, щоб знищити спори конкурентних плісняви грибів, які можуть також оселитися на деревині поряд із нашим грибом. Щоб була можливість завозити великі партії чурбаків трактором, роблять другий вихід з підвалу. Якщо обійтися одним виходом, грибів вистачить лише для власного споживання. Говорити про бізнес у такому випадку не доводиться. Тому, хто цікавиться грибами, слід розширювати свої знання (про це вже писали у попередніх номерах нашого журналу), в тому числі й про інтенсивну технологію виробництва грибів цієї групи. Відомий і журнал про гриби, який видають у Росії, – "Школа грибоводства". Передплату здійснюють у будь-якому поштовому відділенні, знайшовши його у каталозі іноземної періодики.

Вирощування у підвалі вигінкових культур також потребує розсіяного світла, хоча воно їм потрібне не спочатку, а

лише під час проростання. Якщо місця на підвіконні надто мало, можна виганяти великі партії зелені цибулі у підвалі. Технологія також досить проста. Візьміть плескаті ємкості із родючою землею, глибиною не менше 15 см, попередньо полийте її перед висаджуванням цибулин, щоб ґрунт просів. Цибулини сортуйте, вибираючи партії, однорідні за діаметром, що дасть вирівняне перо (інакше воно буде дуже відрізнятися за розміром). Щоб цибулини дружно проросли, слід вивести їх із стану спокою. Це робиться просто: проколюванням шийки голкою, обрізуванням її на чверть або надрізами. В усіх випадках до зачатків надходить повітря, активізуючи їхнє проростання. Якщо цибулини великі, можна їх садити впритул одна до одної (містовий спосіб), а якщо невеликі, які ще можуть потовщуватися, то садять рідше, лишаючи між ними проміжок 2–3 см (діаметр цибулини). Це так званий напівмістовий спосіб.

У роки війни партизани у катакомбах так виганяли зелень, але отримували замість зеленого біле, етиольоване листя через нестачу світла. Тож у разі блідої зелені потрібно досвічувати, найкраще люмінесцентними лампами денного світла, а ще краще – енергозберігаючими.

Є й така технологія: від початку проростання рослини тримають у темряві, а наступні два тижні ведуть інтенсивне досвічування, і листя швидко зеленіє. Найвищий урожай матимете тоді, коли висота пера сягатиме 30–40 см, але не більше, оскільки потім зелень грубішає. А можна взагалі виносити ящики чи інші ємкості надвір під час відлиг.

У будь-якому випадку, обираючи вирощування в підвалі, слід розуміти, що ця технологія потребує багато ручної праці. Щоб інтенсифікувати її, необхідно робити другий вихід для проїзду трактора (або хоча б возика), збільшити розмір, обладнати вентиляцію тощо – і все це ще на етапі будівництва. Інакше вирощена продукція не буде еквівалентна вкладеній праці й затратам, оскільки розмір підвалу невеликий, а відтак і надходження продукції – лише для власного споживання.

Ю.В. Слєпцов,
Національний аграрний університет

Пропоную...

...кролі великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця, тел. 8 (097) 308-20-95

...гладіолуси. Чудовий фотокаталог у вашому конверті.

М.В. Левчук,
а/с 272, м. Южноукраїнськ, Миколаївська обл., 55001

...шиншили дорослі і молодняк.

смт Голованівськ, тел. 8 (050) 98-205-90

...ПП "Трояндова республіка" пропонує саджанці троянд усіх груп (колекція 400 сортів-призерів), сіянці шипшини, дерева, кущі, живці троянд. Самовивіз. Ціна договірна.

Одеська обл.,
тел. 8 (04855) 66-331, 8 (097) 275-24-22

... квіти: жоржини, лілії, іриси, гладіолуси, тюльпани, нарциси, крокуси. Велика колекція. Безкоштовно вишлемо чудовий кольоровий фотокаталог. Від вас – підписаний конверт.

В.А. Головко,
вул. Потьомкіна, 45, с. Олексіївка, Арбузинський р-н, Миколаївська обл., 55333

...насіння помідорів, перевірених без хімзахисту.

Олена Михайлівна Сахарнова,
м. Харків, тел. 8 (067) 993-56-07, 8 (057) 312-03-66

...50 сортів гіацинтів, крокуси, нарциси, іриси, лілійники. Конверт – каталог.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...найкращі сорти суниці: Ольвія, Розана, Веселка, Королева Єлизавета, Морський пейзаж та інші. Великоплідну малину, аґрус, смородину, порічки, ожину. Опт, роздріб. Конверт – каталог.

Юлія Володимирівна Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н, Черкаська обл., 19615,
тел. 8 (0472) 30-29-28, моб. 8 (097) 575 -77-81

...якісне насіння овочів та квітів, газонної трави, міцелій гливи (рос. – вешенки) + технологія вирощування. Конверт – каталог.

В. Коваленко,
а/с 176, м. Київ-54, 01054

...продам дворічні саджанці яблуні на карликових підщепах зимових сортів.

Тел. 8 (097) 342-60-78

...іриси високі бородаті – 275 сортів, півонії – 30 сортів.

Микола Іванович Музичук,
смт Юльївка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434

...тюльпани 300 сортів (60 бахромчастих), нарциси, гіацинти, іриси, лілійники. Ціни низькі.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 100, м. Київ, 04074

...саджанці морозостійкого винограду, актинідії, жимолості, кизилу, айви, гумі, малини, смородини, аґрусу та ін. Декоративні кущі та ліани. Конверт зі зворотною адресою – каталог.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки, Кременчуцький р-н, Полтавська обл., 39764,
тел. 8 (0536) 79-42-10, 8 (066) 222-01-77

...саджанці та насіння овочевих, ягідних, рідкісних, екзотичних, лікарських рослин і квітів. Конверт – каталог.

І.П. Шульц,
с. Вільховець-1, Звенигородський р-н, Черкаська обл., 20261

...укорінені живці хризантем: мультифлора, великоквіткові на зріз, гіллячкові голландські, середньо- і великоквіткові горщикові. Конверт – каталог.

Л.В. Петрусенко-Касимова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070

...сіянці шипшини, карамбіфіра, жерделі; окулянти троянд; саджанці сливи, груші, яблуні, абрикоса, троянд.

Тел. 8 (097) 181-99-20

...насіння традиційних, екзотичних та кімнатних овочів, всього понад 1000 сортів. Каталог та пакет насіння безкоштовно у вашому конверті з марками на 2 грн.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н, Чернігівська обл., 17461

...саджанці, чубуки елітних сортів винограду. Найкращі сорти великоплідної малини, суниці, ожини безколючкової, аґрусу, смородини. Конверт – каталог.

О.М. Онищенко,
вул. Санітарна, 19, м. Запоріжжя, 69118,
тел. 8 (066) 755-50-38, E-mail:O-naslada@mail.ru

...картоплю: добірні, найстійкіші сорти – поштою. Найвищі репродукції. Консультації.

О.П.Юренко,
вул. Артема,1, с. Диканька, Полтавська обл., 38500,
тел. 8 (05351) 9-16-97

...квіти: багаторічники, жоржини до 60 сортів.

Ярослава Михайлівна Тиркус,
вул. Бакинська, 25, кв. 1, м. Львів, 79022

...жоржини, гладіолуси, хризантеми. Конверт – каталог.

М.В. Колісниченко,
с. В. Сорочинці, Миргородський р-н, Полтавська обл., 37645

...іриси, багаторічники, хризантеми, кущі декоративні, лілійники.

Надія Володимирівна Мартиненко,
вул. Ватутіна, 21, м. Кагарлик, Київська обл., 09200

...накладною платою саджанці великоплідних ягідних культур: смородину чорну, білу, червону (Софіївська, Селеченська-2, Краса Львова та ін.); аґрус (Безколючковий, Ліхтарик...); малину (Ізобільна, Недосяжна, Поляна, Крепиш, Феномен та ін.); ожину безколючкову, суниці Королева Єлизавета, Єлизавета-2, Ольвія, Морський пейзаж...); жимолость, актинідію, виноград (25 сортів), фундук (5). Конверт – каталог.

Андрій Дмитрович Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Ольшанка,
Кіровоградська обл., 26600

...інжир. Докладна інформація з вирощування.

Богдан Михайлович Гаморак,
вул. Шевченка, 12/13, м. Тлумач,
Івано-Франківська обл., 78000

...високоякісну сортову картоплю, новинки та суперновинки 2008 року. Конверт – каталог.

С.А. Пилипков,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н,
Сумська обл., 41122,
тел. 8 (05449) 33-4-39, 8 (095) 932-27-47

...багаторічні квіти на будь-який смак (ґрунтовопокривні, лілійники, хризантеми, кімнатні та ін.) 600 найменувань. Ягідники (суниця, малина, ожина та ін.). Низькі ціни.

Валентина Григорівна Орист,
с. Вікторія, Пирятинський р-н,
Полтавська обл., 37044

...саджанці і чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду, смородини, аґрусу, малини.

Володимир Аполлінарійович Шпак,
вул. 60 років Жовтня, 55-а, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. 8 (05346) 2-46-47, 8 (050) 304-15-42,
E-mail:shpakvino@mail.ru

...гладіолуси. Конверт з маркою – фотокаталог.

В.І. Пилипенко,
вул. Молодіжна, 14, с. Калайдинці,
Лубенський р-н, Полтавська обл., 37525

...кроликів породи Фландр, молодняк в'єтнамських поросят.

Л.І. Пилипенко,
Черкаська обл.,
тел. 8 (04739) 5-16-87, 8 (096) 741-35-08

...недорого насіння овочевих культур. Конверт – каталог.

Романія Бойчук,
с. Локітка, Тлумацький р-н,
Івано-Франківська обл., 78000

...смородина, порічки; гладіолуси; канни; насіння помідорів. Асортимент. Конверт – каталог.

Г.С. Мамченко,
а/с 100, м. Прилуки, 17500

...кролі м'ясних і м'ясо-шкуркових порід.

Ганна Георгіївна Шевченко,
Київська обл., тел. 8 (096) 3759888

...насіння найкращих світових сортосерій айстр, інших квітів, овочевих, лікарських рослин, в т.ч. стевії медової (50 шт. – 12 грн.), гарантована технологія вирощування. Попередня оплата (в переказі вкажіть: "За насіння стевії").

Володимир Кирилович Гресь,
а/с 170, м. Миколаїв, 54042,
тел. 8 (093) 814-34-19

...посадкову картоплю Богатир – середньопізня, врожайна, стійка до виродження. Посилка 5 кг – 50 грн. Попередня оплата. Пересилка за мій рахунок.

В.С. Швець,
с. Політанки, Шаргородський р-н,
Вінницька обл., 23542

...конструкції саджалок (10 грн.) та сівалок (10 грн.) і каталог.

п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...інкубаційні яйця, добові курчата, молодняк порід курей: кохінхін, чорний, голубий; брама: темна, світла, золотиста, куріпчаста; орпінгтон: чорний, жовтий, віандот срібний; юрловські – голосисті; італійські срібні, цесарки; лебеді: чорні, чорношиї; декоративні качки: мандаринки, каролінки, огарі, казарки; павичі: індійські, білі, чорнокрилі; фазани.

Сергій Миколайович Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка,
Уманський р-н, Черкаська обл., 20300,
тел. 8 (050) 38-38-288

...саджанці плодових: яблуня, груша, персик, нектарин, черешня, абрикос, алича. Дешевий варіант – заокульовані підщепи (спляче вічко).

Сергій Петрович,
тел. 8 (096) 811-36-53

...саджанці жимолості, монарди, геленіуму, будлеї, дейції, сумаха – по 15 грн. за один. Пересилка – 15 гривень.

Олег Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин,
Вінницька обл., 22100,
тел. 8 (098) 259-27-39

...недорого унікальні сорти картоплі вітчизняної та зарубіжної селекції до 3 кг у кущі. Конверт – каталог.

В.Н. Симоненко,
с. Короп'є, Козелецький р-н,
Чернігівська обл., 17022,
тел. 8 (066) 344-45-00

...гарну колекцію жоржин на зріз. Конверт – каталог.

Аліна Мехеда,
вул. Горького, 4, смт Нова Галещина,
Козельщинський р-н,
Полтавська обл., 39140

...навчальні DVD "Посадка, догляд, обрізування винограду". Саджанці винограду, кущів. Конверт – каталог.

А.М. Огій,
пров. Береговий, 5, с. Могилів,
Царичанський р-н,
Дніпропетровська обл., 51041,
тел. 8 (096) 671-04-57

...саджанці: китайський лимонник, золотий вус, індійська цибуля. Насіння: квасоля з горіх, морона кучерява. Конверт – каталог.

Марія Олександрівна Голюк,
с. Бутівці, Старокостянтинівський р-н,
Хмельницька обл., 31113

...400 способів виживання в умовах кризи. Конверт – каталог.

а/с 10, м. Городня, Чернігівська обл., 15100

... саджанці перспективних сортів смородини – 40, порічок – 17, аґрусу – 20, малини – 15; високоврожайні сорти картоплі – 60; насіння помідорів – 90, перцю – 20, баклажанів; цибулини лілій; кореневища канн – 10. Конверт – каталог.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки, 17502

...перспективні сорти малини Козакова, Кичини: Брянське диво, Сіреневий туман інші. Ожиномалину Тайберрі, ожину Торнфрі (безколючкова), смородину, порічки. Суницю: Ольвія, Королева Єлизавета та інші.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316

...рідкісні породи: кури, гуси, качки, кролі, павичі, фазани, голуби. Конверт – кольоровий каталог.

Ю. Вакуляк,
с. Поділля, Веселинівський р-н,
Миколаївська обл., 57040,
тел. 8 (067) 728-10-68

...плодово-ягідні культури, красивоквітуючі кущі та дерева, рослини для альпійської гірки, багаторічники та ін. Конверт – каталог.

Віктор Ігорович Серняк,
вул. Зелена, 4/26, м. Жидачів,
Львівська обл., 81700,
тел. 8 (097) 493-74-22

...саджанці троянд для всіх ґрунтово-кліматичних регіонів, вирощені в середній смузі України: двокольорові, смугасті, блакитні, зелені. Для одержання кольорового каталога надсилайте конверт, марки – 2,20 грн.

А.Я. Береза,
а/с 238, м. Красноармійськ-7, 85307,
тел. 8 (066) 345-69-72

...саджанці: яблуні, айви, груші, абрикосу, черешні, хурми, унабі, кизилу, шипшини, ягідників.

В.М. Передерій,
вул. Стратосферна, 22, м. Запоріжжя, 69077

...високоврожайні сорти картоплі: Беллароза, Розара, Пікассо, Серпанок, Космос (понад 50 сортів). Ваш конверт – мій каталог.

Ян Арвидович Мейстер,
вул. Ульянової, 6, м. Бердичів,
Житомирська обл., 13308,
дом. тел. 8 (04143) 4-16-21, моб. 8 (097) 530-67-82

...жоржини на зріз. Конверт – кольоровий каталог.

Неля Вікторівна Кущ,
пров. Плєщеєва, 1-а, м. Суми, 40022

...саджанці буяхів (рос. – голубика) високорослих: Дарроу, Патріот, Блукроп, Блуджей – 27 грн.; брусниці Корал – 18 грн.; клюкви сортової великоплідної – 3,50 грн.

Детальна інструкція по вирощуванню додається. Мінімальне замовлення – 50 грн. Можливий опт – ціна договірна. Післяплата.

Г.Г. Луців,
а/с 5843, м. Львів, 79053,
тел. 8 (067) 285-22-32, 8 (095) 384-13-07

...хости, лілійники, іриси, півонії, багаторічники. По кожній позиції конверт – каталог.

Наталія Вячеславівна Крамарова,
а/с 42, м. Луганськ, 91042,
тел. 8 (050) 6140244,
E-mail:brunnera@lds.net.ua

...картоплю, саджанці (фундук та інші). Конверт – каталог.

Марія Варварук,
вул. Проектна, 23/8, м. Старий Самбір,
Львівська обл.,
тел. 8 (03238) 22-150

...гладіолуси, тюльпани, горіх Ідеал. Конверт – каталог.

Є.І. Вакулін,
с. Голубівка, Новомосковський р-н,
Дніпропетровська обл., 51230,
тел. 8 (097) 834-82-42

...саджанці троянд. Укорінені живці кулеподібної хризантеми, ялівцю, туї, саджанців плодових дерев.

Р.Г. Кириченко,
вул. Садова, 31, м. Ягідне, Артемівськ-5,
Донецька обл., 84505,
тел. 8 (050) 828-18-08

...недорого гладіолуси, лілії, тюльпани, клематиси. Безкоштовні інструкції, консультації. Конверт – каталог.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 23, м. Кременчук-25,
Полтавська обл., 39625,
тел. 8 (05366) 68951, vaday@list.ru

...саджанці, чубуки винограду. Понад 100 сортів. Конверт – каталог.

Ігор Володимирович Заїка,
вул. Мечникова, 4-4, м. Дніпропетровськ, 49000,
тел. 8 (056) 3746062, моб. 8 (050) 4513684,
E-mail:ziv 2002@mail.ru

...надсилаю поштою саджанці найкращих сортів яблунь, груш та суниці. Підписаний конверт – кольоровий каталог.

В.В. Колесник,
вул. Молодіжна, 19, м. Ульяновка,
Кіровоградська обл., 26400,
тел. 8 (05259) 2-13-94, 8 (067) 9119216,
8 (097) 479-24-04

...чистопородних травоїдних поросят породи мангал та корейських.

м. Кіровоград,
тел. 8 (096) 930-44-26, 8 (050) 056-92-99,
8 (0522) 37-47-77

...вибрані найкращі сорти жоржин. Каталог у вашому конверті.

Ліда Бап,
с. Стоянів, Радехівський р-н, Львівська обл., 80220,
тел. 8 (255) 34-2-73

...саджанці кращих сортів винограду, малини, суниці оптом та вроздріб.

Тел. 8 (067) 980-91-98, 8 (050) 251-79-17

...дворічні саджанці солодкої великоплідної смородини післяплатою.

В.І. Пархоменко,
с. Буда-Бровахівська, Корсунь-Шевченківський р-н,
Черкаська обл., 19420

...гладіолуси, айстри 120 сортів. Ціни низькі.

І.О. Хотін,
пр. Луначарського, 1, м. Прилуки-8,
Чернігівська обл., 17508

...саджанці, чубуки винограду. Конверт – каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. 8 (0612) 67-49-53, 8 (066) 772-58-89

...фіточай (50). Вигрібні ями без викачування, очистка каналізаційних труб. Як назавжди зняти окуляри та підвищити гостроту зору без медикаментів. Мурайя, фейхоа, банан, який плодоносить, кокосовий ґрунт, каліфорнійський черв'як, чайний, кефірний гриб, морський рис, глива, печериці, боровик, шиї-таке, опеньки, маслюки, сухі лікарські трави, виноград, картопля садивна. Плоскоріз Фокіна. Книги. CD диски – відео на всю продукцію.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32,м. Харків, 61052

...поросні свиноматки, в'єтнамські поросята.

Львівська обл., тел. (067) 701-00-89

...саджанці декоративних культур. Каталог з фото на сайті www.miroslav.vn.ua. Оперативна доставка нічним експресом, поштою.

Мирослав Степанович Гуменюк,
п/с 1858, м. Вінниця, 21021

...гуртом та вроздріб широкий асортимент саджанців декоративних культур у контейнерах – у Вінниці, з відкритою кореневою системою – поштою. Троянди, клематиси, каприфоль, вейгели, дейції, спіреї, піон деревовидний та багато іншого. Ціни доступні. Висилаємо каталог у підписаному вами конверті.

Андрій Максимович Левицький,
вул. Корольова, 56-в, м. Вінниця, 21008,
тел. 8(067) 730-62-79, 8 (0432) 66-23-64

...саджанці великоплідних: суниці садової, малини та смородини з власної колекції. Конверт з марками на 1,90 грн. – об'ємний каталог.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

...чистопородних поросят породи мангал.

Раїса,
Сумська обл., тел. 8 (243) 95-2-16

...найкращі найсучасніші сорти для вигонки і зрізу лілій та гладіолусів, саджанці троянд, бульби бегоній, жоржини, канни. Хризантеми всіх груп, у т.ч. мультифлора від фірми "Брандкамп" (Німеччина). Саджанці плодових дерев і ягідних кущів. Гуртові знижки.

Петро Володимирович Маклюк,
ІІ пр. Калініна, 3, м. Городня, Чернігівська обл. 15100,
тел. 8 (04645) 2-40-78

...насіння овочів і квітів; саджанці малини, суниці, аґрусу, багаторічників та ін. Ваш конверт.

Г.С. Федорова,
вул. Осипенко, 53, м. Запоріжжя, 69027

...вирощуємо і реалізуємо племінних кроликів – акселератів породи Білий велетень, за технологією академіка І. Михайлова.

Тел. 8 (097) 933-51-33

...недорого садивний матеріал великоплідного винограду та суниці. Конверт – каталог.

Василь Кононов,
пров. Ясинуватський, 32, м. Авдіївка,
Донецька обл., 86062,
тел. 8 (050) 575-47-92

...жоржини, троянди, гортензію, гібіскуси. Найкращі сорти суниці садової: Ольвія, Кама, Єлизавета II.

Н.Г. Бондаренко,
вул. Горького, 4, с. Кірова-2,
Дніпропетровська обл., 52032,
тел. 8 (096) 248-30-24

...лікувальний грибок морський рис. В'єтнамські поросята.

В.Д. Семенюк,
м. Кіцмань, тел. 8 (095) 169-35-25

...високоврожайну та смачну картоплю. Конверт – каталог.

Ніна Сергіївна Костишина,
с. Стрижівка, Любарський р-н,
Житомирська обл., 13101,
тел. 8 (097) 805-02-59

...саджанці троянд різних груп. Самовивіз.

Григорій Андрійович Черненко,
с. Байтали, Ананьївський р-н, Одеська обл., 66412,
тел. 8 (0486) 35-24-23, 8 (066) 387-78-31

...недорого живці та дітки узамбарської сенполії (рос. – фиалки).

Тел. 8 (095) 407-08-24

...картоплю вітчизняної та зарубіжної селекції: Поляна, Лілея, Забава, Кіранда і т.п. Каталог у вашому конверті, 50% поштових витрат сплачуємо ми.

Інга Олександрівна Ліщина,
вул. Пролетарська, 16, кв. 21, м. Бар,
Вінницька обл., 23000,
тел. 8 (097) 561-36-32, 8 (04341) 2-40-83

...садивний матеріал картоплі (еліта). Насіння сидератів – 10 видів.

Тел. 8 (093) 125-00-00

ПРИКРАСИМО КВІТАМИ ЖИТТЯ

Посадковий матеріал–поштою

УМОВИ ЗАМОВЛЕННЯ

1. Заповніть купон друкованими літерами чітко та розбірливо.
2. **Ціну вказано за упаковку!**
3. ***Увага! При відсутності на складі вибраного Вами сорту вкажіть сорти на заміну.***
   У виняткових випадках можлива заміна окремих позицій на рівноцінні аналогічні сорти.
4. Обов'язково вказуйте кількість упаковок і суму. **Поштучно гладіолуси не надсилаємо.**
5. Оплата на пошті при отриманні замовлення.
   Поштова пересилка оплачена.
   Одержуючи посилку, ви сплачуєте додатково тільки 4,8% за переказ грошей.
6. Відправлення посилок здійснюється з **10 квітня по 15 травня 2009 р.**
7. При відсутності бланку, замовлення приймаються на звичайному папері.
8. **Мінімальна сума замовлення – 50 гривень.**
   Від 100 гривень – знижка 3%
9. Заявки відправляйте за адресою: **СПД Мазур, а/с 13, м. Київ 02068,**
   тел.: **(044) 592 9087**
   e-mail: **tulpan2006@list.ru**

Артикул	Сорт	Ціна за упаковку	Кількість упаковок	Сума, грн.
01	лілія Брайт Даймонд	1 шт. – 14 грн.		
02	лілія Акапулько	1 шт. – 15 грн.		
03	лілія Тріумфатор	1 шт. – 14 грн.		
04	лілія Екзотіка	1 шт. – 17 грн.		
05	лілія Берніні	1 шт. – 15 грн.		
06	лілія Мускадет	1 шт. – 15 грн.		
07	лілія Шербург	1 шт. – 15 грн.		
08	лілія Ломбардія	1 шт. – 15 грн.		
09	лілія Монтесума	1 шт. – 15 грн.		
10	лілія Вілекі Альберті	1 шт. – 15 грн.		
11	лілія Робіна	1 шт. – 15 грн.		
12	лілія Фата Моргана	1 шт. – 14 грн.		
13	лілія Старгейзер	1 шт. – 15 грн.		
14	лілія Сорбона	1 шт. – 15 грн.		
15	лілія Алтарі	1 шт. – 18 грн.		
16	лілія Ал Стар	1 шт. – 18 грн.		
17	лілія Келсо	1 шт. – 14 грн.		
18	лілія Вермер	1 шт. – 14 грн.		
19	лілія Старфайтер	1 шт. – 15 грн.		
20	Суміш лілій	3 шт. – 30 грн.		
21	гладіолус Бангладеш	3 шт. – 14 грн.		
22	гладіолус Алгарв	3 шт. – 12 грн.		
23	гладіолус Блю Фрост	3 шт. – 12 грн.		
24	гладіолус Аргентина	3 шт. – 12 грн.		
25	гладіолус Блек Сюрпрайз	3 шт. – 14 грн.		
26	гладіолус Грін Стар	3 шт. – 12 грн.		
27	гладіолус Хеопс	3 шт. – 12 грн.		
28	гладіолус Лоліта	3 шт. – 12 грн.		
29	гладіолус Мехіко	3 шт. – 12 грн.		
30	гладіолус Мальта	3 шт. – 12 грн.		

Артикул	Сорт	Ціна за упаковку	Кількість упаковок	Сума, грн.
31	гладіолус Монінг Голд	3 шт. – 12 грн.		
32	гладіолус Хідден Треже	3 шт. – 12 грн.		
33	гладіолус Нікіта	3 шт. – 12 грн.		
34	гладіолус Пінк Леді	3 шт. – 12 грн.		
35	гладіолус Міленіум	3 шт. – 12 грн.		
36	гладіолус Пурпл Флора	3 шт. – 12 грн.		
37	гладіолус Тембр	3 шт. – 12 грн.		
38	гладіолус Пінк Соледо	3 шт. – 12 грн.		
39	гладіолус Віолет Мун	3 шт. – 12 грн.		
40	Суміш гладіолусів	5 шт. – 15 грн.		
Всього				

Сорти на заміну

ПІБ ________________________________

____

Вул. ______________________ д. ______ кв. ______

Місто/село __________________________

Район ______________________________

Область _____________________________

Поштовий індекс _____________________

Тел. ________________________________

метою обирають молоду гілочку товщиною від 3–4 мм і товщу. Вона має бути зеленого кольору і досить пружною. Живець повинен мати 3–5 листочків. Верхній зріз робиться гострим ножем навскіс на відстані 5 мм від листка. Нижній – під прямим кутом на 2 мм нижче черешка. Нижній листочок потрібно обірвати, щоб уникнути його загнивання. Решту листочків доцільно на третину обрізати секатором. Така процедура дозволяє економно використати площу живцювальні, зменшити випаровування рідини з рослини і, в той же час, зберегти достатньо поживних речовин, які містяться у листках лимонів. Живець укорінюватиметься краще, якщо нижній зріз присипати деревним вугіллям, або занурити його на 8–20 годин в 1%-ний розчин гетероауксину.

РОЗМНОЖУЄМО ЛИМОНИ

Гадаю, що ледве не кожна людина хоча б раз у житті намагалася виростити з насінини лимонне деревце. Часто такі спроби були вдалими. Через деякий час з'являлися смарагдові листочки, даруючи господарю радість і надію отримати врожай власних лимонів. Однак, чекати перших плодів від сіянця доводиться від 8 до 30 років. Та й марно сподіватися на гарні сортові властивості таких рослин. Тож як все-таки отримати у домашніх умовах лимон, який рано і щедро родив би?

Ми рекомендуємо скористатися методом живцювання. Це найпростіший спосіб розмноження цитрусових у домашніх умовах. Він дозволяє отримати невисоку рослину, пристосовану до кімнатних умов, і вже через 3 роки насолоджуватися плодами.

Правильний зріз на живцеві

Спершу радимо визначитися із сортом. За нашими спостереженнями, невибагливим і пристосованим для вирощування в Україні виявився лимон Київський великоплідний. Він майже увесь рік дає соковиті смачні лимони масою 500–1000 грамів.

Заготовляємо живці

Найсприятливіший період для живцювання цитрусових – з квітня по серпень. Найліпше для розмноження придбати кілька вже підготовлених живців або ж нарізати самому, якщо у вас росте або ви щойно придбали доросле дерево. З цією

Укорінювання живців

Укорінювати живці лимона можна у ящиках, акваріумах, горщиках для квітів, накривши скляними банками, навіть у розрізаних пластикових пляшках тощо. Головне – досягти ефекту парника. На дно ємкості насипають шар дренажу з керамзиту або щебеню, який покривають промитим річковим піском завтовшки 8–10 см. Пісок потрібно рясно полити рожевим розчином марганцівки для знезаражування і заглибити у нього живці на 2–2,5 см. Відстань між живцями має бути 5–6 см. Тепер їх необхідно гарненько зволожити теплою водою за допомогою пульверизатора. Накривають міні-теплички плівкою, склом або прозорим пластиком. Важливо закрити тепличку так, щоб листочки не торкалися її стінок. Це запобігає появі плісняви та гнилі.

Занурення живця у пісок

Утворену конструкцію розміщуємо у світлому місці таким чином, щоб якомога більше денного світла потрапляло на листкові пластинки. При цьому бажано уникати прямих сонячних променів. Якщо яскраве сонячне світло все ж таки падає на живці, то частину прозорої конструкції теплички можна злегка замалювати крейдою або забілити вапном.

Догляд за міні-тепличкою

Укорінюватися живці будуть протягом 3–6 тижнів. У цей період їх щоденно обприскуємо теплою водою. Також необхідно стежити за зволоженістю піску та його

температурою, яка повинна бути в межах 20–30°С. Появі перших корінців передує калюс (білий наплив тканини біля зрізу). Він з'являється вже через 2 тижні після висаджування.

Ваш живець пустив молоденький пагінець? Вітаємо! Укорінення пройшло успішно. Саме час привчати його до кімнатних умов. Тепер тепличку щодня слід відкривати на 1–2 години, поступово збільшуючи час. Через півтора тижня саджанець спокійно почуватиметься без теплички і буде готовим до пересаджування.

Живці готові до висаджування у землю

Випускаємо саджанець у доросле життя

Перший горщик для садіння вкоріненого живця може бути з будь-якого матеріалу діаметром 10–12 см та з кількома маленькими отворами на дні, щоб збігала зайва вода під час поливання. Найкращим дренажем буде деревне вугілля. Також можна використати керамзит, камінці або черепки. Товщина цього прошарку не повинна перевищувати 3–5 см. Потім потрібно насипати трішки мокрого річкового піску, щоб ґрунт не забивав дірочки на дні ємкості. Наступною буде суміш із піску, попелу, перегною і землі, взятою під будь-яким листяним деревом, окрім дуба. До 2 склянок землі додають 1 склянку річкового піску, 3 столові ложки перегною і 1 ложку попелу. Усе це перемішують і за допомогою води доводять до консистенції густої сметани. Одержаною масою наповнюють горщик, не досипаючи до краю на 1,5 см. За такої умови вода під час поливання не переливатиметься через верх ємкості. Саджанець розташовують так, щоб коренева шийка (місце, з якого відходять корінці) була заглиблена у ґрунт не більше ніж на 5 мм, а самі корінці рівномірно розміщувалися по всій земляній субстанції. Висаджений саджанець лимона необхідно обприскати відстояною водою кімнатної температури і полити ледь рожевим розчином марганцівки. Вазон розташовують у світлому місці листячком до джерела світла.

Ось таким простим і надійним способом уже впродовж трьох років наша сім'я Маркушів, яка проживає у м. Києві (вул. Челябінська, 5 б. кв. 72) успішно розмножує лимони. Навіть діти без особливих труднощів освоїли метод живцювання і залюбки допомагають батькам. А вирощені деревця милують око розкішною декоративною кроною, з-поміж якої радісно виблискують яскраві сонечка-лимони. Усім бажаючим, хто напише чи зателефонує, можемо допомогти у цьому приємному занятті, розмноженні кімнатного лимона.

Висаджування живця

Саджанці (вже висаджені у землю укорінені живці)

Живцювальня

Віталій Миколайович Маркуш,
тел. 8(044)2275356, 8(050)3578268

Енциклопедія для аматорів

Більш як десять років (з 1997 р.) читачі отримують додаток до журналу "Дім, сад, город" часопис "Виноград. Вино". Подумки оглядаючись на пройдений шлях, можна відзначити головне: виноградарі-аматори України мають своєрідну енциклопедію знань про найблагороднішу рослину в світі – виноград. І це завдячуючи насамперед редакції журналу "Дім, сад, город", яка створила новий додаток і завжди матеріально підтримувала журнал "Виноград. Вино".

Нині наш журнал має своє коло читачів і прихильників. Редакція спрямовує свої зусилля передусім на те, щоб матеріали на сторінках часопису були цікавими й пізнавальними для початківців, а також шукаємо і розповідаємо про тонкощі, секрети, новинки для досвідчених виноградарів. Звичайно, кожного турбує стан виноградарства і виноробства в Україні та за її межами. До речі, "Виноград. Вино" знаний і в країнах СНД, та й редакція надає місце на своїх сторінках авторам з Росії, Бєларусі, Молдови та ін.

Виноградарство нині надзвичайно поширене серед аматорів України . Відроджуються плантації на традиційно виноградарському півдні України, по кілька соток засаджують кущами в центральній і північній Україні. Потрібні не лише кошти і старанність, аби отримати урожай сонячних грон на присадибній ділянці, але й глибокі сучасні знання про виноградарство. То ж вважаємо, що журнал "Виноград. Вино" покликаний допомогти кожному набути цих знань, щоб діти і внуки через десятиліття гордилися виноградарськими досягненнями.

Віра Циба,
редактор журналу "Виноград. Вино"

Про погоду та новинки

Осінньо-зимовий період – час, коли виноградарі можуть зробити підсумки своєї праці у сільськогосподарському сезоні, що минув. З'явилася можливість подумки повернутися назад, проаналізувати результати виконаної роботи, зробити висновки.

Хвороби та шкідники не забарилися

Оїдіум. Перш за все хочу нагадати читачам відому приказку: "Розумні люди вчаться на чужих помилках, а решта – на власних". На жаль, ця народна мудрість стосується і мене.

Річ у тому, що наш виноградник минулорічного сезону "відвідав" оїдіум (фото 1). Трапилося таке вперше за 20 років моєї виноградарської практики, тож я був зовсім не готовий до того, щоб виявити йому свою "щиру гостинність". А відтак – можу сміливо віднести себе до категорії "решта", про яку йдеться у приказці, тобто до тих аматорів, які, на жаль, вчаться на своїх помилках.

Перші прояви хвороби були помітні вже на початку липня: верхні листки на лозі згорталися у "човники", виростали дрібними та блідими і вигляд мали такий, неначе хтось їх добряче пожував. Потім з'явився борошнистий наліт на старіших листках і на гронах, від яких йшов неприємний запах гнилої риби.

Обробка кущів препаратами стробі й топаз майже не поліпшила загальної картини захворювання виноградника, хіба що подальший приріст лози був уже чистим від оїдіуму.

Слід зазначити, що не всі сорти винограду однаково уражуються цим небезпечним захворюванням. Так, на нашій ділянці дуже постраждали від оїдіуму сорти Рошфор, Кеша-1, Тимур, Коринка російська, Мускат літній, значно менше – Аркадія та деякі інші. Не були уражені хворобою Плевен, Елегант, Кишмиш променистий, Кишмиш запорізький, Русбол, Кардинал АЗДС.

Дехто з виноградарів-початківців запитували мене, чому саме минулого року захворювання винограду на оїдіум набуло такого значного поширення? Спалаху хвороби сприяла напрочуд суха й спекотна погода, а це, як відомо, – оптимальні умови для розвитку оїдіуму. Тож не слід забувати, що інтенсивність захворювання винограду на оїдіум залежить від екологічних умов, рівня агротехніки, яку застосовують на винограднику, та наявності інфекцій, що збереглися у зимовий період. Щоб подолати цю надзвичайно шкодочинну хворобу, всі захисні заходи слід виконувати своєчасно і в оптимальні строки. За недостатньо ефективної профілактики, а також при порушенні терміну обробки оїдіум прогресуватиме і тоді необхідно буде застосовувати значно більше часу й коштів на лікування уражених кущів винограду.

Мільдью. На відміну від оїдіуму, ознак іншого шкодочинного захворювання – мільдью – я минулого року не побачив: жодної плямки не було ні на самому винограднику, ні у виноградній шкілці. Однієї обробки ридомілом, яку зробив 16 червня, виявилося достатньо для успішного захисту кущів від хвороби, яка щорічно дошкуляє виноградникам, особливо у північній частині України. Мабуть, така ситуація на нашому винограднику склалася саме через те, що розвитку й поширенню мільдью сприяє тепла й волога погода влітку, а того року погодні умови не відповідали "потребам" хвороби.

Виноградний кліщ. Минулого літа, як ніколи раніше, помітили на кущах велику кількість виноградних кліщів, які швидко поширюються вітром, через садовий реманент та садивний матеріал і спричиняють зниження кількості та якості врожаю. Сильному розвитку кліщів також сприяло жарке та сухе літо.

Однак ступінь пошкодження кущів виноградними кліщами відрізнявся. Найбільше вони дошкуляли сортам Надія УкрНДІ, Кеша-1, Ніжний (К-878), Арочний, Ювілей херсонського дачника та деяким іншим.

Фото 1. Виноград, уражений оїдіумом.

Численні горбики на листках (ознака пошкодження їх кліщами) можна було помітити навіть на американських сортах, які, зазвичай, не "подобаються" шкідникам.

Обробка виноградних кущів препаратами Бі-58 або конфідор давала лише короткочасний результат, а згодом, через 10–15 днів, кліщі відроджувалися з яєць і продовжували пошкоджувати рослини. Тож наступної весни необхідно буде кардинально оздоровити виноградник, застосувавши препарат ДНОК, який знищить шкідників.

А як щодо селекційних новинок?

Кожному виноградарю завжди хочеться, щоб результатом його старанної праці протягом сільськогосподарського сезону був великий урожай смачних сонячних грон. Я – також не виняток, але чи не найбільше у 2008 році мені кортіло побачити перші грона на селекційних новинках і переконатися, що недарма платив за них такі великі гроші. Тож розповім про деякі новинки на моєму винограднику дещо докладніше.

Найприємніше мене вразив сорт **Ксенія**, автором якого є відомий селекціонер В.М. Крайнов. Побачивши плодоношення цього сорту, хотілося вигукнути: "Нарешті ми отримали той ідеал, про який мріють виноградарі всього світу!".

Кущ Ксенії напрочуд урожайний, ягоди на ньому досягли 3–6 серпня. Грона у Ксенії великі – 500–1000 г, без горошіння, ягоди чималі – 10–15 г з 1–2 насінинами, бочкоподібні, рожеві, з прожилками, за повного достигання – яскраво-червоного кольору, м'якуш приємної консистенції, десертного смаку.

Отже, перше враження від сорту Ксенія виявилося дуже приємним, однак, подивимося, як він почуватиметься наступного року у погодно-кліматичних умовах нашого регіону.

Сорт винограду **Красотка** (фото 2), на мою думку, повністю відповідає своїй назві (автор Є.Г. Павловський). Сприяли цьому здоровий вигляд куща, раннє визрівання лози, оригінальні за формою та привабливі грона. Врожай достиг 1 вересня.

Грона у сорту Красотка вузькі й видовжені, масою 200–250 г. Ягоди великі (7–10 г), соскоподібні, вишнево-фіолетового забарвлення, приємного гармонійного смаку (але мускатний тон, притаманний Вікторії, у них відсутній), не розтріскуються.

Слід сказати, що на кущі винограду сорту Красотка того року спостерігалося значне горошіння ягід, тож цілком ймовірно, що у нього функціонально жіночі квітки. Тим більше, що автор цього сорту зазначає: його "мати" – сорт Вікторія, у якого також жіночі квітки, і це могло передатися у спадок. Що ж, достеменно з'ясувати це питання зможемо у наступному сезоні. Сподіваємося, що тоді ж дочекаємося і дещо більших грон, бо минулорічні, відверто кажучи, не вразили нас своїми розмірами.

Пощастило нам побачити перші грона на ще одному сорті Є.Г. Павловського, який отримав назву **Монарх**. Кущ у нього сильнорослий, як у Кеші-1, у якого рано і добре визріває лоза. Грона масою 300–500 г, щільні, округлі, ягоди дуже великі – 15 г, еліпсоподібної форми, жовто-зеленого забарвлення, хрумкі, гармонійного смаку, не розтріскуються. Тож загалом новий сорт залишає приємне враження, сподіваюся, що його не доведеться замінити у майбутньому.

Сорт **Вишенька** вирізняється надзвичайно великою врожайністю, але невеликими гронами масою 150–200 г й дрібнуватими ягодами (3 г), які не розтріскуються, мають

Фото 2. Красотка.

красиве вишневе забарвлення та напрочуд приємний смак із сильним мускатним ароматом.

Звичайно ж, перше враження від сорту або гібридної форми винограду може бути дуже оманливим, але мені здається, що в майбутньому Вишенька буде добрим технічним сортом.

Щодо інших новинок, то на сортах **Вероніка, Ладанний-2, Кеша двостатевий, Зірниця, Віагра** ми також побачили перше плодоношення, але я вважаю, що робити про них якісь висновки поки що завчасно.

Спілкування однодумців – дуже потрібне

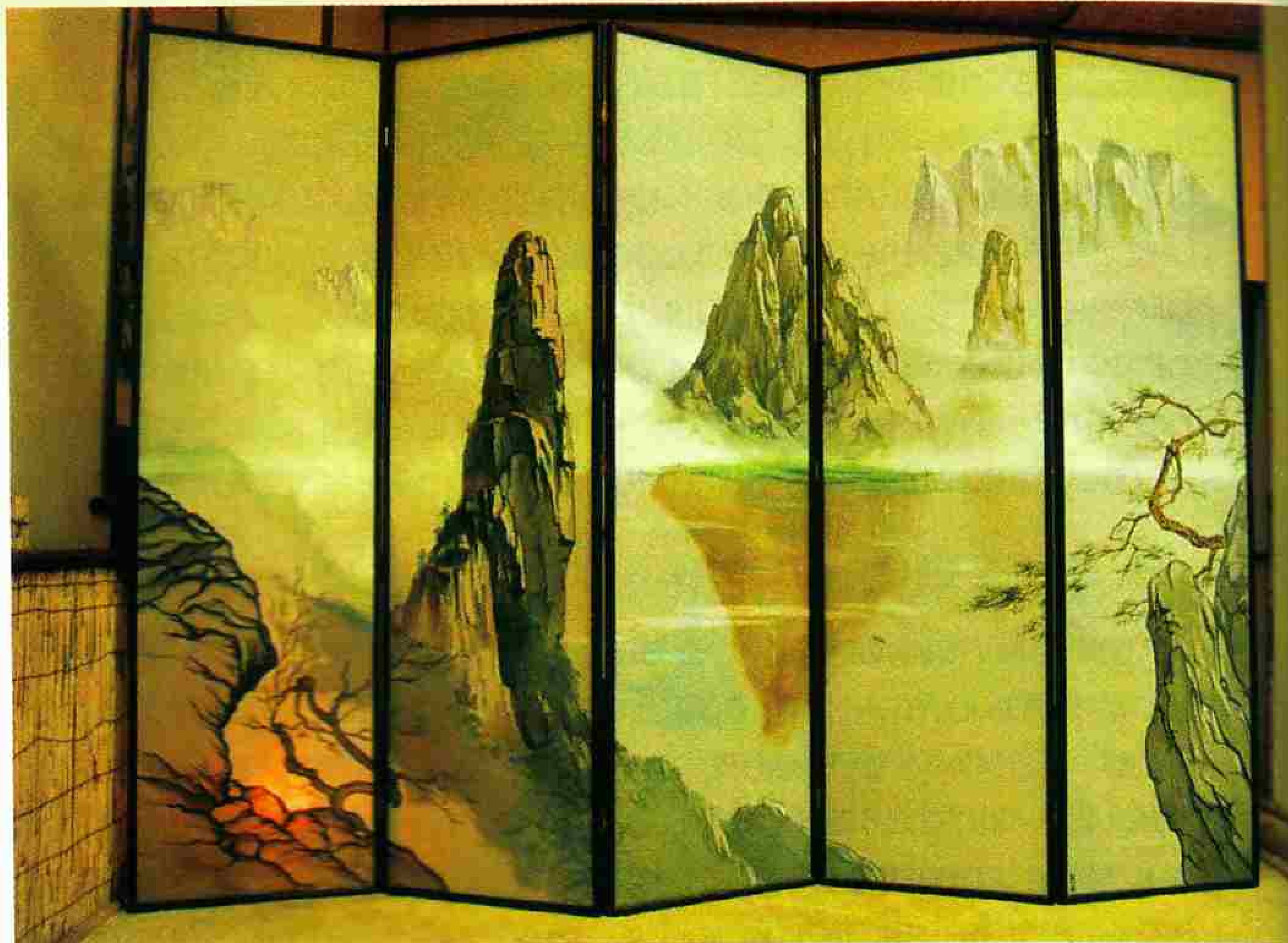
Насамкінець мені хотілося б сказати про такий важливий чинник виноградарського успіху, як обмін досвідом та спілкування з колегами. Адже захищати рослини від несприятливих погодних умов, виконувати різні профілактичні заходи від шкідників і хвороб та вирощувати на своїх ділянках нові сорти й гібридні форми винограду набагато легше, якщо є можливість отримати консультацію досвідченого колеги-виноградаря. Особисто я дуже ціную таке спілкування і намагаюся не пропускати таких зустрічей. Зокрема, у середині серпня делегація українських виноградарів побувала на оглядових екскурсіях у російських селекціонерів В.М. Крайнова, В.У. Капелюшного та виноградарів з м. Бердянська – М.В. Глушкіна й О.І. Пашкова. Подібні поїздки стали вже традиційними. Метою минулорічної екскурсії було ознайомлення з особливостями плодоношення нових сортів.

Чимало нового й цікавого побачили відвідувачі на ділянках відомих виноградарів, але за комплексом різних ознак як надзвичайно перспективні вони відзначили такі сорти й гібридні форми винограду: **Фавор, Атаман, Первозданний, Богатяновський** та інші. Будемо сподіватися, що в майбутньому вони займуть гідне місце в одному ряду з **Аркадією, Лорою, Кешею та Плевеном**.

П.О. Мазур,
зав. лабораторією садівництва та виноградарства Національного еколого-натуралістичного центру, м. Київ

Щоб надати інтер'єру оселі індивідуальності та довершеності, дуже часто використовують різні деталі. Однією з таких деталей є ширма, яка може тимчасово закрити частину кімнати від сторонніх поглядів, не зіпсувавши при цьому її вигляду, а коли не треба – "зникнути" з очей, збільшивши простір приміщення.

Мабуть, саме за ці властивості ширми так цінували в різних країнах у стародавні часи. У наш час на зміну невибагливим інтер'єрам радянського періоду прийшла різноманітність стилів та форм у вирішенні житлового простору нових сучасних квартир. І знову в них з'являються призабуті, але дуже зручні речі – комоди, плетені меблі й ширми. Про історію ширми, надзвичайно розповсюдженої деталі східного інтер'єру, та її сучасне використання ми й вирішили розповісти.

Загадкова східна ширма у сучасному інтер'єрі

З давніх-давен люди прагнули розділити площу свого житла на функціональні зони – спальні, кімнати для відпочинку, купання, трапези. Мешканці європейських країн, як правило, спочатку планували приміщення, а потім будували. На відміну від них, у країнах Сходу ці зони, зазвичай, розділяли за допомогою ширм та легких перегородок, які можна було переставляти, легко змінюючи розміри тієї чи іншої частини приміщення (з німецької слово "ширма" перекладається як "щит").

Перші ширми з'явилися в Китаї приблизно у VII столітті нашої ери. У ті часи їх здебільшого розташовували перед входом до приміщення, аби до нього не потрапили злі духи. У залах східних палаців ширми були дуже великими і мали 3 стулки. Але на замовлення майстри виготовляли й маленькі настільні ширми.

Дерев'яні ширми лакували та інкрустували перламутром, кольоровим камінням, золотою фольгою й іншими оздоблювальними матеріалами. Стулки обтягували рисовим папером, розписаним шовком або парчею. Над виготовленням кожної ширми працювали найкращі майстри-меблярі та живописці тих часів.

Розпису ширм приділяли особливо багато уваги. Одним з найулюбленіших східних мотивів був дракон, який у китайській міфології уособлює мир, щастя й процвітання. Окрім драконів, доволі популярними були різноманітні пейзажі, каліграфічні написи і навіть вірші. Коштували такі ширми на вагу золота.

З Китаю ширми потрапили до Японії, де також відразу набули великої популярності. В японському інтер'єрі ширми стали невід'ємною функціональною та декоративною складовою, але одночасно з цим вони набули й деяких характерних ознак. Зокрема, розпис на них став частиною образотворчого мистецтва Японії. Цікаво, що малюнки на цих ширмах розташовували справа наліво, розраховуючи, що на них дивитимуться з нижньої позиції у приміщеннях із розсіяним світлом – традиційно японці сиділи на підлозі у приміщеннях із неяскравим світлом.

Японські ширми, зазвичай, мали парне число стулок. Інколи їх розписували з обох боків, наносячи малюнки на цупкий папір – гамп, який потім натягували на дерев'яну раму.

З Японії ширми потрапили до Індії, а потім до Європи, де у ті часи набула великої популярності мода на східне мистецтво. Однак коштували ширми дуже дорого, тому не кожний міг дозволити собі придбати їх. Тож, зазвичай, їх виготовляли для королівських палаців, замків і будинків придворної знаті, а розписували ширми видатні художники – Дега, Ван Гог, Тулуз-Лотрек.

Як уже зазначалося, нині мода на східні ширми поступово повертається, тому дедалі частіше цей елемент інтер'єру можна побачити в сучасних офісних та житлових приміщеннях, використовують їх також у ресторанах та інших закладах.

На перший погляд, ширму важко назвати меблями, настільки вона декоративна і, здавалося б, мало функціональна. Але це не так. Ширма чудово справляється із своїм головним завданням – вона видозмінює простір. З її допомогою великі приміщення можна легко розділити на кілька зон. А в маленькій кімнаті ширма також не буде зайвою, бо може швидко закрити від сторонніх очей те, що вони не повинні бачити. Приміром, спальне місце, робочий куточок або комп'ютерний стіл.

Площу невеликої кімнати дзеркальна ширма може візуально "розширити". Крім того, вона дуже зручна у використанні – швидко складається й займає дуже мало місця. А ще східна ширма – це завжди загадка, казка, яка

щось приховує за собою, особливо якщо зроблена плетінням або має ажурні елементи з металу, дерева...

Сучасні стандартні ширми виготовляють заввишки 150–200 см, ширина кожної стулки 40–60 см. Звичайно буває від 2 до 8 стулок, які складаються з дерев'яних або металевих рам та різноманітного заповнення. Стулки з'єднують петлями, шарнірами або металевими штирями.

Слід зазначити, що суцільні ковані ширми з металу – красиві й довговічні, але дорогі й важкі. Тому поширеніші нині дерев'яні ширми, які значно легші й зручні при пересуванні. До речі, для цього в деяких ширмах застосовують маленькі роликові колеса.

Дерев'яні ширми надзвичайно різноманітні. Є повністю дерев'яні з розписом у східному стилі – із зображенням птахів, квітів, людей. Інколи дерев'яні рами обтягують тканиною, папером або шкірою. Такі ширми використовують повсюди.

Ще практичніші – плетені ширми (здебільшого з ротангу). Їх привозять з Малайзії та Індонезії, де майже в кожному поселенні є невеличка фабрика з ручного плетіння меблів. Такі ширми чудово пасують до інтер'єрів у стилі "кантрі" або так званого "колоніального" стилю. Перевагою плетених ширм є те, що у них мало стиків, бо ротанг – це тропічна ліана завдовжки до 200 м, з якої легко й швидко можна виготовляти різні красиві речі.

Плетені ширми можна також робити з лози – чи не найдешевшого вітчизняного матеріалу, який не боїться вологи. До таких ширм дуже пасують кашпо з ампельними кімнатними рослинами.

Економічні й дуже легкі ширми з бамбуку, які обтягують рослинним матеріалом або розписаними тканинами чи спеціальним папером.

Окремий елемент дизайну – світло-ширми, тобто світильники, які роблять у вигляді ширм. Вони розмежовують простір приміщення, освітлюючи його м'яким розсіяним світлом.

За бажанням ширму можна виготовити самотужки в домашніх умовах, прикрасивши власними малюнками, батіком, фотографіями або дзеркалами.

Розглянемо кілька прикладів використання ширм в інтер'єрі сучасної квартири. За феншуй сходи необхідно закривати від вхідних дверей ширмою, щоб позитивна енергія не виходила з оселі. У вітальні за допомогою цієї легкої переносної перегородки часто відокремлюють письмовий стіл, створюючи затишний куточок-кабінет. Для цього на ширмі можна зробити багато різних кишень і поличок для каталогів, буклетів, газет, довідкової літератури тощо. Не буде зайвою така ширма і в дитячій кімнаті, де також стануть у пригоді додаткові "кишені" для дрібних речей. Окрім того, ширма чітко розділить дитячу кімнату на різні зони, приміром, ігрову та спальну.

Слід зазначити, що останнім часом нові квартири нерідко будують дуже великими. Але зазвичай у них заплановано зовсім мало перегородок. Тож елегантні "мігруючі" ширми візуально "зігрівають" великі приміщення, надаючи довершеності й гармонії всьому ансамблю та відокремлюючи різні функціональні зони оселі.

У спальні або передпокої за допомогою таких переносних конструкцій можна влаштувати міні-гардеробну. Тут усе залежатиме від вашої фантазії та винахідливості. Так, на одній стулці можна прикріпити дзеркало, а другу заповнити планками за типом шведської драбини – для шарфів, галстуків, одежі. А якщо ширму встановити гармошкою, то на поперечні планки можна покласти невеличкі ящички-полиці для різноманітних речей. До речі, ідея використання ширми для розвішування дрібних речей не нова – в Японії її застосовують як вішалку для кімоно.

Дуже доречна ширма у спальні – за нею можна спокійно переодягатися, ховаючись від нескромних очей. А в невеликій за площею квартирі вона відокремить спальне місце, розташоване у загальній кімнаті. Зону відпочинку можна влаштувати і за оригінальною фіто-ширмою, виготовивши її самотужки або замовивши у фірми, яка надає послуги з фітодизайну. Обплетена живими рослинами ширма надасть будь-якій оселі індивідуальності та затишку. За таким "живоплотом" можна сховати акваріум або повісити клітку з птахами і зробити затишний куточок для відпочинку та спілкування з живою природою.

Насамкінець зазначимо, що в сучасних меблевих салонах нині є чималий вибір ширм на будь-який смак та за будь-якою ціною. Виготовити зручну й оригінальну ширму для зонування свого житла можна й самотужки. Головне – зрозуміти, що поява такої загадкової східної "гості" у вашому будинку буде дуже корисною. Окрім того, вона прикрасить ваш інтер'єр і стане його справжньою родзинкою.

І.О. Король,
архітектор

Мотокультиватори і мотоблоки "Євро":

5 років гарантії,

надійність, економічність, багатофункціональність

Саме через такі властивості ця італійська техніка здобула повагу населення України, якому вона відома вже понад п"ятнадцять років.

Надійність цієї техніки визначається встановленими на них **двигунами** "Бріггс енд Страттон" (США), "Хонда" і "Субару" (Японія), а також **унікальним редуктором**, який практично не потребує ремонту. В ньому відсутні гвинтові з'єднання, які в більшості випадків є причиною виходу з ладу. Корпус редуктора герметичний, міцний, має форму ножа, що легко врізається в грунт, і тому ці культиватори і мотоблоки є одними з найекономічніших і дозволяють навіть при великих навантаженнях витрачати не більше 1,2 л палива на годину. Якщо мотокультиватор "легкий", як, наприклад, "Євро-Z2RM", то і 0,5 л пального достатньо. Передача редуктора забезпечує можливість його навантаження вельми великими зусиллями, характерними для обробітку ґрунту. Технологія виготовлення редуктора полягає в тому, що він складається не вручну, а роботами-автоматами, що гарантує мікронну точність в зчепленні, відсутність перекосу валів і, внаслідок цього, відсутність перенапруги робочих поверхонь черв'яка і черв'ячного колеса і виключає можливість будь-яких випадкових недоліків. Редуктор не потребує розбирання, бо в цьому немає потреби, адже він практично не ламається. Втім, у разі, коли редуктор вичерпає свій ресурс, його заміна на новий, зібраний в заводських умовах, буде суттєво дешевша, ніж ремонт традиційного розбірного редуктора з відповідною заміною шестерень, регулюванням зчеплення, установкою прокладки, і т.ін.

Редуктор простий, довговічний і надійний в роботі.

Високій надійності мотокультиваторів "Євро" сприяє відсутність **муфт зчеплення**, які, як відомо найчастіше пошкоджуються під час роботи. Вони замінені максимально спрощеним пристроєм, що складається з ременя й двох шківів і забезпечує високу надійність, довговічність і економічність, бо вартість такого пристрою в десятки разів менша, ніж будь-якої муфти зчеплення. Завдяки згаданим інженерним рішенням мотокультиватори і мотоблоки "Євро" є не лише надійними, але й естетично завершеними машинами, в яких зовнішні дані цілком підпорядковані функціональній необхідності: оптимальне центрування, що виключає навантаження на руки оператора, корпус редуктора, що

діє як ніж, гвинтоподібні фрези, які не виштовхують, а ніби вкручують культиватор у ґрунт і т.п. Та при всій ажурності зовнішнього вигляду ці мотокультиватори розраховані на дуже великі навантаження.

Характеристику мотокультиватора не слід обмежувати надійністю і економічністю. Його важливою характеристикою є **багатофункціональність**. І в цьому мотокультиватори "Євро" чи не найбільш досконалі в своєму класі. Мотокультиватори "Євро-2","Євро Z2-RM" вагою 25–30 кг комплектуються запатентованою в Україні системою устаткування (патент №43509, автор Самойленко М.Г.), що дозволяє без використання коробки передач і без зміни частоти обертання вала двигуна, а отже – без втрати потужності, викопувати картоплю. Завдяки цьому охоплюється весь перелік операцій з садіння і викопування коренеплодів: оранка, прополювання, нарізування гребенів, підгортання і т.п. Це роблять тільки культиватори Євро.

Починаючи з 2006 р., мотокультиватори "Євро-3" і "Євро-5" комплектуються системою знарядь, що включає металеві колеса різних розмірів (залежно від призначення) з ґрунтозачепами, підгортальник, картоплекопач і універсальний зчеп. Останній забезпечує регулювання "кута атаки" картоплекопача, чим забезпечуються оптимальні умови для викопування картоплі. Параметри цих знарядь, ширина коліс, діаметр, висота ґрунтозачепів і т. ін. були визначені внаслідок багаторічної копіткої роботи по випробуванню в польових умовах. Система цих знарядь дає можливість виконувати одношвидкісними мотокультиваторами операції, які звичайно такі машини виконувати не можуть. ТОВ "Віда" кожну із систем з викопування картоплі комплектує інструкцією з користування, а також відеофільмом. Розробило згадану систему ТОВ "Науково-виробниче підприємство "АГРОМОТО", яке виготовляє такі знаряддя для оснащення мотокультиваторів "Артанія", що ним випускаються.

Звичайно, мотокультиватором, оснащеним коробкою передач, викопати картоплю легше. Та чи варто для одної операції, що здійснюється протягом кількох годин на рік, придбавати мотокультиватор з коробкою передач, який коштує дорожче мотокультиватора, що не має коробки передач, на 40–70%?

Вельми успішний досвід експлуатації мотокультиваторів "Євро" цілком обґрунтовує можливість встановлення на них гарантійного строку до 5-ти років, що й зроблено фірмою "Віда" без будь-яких коливань: починаючи з березня 2009 р,. на мотокультиватори "Євро 2", "Євро Z2RM", "Євро 3RM", "Euro 5RM" встановлено гарантійний строк **5 років**! У практиці реалізації інших мотокультиваторів такого ще не було.

Виробник мотокультиваторів "Євро" – фірма "Євросистемз" (Італія) постійно здійснює їх удосконалення: за останні роки поряд з моделями "Євро" з`явилися модифікації "Євро Z" та інші. Останні модифікації відрізняються наявністю на "легких" культиваторах задньої швидкості, що значно полегшує роботу. Це особливо важливо для людей похилого віку і жінок. З'явилися мотоблоки "РТТ-2" і "РТТ-3" з двигунами 5,5–6,5 к.с., які характеризуються консольним фрезерним культиватором, що цілком виключає "самозакопування" на м'яких ґрунтах чи ковзання на твердих. "Євросистемз" також закінчило промислові випробування мотоблоку для роботи на гірських схилах, який, зокрема, косить траву.

На 2009 р. планується також реалізація вітчизняних мотокультиваторів широкого використання "Артанія" та "Дніпро" , а також російських мотоблоків "Салют" та "Фаворит".

ТОВ "Віда" також пропонує іншу техніку виробництва Італії, а саме сінокосарки, електричні тримери, мотокоси і мотопилки "Альпіна", садові обприскувачі "Вольпі", ексклюзивні газонокосарки з корпусом із нержавіючої сталі, оснащені двигунами "Honda", а також ручні австрійські коси "Offner".

Окремо слід зупинитись на новинці мініагротехніки – мотокультиваторі "Євро Z1", який з 2008 р. реалізує підприємство. Це унікальна техніка, що поєднує три основні особливості: легкість транспортування (маса 13 кг.), широкий спектр застосування (практично, всі види землеобробітку) і необмежену можливість зміни орієнтації в просторі (нахил на будь-який кут у будь-якому напрямі). Цей мотокультиватор забезпечує ширину захвату при розпушуванні ґрунту 34 см і глибину до 20 см, його оснащено фрезами, які самі загострюються в процесі обробітку ґрунту, ним можна здійснювати оранку, культивацію, прополювання, підгортання і, крім того, із застосуванням додаткового знаряддя, – косіння трави та обрізування кущів.

Встановлений на мотокультиваторі двигун "Хонда" потужністю 1 к.с. – чотирьохтактний двигун, який не виходить з ладу при його нахилах на будь-який кут в будь-якому напрямі. Тому цей двигун може застосовуватись у складі мотокоси – кущорізу. Зняття двигуна з одного агрегату і його встановлення на інший здійснюється за 1–3 хвилини.

Використовуючи мотокультиватор "Євро Z1" для міжрядного обробітку, можна здійснити прополювання чи підгортання рослин на городі площею 5–8 соток за 1–1,5 години. Роботу цю можна виконати без надмірних зусиль. Найближчим часом мотокультиватор "Євро Z1" буде надходити з електричним двигуном.

Ця хвороба уражує добре вгодованих корів підвищеної молочності у віці 5–9 років за стійлового утримання. На цю недугу хворіють також кози й рідко вівці та свині. Іменують її післяродовим парезом, післяродовою комою, яка проявляється паралічоподібним станом гортані, язика, кишківника й кінцівок.

Інколи з'являється збудження, яке супроводжується судомами та скреготанням зубів. Часто виникає здуття. Апетит відсутній, хода тварин невпевнена, м'язи тулуба й кінцівок тремтять. Тулуб та кінцівки холодні. Корови лежать на грудях з підігнутими ногами. Ротова порожнина розтулена, язик випадає, відтак спостерігають S-подібне викривлення шиї.

Хвороба у корів частіше буває після родів, під час них трапляється рідко, а перейми й потуги повільні, виведення плоду уповільнюється.

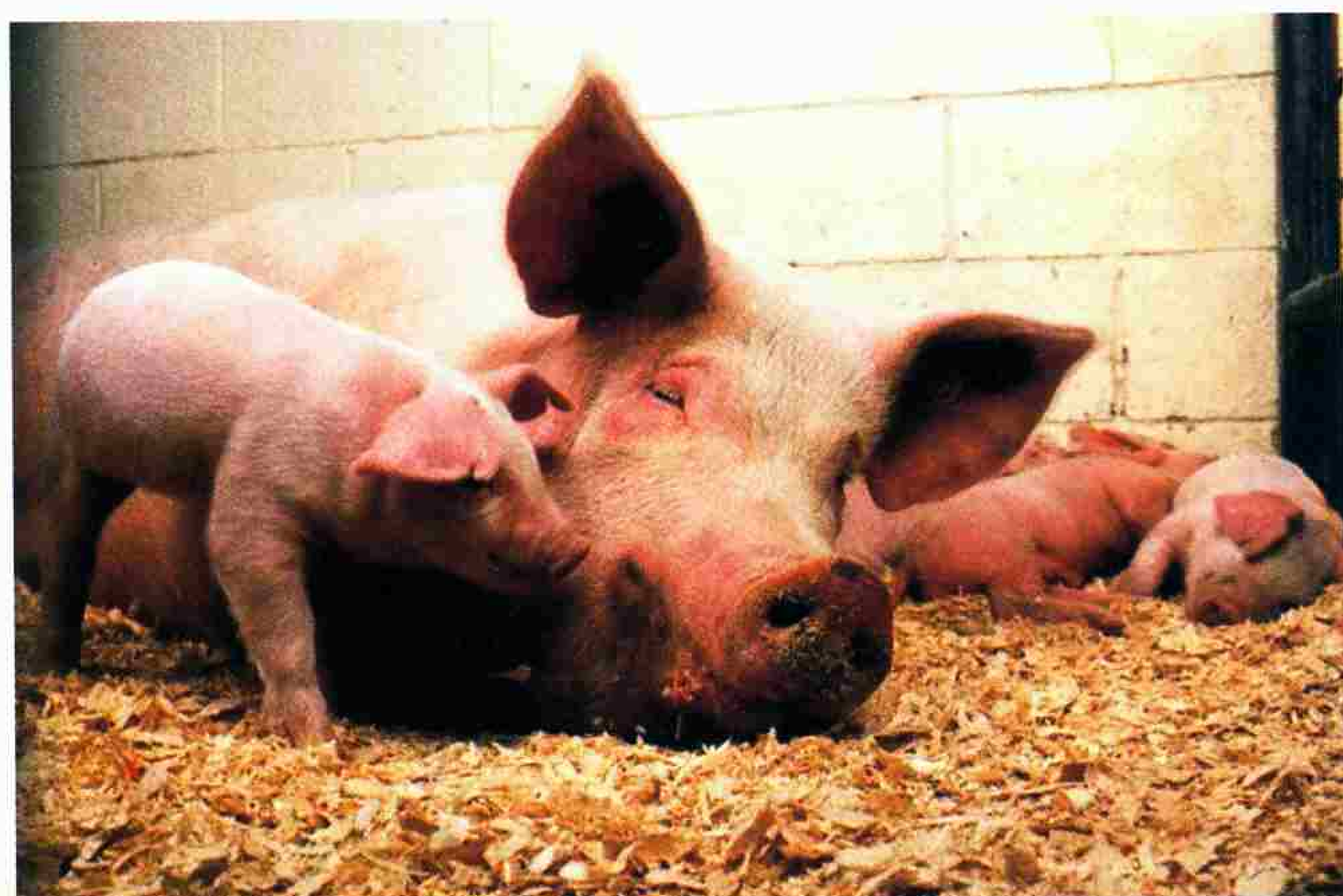
Небезпечне захворювання після родів

В овець та кіз післяродовий парез зустрічається на 1–3-й день після родів або відлучення ягнят, козенят, свині хворіють переважно на 2–5-й день після опоросу з ознаками відсутності апетиту, повільним виділенням сечі, випорожненням кишківника та зниженням температури до 35,5–37,0°С.

У науковців на сьогодні єдиної думки щодо виникнення хвороби немає. Однак вважається, що вона є наслідком згодовування великої кількості концентратів і сіна бобових рослин (люцерни, конюшини). Дехто вважає, що до хвороби призводить підвищене виділення кальцію з молозивом та збіднення крові на цукор. Відтак, враховують виснаження або загальмовування нервової системи статевого органу, який бере участь у родах. І чим швидше перебігає та прогресує процес хвороби, тим складніше лікування.

Слід зауважити, що перераховані тут клінічні ознаки можуть бути характерні для багатьох інших хвороб, а тому обов'язково слід запросити для клінічного огляду та лікування лікаря ветеринарної медицини.

Кваліфіковане втручання спеціаліста в перші 24–48 годин у 90% випадків призводить до видужання корів, а запізніле та некваліфіковане – до загибелі.

Для лікування тварин з описаною недугою є чимало методів, проте жоден з них поки що не став дієвим за винятком нагнітання повітря до молочної залози через молочний канал за допомогою апарата Еверса або звичайного велосипедного насоса, з'єднаного гумовою трубкою з молочним катетером.

Після процедури кінчики дійок зав'язують на 20–25 хвилин бинтом або іншим м'яким матеріалом і вим'я старанно масажують.

Однак ще раз зауважу, що цю лікувальну процедуру має виконувати спеціаліст. Після неї, в окремих випадках уже навіть через 15–20 хвилин, у корови поліпшується загальний стан, тварина встає і починає їсти.

Після того, як тварина стала на ноги, м'язи можуть тремтіти ще декілька годин.

Одночасно з цим методом проводять тепле укутування тулуба, ніг з одноразовим розтиранням тіла джгутом, виготовленим з м'якого сіна або соломи. Для звільнення прямої кишки від калових мас слід зробити теплу клізму.

Свиноматкам дають послаблювальні засоби та ставлять клізми з цукром.

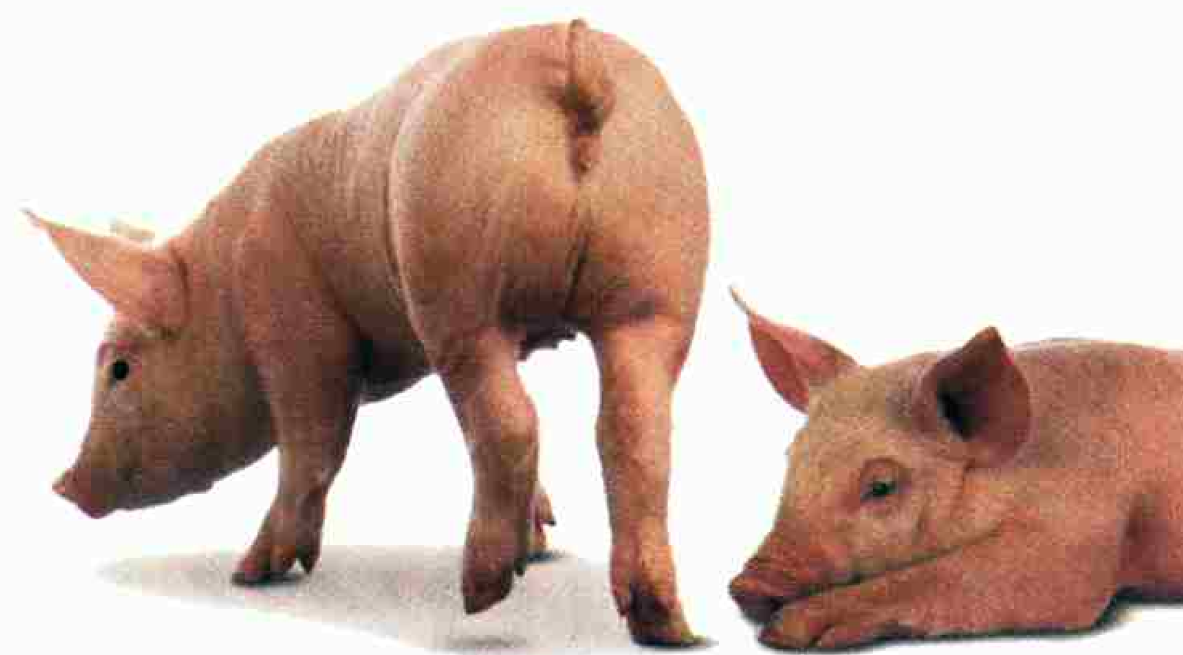
Профілактувати родильний парез слід шляхом зменшення концентратів у раціоні за один–два тижні до родів та двох місяців після них, а також соковитих кормів. Потрібно проводити щоденний моціон, особливо у сухостійний період.

Корми мають бути багаті на вітаміни, а співвідношення кальцію до фосфору в раціоні найкраще – 2:1.

Дотримуючи цих вимог, збережемо тварин від захворювання, а за своєчасного та кваліфікованого лікування тварини, безумовно, видужають і будуть радувати вас своїм здоров'ям та всім тим, чим обдарувала їх для нас сама природа.

Л. К. Волинець,
доктор ветеринарних наук

Є ПРОБЛЕМИ У ГОСПОДІ?
ВАМ БАЙКОКС® СТАНЕ В НАГОДІ!

Купуючи порося, господарі часто стикаються з низкою ветеринарних проблем. Ізоспороз свиней – одна з найбільших проблем у свинарстві, про яку досить часто забувають ветеринарні лікарі, не завжди реально оцінюючи ту загрозу, яку він становить для здоров'я маленьких поросят.

Отже, що ж таке ізоспороз? Захворювання спричиняє один з видів кокцидій – ізоспора. Вчені-дослідники встановили, що збудник поширений не тільки в країнах Європи, а й на всіх континентах земної кулі. Дослідження, проведені у Польщі, показали, що майже 90% свинарських господарств були уражені ізоспорозом поросят. Поширений він і в Україні.

Симптоми цього захворювання проявляються між 8-им та 15-им днями життя поросят, у вигляді проносу без домішок крові. Колір фекалій від білого до жовтого. При цьому апетит у хворих тварин зберігається. Як правило, господар купує поросят у віці значно старшому від вказаного періоду прояву ознак хвороби, тому і не може визначити, чому його порося часто хворіє та погано росте.

Ознаки хвороби спостерігаються не в усіх уражених тварин. У дорослих свиней вони взагалі не проявляються, хоча саме дорослі тварини є джерелом виділення збудника. Поросята в гнізді, ураженому ізоспорозом, відрізняються нерівномірністю росту. Часто при прояві перших ознак захворювання – проносу – лікар вводить антибіотики або сульфаніламідні препарати, не проводячи паразитологічних досліджень фекалій. Таким чином, в кращому випадку, зникають симптоми хвороби, але не зникає сама причина – Isospora suis.

Поросята заражаються ізоспорозом шляхом заковтування ооцист паразита. Далі триває доволі складний процес його розвитку, який проходить і в зовнішньому середовищі, й у кишечнику тварини, а саме в ентероцитах – клітинах, завдяки яким відбувається всмоктування поживних речовин у кров. Паразит проникає всередину ентероцитів, де відбувається один з етапів його розвитку, після чого виходить з клітини, руйнуючи її. Внаслідок цього порушуються функціональні властивості шлунково-кишкового тракту, збільшуються витрати корму на 1 кг приросту, і найнебезпечніше, – внаслідок пошкодження паразитом стінки кишечнику в ньому утворюються мікротріщинки, які є воротами інфекції. Тому поросята, які хворіли на ізоспороз, в подальшому виростають слабкими, схильними до різних захворювань, відстають у рості та розвитку. При цьому спостерігаються перевитрати корму – апетит зберігається, а прирости знаходяться на низькому рівні.

Для боротьби з цим паразитом німецька фірма Bayer пропонує препарат Байкокс® 5%. Єдиний препарат, який знищує ізоспору, тоді як інші препарати лише припиняють її розвиток. Препарат показав свою високу ефективність та економічну вигідність. Для прикладу наведемо результати застосування Байкоксу® 5%, які отримані на одному з польських господарств, де було виявлено ізоспору у фекаліях поросят.

Було сформовано дві групи поросят – дослідну, яким давали Байкокс 5%, та контрольну, яка не отримувала препарат. Групи складалися з однакової кількості голів, одного віку і маси тіла. Дослідній групі на 4-ий день життя випоювали Байкокс® 5% у дозі 0,4 мл на 1 кг маси тіла. Результати досліду наведено в таблиці.

Середня маса тіла поросят, кг		
Вік	**Група, яка отримувала Байкокс 5%**	**Контрольна група**
1 день	1,40	1,40
21 день	6,89	6,40
63 день	21,3	20,5
108 день	114,2	108,8
Витрати корму на 1 кг приросту	2,75 кг	2,89 кг

Як видно з таблиці, в кінці відгодівлі жива маса поросят, які отримували Байкокс® 5%, становила 114,2 кг, а поросят, які не отримували препарат, – 108,8 кг. Різниця між ними – 5,4 кг! Що в грошовому еквіваленті (при закупівельній ціні за 1 кг живої ваги свинини 20 грн.) становить 108 грн.! Крім того, значно зменшуються затрати корму на 1 кг приросту, не кажучи вже про те, що в дослідній групі спостерігалась значно менша захворюваність та загибель поросят.

Ці дані не потребують особливих коментарів. Багато господарств України, які спеціалізуються на вирощуванні свиней, вже застосовують Байкокс® 5% як невід'ємну частину технологічної схеми вирощування поросят. Тому, купуючи порося, неодмінно пересвідчіться, що тварина оброблена проти ізоспорозу саме Байкоксом – єдиним препаратом, який вбиває паразита. А новонародженим поросятам зробіть обробку самі, як рекомендує виробник, і в кінці обов'язково отримаєте приємну нагороду – ваша тварина буде повноцінно розвиватися та засвоювати корми, швидко рости, позбавлена ізоспорозу та його негативних наслідків.

Запитуйте Байкокс® 5% у ветеринарних аптеках.

Олена Гнатюк, лікар ветеринарної медицини

Bayer HealthCare

Грієmось дровами, куємо руками

Автори: к. т. н. **Захарченко Е. В.**, **Захарченко А. Е.**

У січні 2009 року Україна підписала контракт на 10 років на купівлю газу у російського Газпрому за європейськими цінами. Проте європейські ціни у декілька разів вищі, ніж діючі в Україні тарифи. Для багатьох людей опалення газом незабаром стане розкішшю, а опалювати приміщення треба!

У Європі для зниження витрат на опалення давно використовують різноманітні альтернативні види палива: дрова, вугілля, брикети, біопаливо, енергію вітру, сонця, а також геотермальну енергію. В наших умовах на сьогоднішній день одним із найбільш доступних і дешевих видів палива є дрова. Ліси займають 15,7% території України (9,5 млн. га), або 0,2 га на одну особу (середній показник у світі – 0,62 га на одну особу). Найбільш багаті на ліси 11 областей заходу, центру та півночі України (у тис. га): Житомирська – 989, Рівненська – 732, Чернігівська – 657, Закарпатська – 653, Волинська – 633, Київська – 633, Львівська – 626, Івано-Франківська – 577, Сумська – 404, Харківська – 373 і Вінницька – 351.

На відміну від газу, дрова відносяться до відновлюваних джерел енергії.

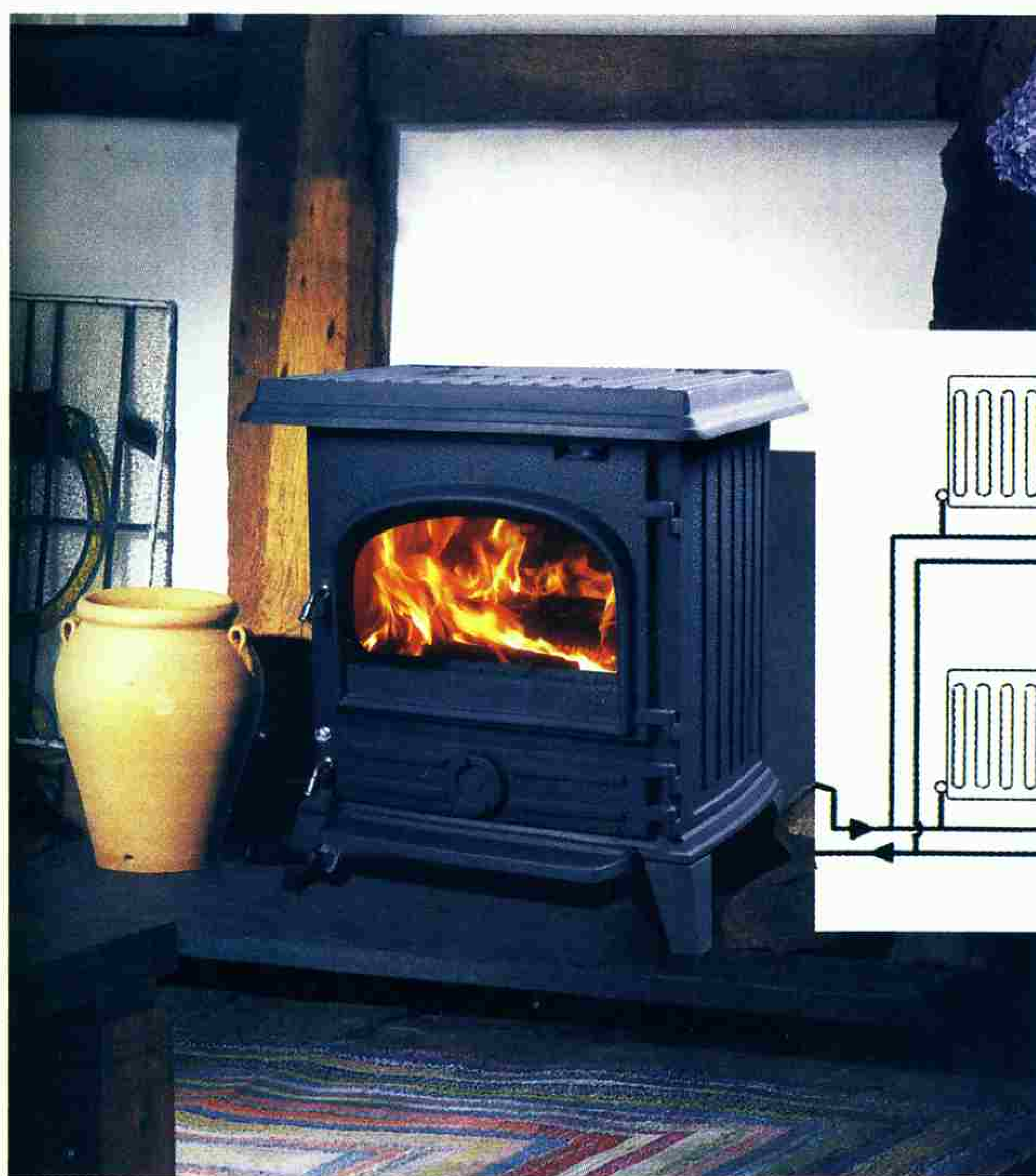
Тож ми рекомендуємо Вам, не чекаючи початку наступного сезону, придбати хорошу пічку, зробити запас дров на всю зиму і не боятися, що рахунки за газ вдарять по Вашому бюджету, або у січневі морози припиниться постачання газу, як це вже було в Європі у січні цього року.

До найбільш ефективних багатофункціональних типів опалювальних печей відносяться чавунні твердопаливні печі-каміни останнього покоління (не плутайте, будь ласка, із традиційними камінами!) із вбудованим бойлером для підігріву води. Така піч у ролі резервного чи основного джерела тепла, підключена до системи опалення будинку, не потребує ні газу, ні електроенергії, і здатна врятувати мешканців від холоду, а систему опалення від розморожування у випадку припинення подачі газу чи електроенергії. Піч вигідно використовувати навіть за наявності газового (електричного) котла.

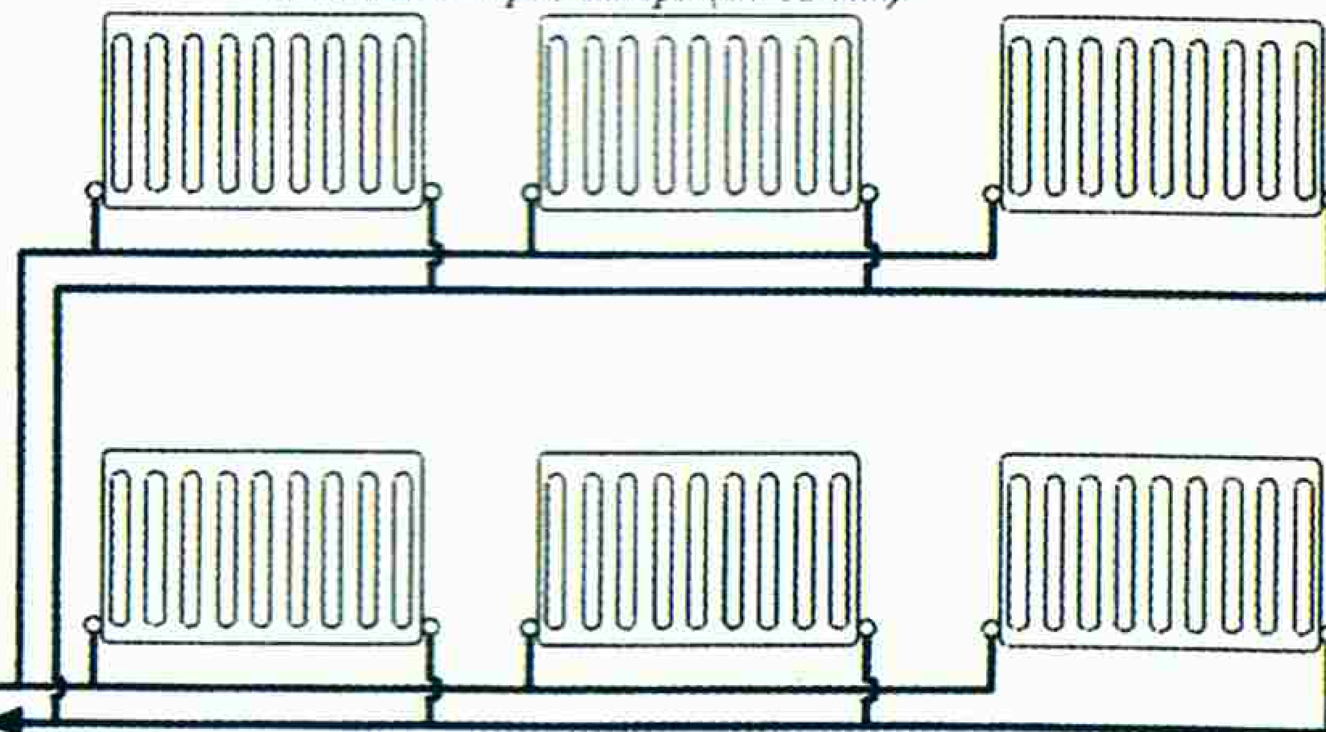
От давайте підрахуємо середню місячну вартість опалення 1 м кв. дровами, які містять 25% вологи після природного повітряного висушування на відкритому повітрі під навісом, при використанні чавунної печі-каміну.

Тепловий ККД печі – 75%, а спалювання 1 кг дров дає 3150 × 0,75 = 2362 ккал тепла. Витрати тепла на обігрів 1 м. кв. площі складають у середньому 86 ккал/год., що вимагає витрати дров 86/2362 = 0,0364 кг/год. вартістю 0,0364 кг/год. × 0,05 грн./кг = 0,00182 грн/год. Таким чином, місячна вартість опалення дровами становить 0,00182 грн./год. × 24 год. × 30 = **1,31 грн./м. кв.** Це багато чи мало? Для порівняння наведемо дані про місячні тарифи централізованого опалення в м. Києві з 01.04.2009 р.: **8,61 грн./м. кв**. для дитячих садків, шкіл, бібліотек, музеїв, громадських і бюджетних організацій; 17,34 грн./м. кв. для юридичних осіб; **46,03 грн./м. кв.** для комерційних організацій. А ці тарифи будуть і далі рости! Про новий тариф для населення київська влада досі не дає однозначної відповіді. Але поза усілякими сумнівів, цей тариф буде набагато вищим, ніж **1,31 грн./м. кв.!**

Австрійські чавунні печі-каміни **"Horse Flame"** можуть бути як із вбудованим бойлером і терморегулятором, так і без них. Фактично така піч є мініатюрним котлом для нагрівання води і забезпечує час горіння до 8 год., а працює на будь-якому доступному місцевому паливі – дровах, вугіллі, торфі, брикетах. Підключення до системи водяного опалення дозволяє ефективно розподілити тепло по усіх кімнатах та поверхах.

Піч з бойлером можна підключити до існуючої системи водяного опалення і тоді вона буде в змозі обігріти 2-3-поверховий будинок площею до 185 кв.м.

Печі мають класичний англійський дизайн і прекрасно доповнять навіть дуже вишуканий інтер'єр. Випускаються вони різної потужності і вартості – можна підібрати економ-варіант для маленького будиночку і люксову модель для великого котеджу. Піч-камін без бойлера використовують для опалення однієї чи двох суміжних кімнат. Піч з бойлером і терморегулятором можна підключити до вже існуючої системи водяного опалення, тоді вона зможе обігріти 2–3-поверховий будинок площею до 185 кв. метрів.

Окремо слід відмітити, що чавунні печі мають високий рівень екологічності: викиди твердих частинок – менше 5 г/год., вміст вуглекислого газу у складі диму – менше 0,3%.

До того ж, ми запатентували і виробляємо практичні металеві печі на дровах (опалювальні, опалювально-варочні та банні), які удвічі підвищили тепловіддачу при спалюванні кілограма дров за рахунок створення спеціальних додаткових поверхонь (патенти України **№ 12176** на промисловий зразок, **№ 77923** на винахід; патент Російської Федерації на винахід **№ 2319077** з пріоритетом від 02.03.2006 р.).

Печі мають середній тепловий ККД 80%, прості у використанні, безпечні, при дотриманні правил монтажу і експлуатації, екологічні та економічні, до того ж, не потребують фундаменту для установки. За бажанням покупця печі обладнуються автономним водонагрівним баком із нержавіючої сталі об'ємом до 75 літрів, для ручного чи шлангового заповнення водою.

Наші печі за допомогою системи повітряного обігріву дозволять обігрівати ізольовані кімнати одразу на двох-трьох поверхах.

Також ми виготовляємо сучасні теплоізольовані димоходи зі сталі. Монтаж печі і димових труб виконується "під ключ". Безкоштовно надаємо консультації замовникам з усіх питань пічної і димохідної справи за адресою:

бульв. Вернадського, 34/1, офіс 414,
тел.: (044) 452-95-72.

Ми маємо дуже цікаву пропозицію для Вас!

Якщо у Вашого чоловіка або дітей є вільний час, то можна цікаво і ефективно його використати – зайнятися виготовленням кованих виробів для себе і сусідів: бесідки, навіси, огорожі, ворота, меблі та ін. Сучасні технології "Металкрафт" дозволяють без нагрівання металу створювати ковані вироби. Все, що Вам потрібно, це – верстак, набір спеціальних інструментів і зварювальний апарат. Приводьте чоловіка до нас, і ми навчимо його тонкощам і хитрощам холодного кування і подаруємо інформаційний диск. Як кажуть, знання за плечима не носити, і за навчання ми грошей не беремо. Можливо, саме Ваш чоловік створить шедевр мистецтва ковалів?

Для усіх бажаючих спробувати себе у ролі коваля ми пропонуємо не тільки продаж, але й оренду цих диво-інструментів. Спробуйте! Сподобається кувати – купіть інструменти, не сподобається – повернете нам. Також можна взяти в оренду дровокол, трубогиб та інші верстати. Вони не тільки полегшать Вашу працю, але й заощадять кошти. Використовуючи верстат дровокол, навіть людина похилого віку може за день наколоти дров на цілий рік. Таким чином, за бажанням, можна і гроші заробляти, для прикладу, – надавати послуги сусідам.

Чекаємо Вас за адресою:

м. Київ, вул. Депутатська, 7,
тел.: (044) 452-28-39,
www.metalcraft.ua

Рецепти із бабусиного записника

Дорога редакціє журналу "Дім, сад, город"! Дуже вдячна вам за чудовий журнал. Він допомагає нам вирощувати високі врожаї картоплі та помідорів, а також готувати смачні страви. Тож і я хочу взяти участь у конкурсі "Господиня-2009". Надсилаю вам рецепти із зошита моєї бабусі. Сподіваюсь, якщо надрукуєте, господиням вони стануть у пригоді.

Наталка Зінченко,
м. Луганськ

Салат із пророщених зерен пшениці

Такий салат дуже корисний, особливо у березні, коли всі відчувають нестачу вітамінів. Такий салат треба готувати заздалегідь, наприклад, пророщуєте 1,5–2 кг пшениці, а потім поступово використовуєте на салати.

Треба мати: 200 г промитої пророщеної пшениці з зеленими листочками, перець червоний гіркий (приблизно 1/5 чи 1/6 частину стручка), 2–3 зубчики часнику, столову ложку олії, сіль кладемо за смаком.

Перець гіркий дуже дрібно розтираємо, часник чистимо, миємо і пропускаємо через часникодавку, перемішуємо з пророщеними зернами, заправляємо олією, солимо за смаком.

Такий салат можна прикрасити часточками з двох круто зварених яєць.

Салат із гливи (вєшенки) з морквою

Треба мати: 300 г свіжих грибів, 2–3 сирих морквини (200 г), 3–4 яйця, 100 г майонезу.

Гриби миємо, нарізуємо соломкою і варимо у підсоленій воді. Готові гриби відкидаємо на сито, щоб охололи. Моркву миємо, чистимо, шинкуємо на тертушці з великими вічками. Моркву варимо у невеликій кількості води, щоб ледь покрила коренеплоди. Додаємо по чайній ложечці цукру і масла. Готову моркву теж відкидаємо на сито, щоб охолола. Варимо яйця, охолоджуємо їх, чистимо і нарізуємо кубиками. Підготовлені продукти з'єднуємо, заправляємо майонезом, викладаємо у салатницю і прикрашаємо зеленню.

Сир, заправлений зеленим кропом

Треба мати: 200 г солодкого сиру, 100 г сметани, 50 г кропу, сіль кладемо за смаком.

Зелень якомога дрібніше нарізуємо гострим ножем. Якщо немає свіжої зелені, можна використати заморожену зелень. Сир протираємо через сито, додаємо сметану, зелень і добре вимішуємо. Щоб сир був ніжнішим, його можна збити у міксері. Хліб, намащений таким сиром, – добрий сніданок або вечеря.

Голубці ліниві

Треба мати: 500 г м'яса яловичини, 1 склянку рису, 1 невелику головку білоголової капусти, 1 ріпчасту цибулину (велику), 3 сирих яйця, 1,5 склянки сметани з томатним соусом. Перець, сіль кладемо за смаком.

М'ясо пропускаємо через м'ясорубку, рис варимо до напівготовності. Свіжу білоголову капусту варимо цілою, охолоджуємо і шинкуємо. Цибулю смажимо до золотистого кольору. Всі продукти з'єднуємо, додаємо сирі яйця і вимішуємо. Із цієї маси формуємо продовгуваті голубці, викладаємо їх на деко, збризкуємо олією або розтопленим смальцем і запікаємо у духовці майже до готовності м'яса. Виймаємо, заливаємо сметанно-томатним соусом і знову запікаємо до повної готовності.

Свинина у горщечках

Раніше в Україні всі страви готували в горщиках, а зараз це майже екзотика.

Треба мати: 500–700 г свинини (ребро або м'якоть), 2 великих цибулини, 1 столову ложку вершкового масла, 3–5 ложок томатного соусу (за кількістю порцій).

М'ясо нарізуємо шматочками так, щоб на кожну порцію припадало 3–5 шматочків. М'ясо смажимо на сковороді, щоб тільки зарум'янилось, але не до готовності. М'ясо виймаємо, розкладаємо по горщечках, а на жирі, що утворився, смажимо картоплю, але не до готовності. Картоплю виймаємо, розкладаємо по горщечках, а в жирі смажимо цибулю. Все посипаємо подрібненим часником, в кожний горщечок кладемо невеликий лавровий листочок, 2–3 горошини чорного перцю і ложку томатного соусу. Горщечок заліплюємо коржем із прісного тіста і ставимо у духовку, а ще краще у піч, щоб страва умлівала 1,5–2 години.

Монастирська яхнія

Яхнія – це тушкована страва, не суп і не каша, а щось середнє. Яхнії дуже різноманітні. Смак залежить від складу продуктів. Цю страву можна готувати з одного виду овочів, а можна готувати з різних овочів, що смачніше. Яхнія може бути з м'ясом або без нього.

Треба мати: 0,5 кг квасолі, 2 цибулини, 2 моркви, 0,5 невеликого кореня селери, невелику головку очищеного часнику, 1–2 столових ложки томатного соусу, влітку – 4–5 стиглих помідорів, чайну ложечку червоного перцю.

Квасолю замочують звечора. Вранці воду зливають, квасолю миють, заливають свіжою водою і ставлять на вогонь. А тим часом на олії (або смальці) обсмажують дрібно посічену цибулю, пасерують моркву, селеру, додають томатний соус або свіжі помідори, всипають чайну ложечку червоного перцю і розбавляють невеликою кількістю окропу. Дають закипіти і переливають в каструлю з квасолевою яхнією. Перемішують, солять за смаком і доводять до готовності.

Перед подаванням до столу посипають дрібно посіченою зеленню.

Картопляний торт

Треба мати: 300 г картопляного пюре, 100 г борошна, 80 г товчених горіхів, дрібку солі, 50 г вершкового масла, 100 г цукру, 3 яйця, 0,5 пакетика пекарського порошку.

Картоплю варимо, чистимо і гарячою розтираємо в пюре. Додаємо борошно, масло, цукор, сіль, горіхи, яйця і порошок. Все це вимішуємо і отримуємо тісто. Ділимо на дві частини. Одна має бути більшою.

Більшу частину кладемо у форму, змащену маслом, а із решти картопляного тіста робимо тоненькі палички, які викладаємо косою решіткою поверх торту. Торт випікаємо у помірно нагрітій духовці. Коли він охолоне, змащуємо його світлим і темним повидлом, як для смаку, так і для прикрашання.

Хлібний пудинг (німецька кухня)

Треба мати: 8 яєць, 2 склянки цукру, 1 л молока, 500 г білого хліба, 1-2 пакетики ванільного цукру.

Яйця і цукор збиваємо до загущення. Після чого поступово додаємо молоко. Отриману суміш виливаємо на деко. Білий хліб, нарізаний маленькими шматочками, рівномірно викладаємо на деко. Зверху посипаємо ванільним цукром.

Пудинг запікаємо у гарячій духовці, як карамель.

Халва із манної крупи

Треба мати: 0,5 склянки топленого масла, 2 склянки манної крупи, 2,5 склянки цукру, 7 склянок води, 0,5 склянки очищених грецьких горіхів, 0,5 склянки родзинок, порошок кориці кладемо за смаком. Для посипки готової халви треба мати трохи цукрової пудри.

Масло розтоплюємо на сковороді, розігріваємо і всипаємо манну крупу. Постійно помішуючи дерев'яною ложкою на помірному вогні, смажимо манну крупу, поки вона не стане рум'яною. Додаємо горіхи, якщо є – і родзинки і заливаємо киплячим сиропом, приготованим із води, цукру, кориці або лимонної цедри. Сироп має прокипіти 5–6 хвилин під кришкою. Готову халву формують на порції таким чином: розливну ложку або вазочку наповнюють халвою, притискують дерев'яною ложкою, а потім перевертають на десертне блюдце, це і буде одна порція. Кожну порцію треба посипати цукровою пудрою з корицею.

Рогалики домашні

Для тіста треба мати: 4–5 склянок борошна, склянку сметани або кефіру, пакет смальцю (250 г), 0,5 чайної ложечки соди, краплю оцту, щоб погасити соду.

Для начинки потрібно мати: густе варення або повидло.

Смалець розм'якшити, додати сметану, соду, погашену оцтом, все перемішати, додати борошно і замісити тісто. Охолодити його у холодильнику (1 год). Стіл посипаємо борошном і розкачуємо тісто товщиною 2–3 мм. Ріжемо пласт тіста ромбиками. На кожний шматочок тіста кладемо 0,5 чайної ложечки повидла і згортаємо рулетиком так, щоб кінчики накладались один на одного. Рогалики викладаємо на сухе деко і випікаємо до золотистого кольору. Гарячі рулетики посипаємо цукровою пудрою.

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД"

виробничо-практичний журнал

№3, березень, 2009 р.

Головний редактор
М.І. Халимоненко
Головний художник
Т.П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б.К. Донгаш, І.Ф. Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
М.П.Чернецька
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор **Г.А.Донець,**
Реклама **Н.В.Васильєва,**
тел.: (044) 222-93-17,
тел.: (044) 223-38-17,
E-mail: dimsadgorod@voliacable.com або vgt@i.com.ua
Оголошення **О.К.Шевченко**
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т.І. Лазебник
тел.: 223-22-58, 221-68-08
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com
Видання зареєстровано, серія КВ,
№3536 від 3.10.98
Підписано до друку 19.02.2009 р.
Загальний тираж 141 033 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП-680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com
*При передруку та використанні тексту й ілюстрацій посилання на **„Дім, сад, город"** обов'язкове.*
Думки авторів і редакції не завжди збігаються.
Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних оголошень.
Листування з читачами лише на сторінках журналу.
Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ «Новий друк».
м., Київ, вул. Магнітогорська, 1.
Тел.: (044) 559-73-19;
тел./факс: (044) 292-80-50.

На першій сторінці обкладинки фото М. Шапкіна

Індекс 74142 ISSN 1814—4357 Дім, сад, город. №3. 2009. 1—48 с. Ціна договірна.